

ISSN 1686-2635

ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑
มกราคม-มิถุนายน
พ.ศ. ๒๕๕๘
Vol.17 No.1
Jan-June 2015

I

วารสารสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
The Journal of the Center for the Promotion of Arts and Culture, CMU

รมพยอม

พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา Lanna Traditional House Museum

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
The Center for the Promotion of Arts and Culture, Chiang Mai University

เปิดให้เข้าชม

จันทร์ – ศุกร์ 8.30 – 16.30 น.

Open Mon – Fri 8.30 am – 4.30 pm

เสาร์ – อาทิตย์ 9.00 – 16.30 น.

Sat–Sun 9.00 am – 4.30 pm

Tel : 053 94 3625, 053 94 3626

<http://art-culture.cmu.ac.th/th/museum>

(หยุดวันนักขัตฤกษ์ Closed on public holidays)

บทบรรณาธิการ

วารสารร่มพยอมปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ นี้ได้รวบรวมเนื้อหาบทความเกี่ยวกับพุทธศาสนาในมิติของสังคมและวัฒนธรรมล้านนา เพื่อให้ผู้อ่านทุกท่านได้รับสาระความรู้หลากหลายมุมมอง มีบทความอธิบายความเชื่อในการกำเนิดโลกของชาวล้านนา จากนักเขียนรับเชิญรวมถึงบทความจากนักเขียนประจำที่สรรหาสาระความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาในแง่มุมต่างๆ มาถ่ายทอดอธิบายให้เข้าใจกระจ่างขึ้น ในนามของกองบรรณาธิการฯ ขออวยพรให้ทุกท่านประสบแต่ความสุขปีใหม่ 2558 นี้ตลอดไป

บรรณาธิการบริหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี
ผู้อำนวยการ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มิถุนายน ๒๕๕๘

This edition of Arts and Culture Journal offers some insights into Buddhism in Lanna social and cultural context including the origin of the World in Lanna belief. Many guest writers also joined our columnists in expressing views and details explanations regarding Lanna Buddhism.

On behalf of the Editorial Board may I wish all our readers a very fruitful year of 2015.

Editor in chief
Vilawan Svetsreni (Assistant Professor)

DIRECTOR
The Center for the Promotion of Arts and Culture,
Chiang Mai University
June 2015

วารสาร “ร่มพยอม” จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอความเคลื่อนไหวในแวดวงศิลปวัฒนธรรม หวังให้เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ กำหนดออกราย ๖ เดือน ติดต่องานข่าวสารได้ที่ <http://art-culture.cmu.ac.th> หรือ email: artculture.cmu@gmail.com หรือสำนักงานบรรณาธิการ ทศนคดีหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏอยู่ในวารสารร่มพยอม เป็นความคิดเห็นอิสระของผู้เขียนแต่ละท่าน มิใช่ทรงชนะของกองบรรณาธิการ หรือสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะที่ปรึกษาทรงคุณวุฒิ
อาจารย์วิถี พานิชพันธ์
อาจารย์จุลทัศน์ กิตติบุตร
อาจารย์นคร พงษ์น้อย
คุณอมรพันธุ์ นิมนันท์
คุณรุจ จางตระกูล

บรรณาธิการบริหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม
รุจิรา คอทอง
สนั่น ธรรมธิ

กองบรรณาธิการ
ฐาปนีย์ เครือระยา
วาสนา มาวงค์
สันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์
วินิดา เชื้อคำฟู
ศุภฤกษ์ กุลสุ
พิชัย แสงบุญ
ชนาภา คำวงศ์
ต่อพงษ์ เสมอใจ
ชุติมา พรหมาวังษ์

นักเขียนประจำ
สนั่น ธรรมธิ
สมโชติ อ่องสกุล
สุนทร บุญมี
พญ.ลลิตา ธีระสิริ
ฐาปนีย์ เครือระยา
ภูเดช แสนสา

นักเขียนรับเชิญ
วิโรจน์ อินทนนท์

นักเขียนฝึกหัด
ฐาปนีย์ เครือระยา
วันเพ็ญ พงศา

จัดส่งวารสาร
รพีพรรณ ศรีทะ
ปัญญา แก้วคำ
จุฑามาศ ขุนหล่อ
สนอง คำบุญปัน

ผู้จัดพิมพ์
สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อ.เมือง จ. เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทรศัพท์ ๐-๕๓๔๔-๓๖๒๕
โทรสาร ๐-๕๓๒๒-๒๖๘๐

ศิลปกรรมสิ่งพิมพ์
FLUKE Graphic & Design
email: fluke.th@gmail.com
โทรศัพท์ ๐-๘๐๔๔๖-๙๙๔๖

พิมพ์ที่
FLUKE Graphic & Design
จ.เชียงใหม่
โทรศัพท์ ๐-๘๐๔๔๖-๙๙๔๖

สารบัญ

วารสารร่วมพยอม
ปีที่ 17 ฉบับที่ 1
มกราคม - มิถุนายน
พ.ศ. 2558
ISSN 1689-2635

ภาพปก
พระนอน
วัดปงสนุก
อ. เมือง จ. ลำปาง

- 1 โลกทัศน์และชีวทัศน์ของคนล้านนา
- 6 “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ใน “ป่าวิเศษ”
- 14 ชั่วตอก ดอกไม้ ลัวะเขี้ยว
- 16 ประเพณีล่องสะเปาวัดใต้ เมืองลวง

- 24 วัดพม่า - ไทยใหญ่ในนครลำปาง
- 40 พุทธศรัทธาจากผ้าทอแม่แจ่ม
- 42 ธรรมโอสถ
- 54 คอแล่น กองกั้นน้ำเหนือ : จ้าวซอฮัก
- 55 ชาวประชาสัมพันธ์

โลกทัศน์และชีวทัศน์ของคนล้านนา

เรื่อง : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อินทนนท์¹

ภาพเขียนโดย สิโรจน์ พวงบุพผา²

โลกทัศน์ (world view) อาจจะเป็นชุดของความเชื่อความเข้าใจในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง เช่น ชุดความเชื่อความเข้าใจทางศาสนา ชุดความเชื่อความเข้าใจทางปรัชญา หรือชุดความเชื่อความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ในทางปรัชญา โลกทัศน์ มีขอบเขตนิยามได้ ๒ นัย นัยที่หนึ่งหมายถึงชุดของความเชื่อ (ความคิด ภาพลักษณ์ ทศนคติ ค่านิยม) ที่บุคคลหรือกลุ่มคนมีต่อสรรพสิ่ง อาทิ เอกภพ มนุษย์ พระเจ้า อนาคต เป็นต้น นัยที่สองหมายถึง ความเข้าใจอย่างกว้างขวางและในระดับลึกเกี่ยวกับชีวิตและเอกภพ ว่าเป็นสิ่งที่สามารถอธิบายหรือเข้าใจโครงสร้างแห่งความสัมพันธ์และกิจกรรมของมันได้

ในมิติทางวัฒนธรรม โลกทัศน์กินความหมายถึงความเชื่อความเข้าใจเรื่องชีวิตมนุษย์ที่เป็นอยู่และชีวิตอื่นด้วย เมื่อกล่าวถึงโลกทัศน์ในทางวัฒนธรรม เราต้องคำนึงถึงชุดความเชื่อความเข้าใจ อันมีลักษณะเฉพาะของกลุ่มชนหนึ่งๆ หรือสังคมหนึ่งๆ เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นจริงในกลุ่มหรือสังคมนั้น เป็นความเชื่อความเข้าใจเกี่ยวกับโลกในฐานะธรรมชาติ เกี่ยวกับโลกในฐานะสังคม และเกี่ยวกับโลกในฐานะชีวิต

คนล้านนามีโลกทัศน์และชีวทัศน์ที่ผสมผสานกันระหว่างผี พราหมณ์และพุทธ ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอโลกทัศน์และชีวทัศน์ของคนล้านนาผ่านคัมภีร์ปฐมมูลมุติ ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่สำคัญคัมภีร์หนึ่งของล้านนา แม้ว่า จะยังไม่สามารถทราบได้อย่างแน่นอนว่าคัมภีร์นี้ถูกแต่งขึ้นเมื่อใดและใครเป็นผู้แต่งก็ตาม แต่จากการสันนิษฐานของอนาโตล เบิลติเยร์ (๒๕๓๔ : ๖) ว่า คัมภีร์นี้อาจจะถ่ายทอดมาจากนิทานมุขปาฐะสืบต่อกันมา จนได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะการสร้างโลกโดยปู่และย่าสังโคยะสังกะสินีมีทั่วไปในหมู่ชนชาติไทย นักปราชญ์รุ่นหลังได้สอดแทรกคำสอนของพระพุทธศาสนาเข้าไปในเนื้อเรื่องและตั้งชื่อ

ให้ใหม่ว่าปฐมมูลมุติ ตามความเข้าใจของอนาโตล เบิลติเยร์นั้น คัมภีร์ปฐมมูลมุติอาจจะแต่งขึ้นในสมัยของพระเมืองแก้ว (๒๐๓๘-๒๐๖๘) ซึ่งเป็นยุคที่ล้านนา รุ่งเรืองมาก

คัมภีร์ปฐมมูลมุติแม้จะไม่ได้ถูกจัดเข้าไว้รวมกับคัมภีร์โลกศาสตร์อื่นๆ ดังที่นักวิชาการทางล้านนาคติได้ระบุไว้ก็ตาม แต่ในด้านเนื้อหาสาระคำสอนก็ล้วนแฝงไว้ด้วยแนวความคิดเกี่ยวกับโลก จักรวาล และมนุษย์ตามคติความเชื่อดั้งเดิมของชาวล้านนา ผสมผสานกันกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา จนเกิดเป็นแนวความคิดใหม่ที่อิทธิพลต่อแนวความคิดความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวล้านนา

คัมภีร์ปฐมมูลมุติที่นำมาศึกษานี้ได้เรียบเรียงจากฉบับสถาปนาที่วิไลภรณ์ คิดคำส่วน (๒๕๕๑) ได้ชำระและพิมพ์ไว้ในวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา และฉบับวัดดอนหลวง ลำพูน จัดพิมพ์เผยแพร่โดยร้านภิญโญ ลำพูน (มปป)

กำเนิดโลก

เมื่อสิ่งทั้งหลายยังไม่ปรากฏ มีแต่อากาศว่างเปล่า เมื่อนั้นได้มีอุทะ ๒ ประการ คือว่า เหมันตกาลและคิมหกาล เมื่ออุทะทั้ง ๒ นี้ ได้มาประสพกันเกิดเป็นวาโยธาตุ แล้วเกิดเป็นนลายภัพพะ นลายภัพพะนั้นได้บังเกิดให้เป็นอาโปธาตุ จากนั้นคิมหกาลก็มาเผาไหม้นลายภัพพะให้เกิดเป็นธณิภัพพะ ส่วนเหมันตกาลนั้นก็ทำให้เกิดเป็นน้ำค้างและหมอก เมื่อความชื้นกับความร้อนประสพกันทำให้เกิดเป็นวัสสานอุตฺหรือน้ำฝนตกลงมา คิมหอุตฺได้เผาไหม้วัสสานอุตฺให้แห้งกลายเป็นเมทนี (ดิน) แข็งกระด้างขึ้น ภายใต้เมทนีมีเสลปฐวีหรือหินรองอยู่ใต้พื้น จากนั้นเมทนีนั้นก็บังเกิดให้เป็นหินผาจากหินผาก็บังเกิดเป็นแร่เงิน แร่ทอง แร่เหล็ก แร่ขาง แร่ตะกั่ว แร่ทองเหลือง เป็นแก้วอัญมณี

กำเนิดสิ่งมีชีวิต

เมื่อแร่ธาตุทั้งหลายเหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมมวลแล้ว จึงเริ่มเกิดสิ่งมีชีวิตขึ้น สิ่งมีชีวิตชนิดแรก คือ เสทนี (โคล) จากเสทนี เกิดเป็นหญ้าและต้นไม้ต่างๆ

เมื่อนั้นภูตรูปหรือสัตว์ต่างๆก็บังเกิดขึ้นมาจากธาตุทั้ง ๔ เป็นจำนวนมาก สัตว์ที่เกิดจากปฐวีธาตุ ได้แก่ ตัวง และหนอนดิน เป็นต้น สัตว์ที่เกิดจากวาโยธาตุ ได้แก่ แมลงควั่นดิน แมลงควั่นทราย เป็นต้น สัตว์ที่เกิดจากเตโชธาตุ ได้แก่ แมลงหวี และแมลงเพลี้ย เป็นต้น สัตว์ที่เกิดจากอาโปธาตุ ได้แก่ แมลงแดง แมลงสาบ แมลงวัน มดดำ มดแดง เป็นต้น สัตว์เหล่านี้ล้วนมีแต่จิตวิญญาณ ไม่มีมโนวิญญาณ สัตว์เหล่านั้นจึงไม่มีความกลัวตาย สัตว์เหล่านั้นได้ตายแล้วเกิด เกิดแล้วตาย นานได้อสงไขยกัป จึงได้เกิดเป็นสัตว์ที่รู้จักความกลัวตาย เมื่อสัตว์ที่รู้จักความกลัวตายเหล่านั้นได้ตายแล้วเกิด เกิดแล้วตาย นานได้อสงไขยกัป จึงได้เกิดเป็นสัตว์ชนิดที่มีเลือดและกระดูก

กำเนิดมนุษย์และสัตว์

ครั้งนั้นได้มีอธิการูปผู้หนึ่ง กำเนิดขึ้นมาจากปฐวีธาตุ มีชื่อว่า อิตถังโคยะสังคะสี มีชีวิตอยู่ด้วยการดมดอกไม้เป็นอาหาร ในกาลนั้น ต้นไม้ ใบหญ้า และเครือเขาต่างๆ ได้เกิดขึ้นอยู่เต็มไปทั่วแผ่นดิน นางอิตถังโคยะสังคะสี ผู้นั้น จึงได้สร้างสัตว์ต่างๆ ขึ้นเพื่อให้มากัดกินต้นไม้ ใบหญ้าเหล่านั้น โดยได้เอาเสทนี (เหงื่อ) ผสมกับเมทนี (ดิน) ปั้นเป็นสัตว์ ๑๒ ชนิด คือ หนู วัว เสือ กระต่าย งู นาค ม้า แพะ วอก ไก่ สุนัข และช้าง อย่างละคู่ คือ เพศผู้ ๑ ตัวและเพศเมีย ๑ ตัว แล้วให้ชื่อสัตว์เหล่านั้น โดยเรียกหนูว่าไฉ่ เป่า ยี เหม้า สี ไส้ สะง่า เม็ด สัน เรา่ เส็ด ไค่ ตามลำดับ (ทั้งหมดเป็นที่มาของ ๑๒ ราศี) จากนั้นพรหมชาติทั้งหลายก็เอาจิตวิญญาณมาตั้งอยู่ในรูปสัตว์ทั้งหลายผู้นั้น

เมื่อนางเห็นหนูกินอาหารก็กล่าวว่ากาบ เห็นวัวกินน้ำก็กล่าวว่าดับ เห็นเสือนอนก็กล่าวว่ารวาย เห็นกระต่ายเหลิยหลังก็กล่าวว่าเมื่อง เห็นนาคขดตัวอยู่ก็กล่าวว่าเป๊ก เห็นงูเลื้อยไปมาก็กล่าวว่ากัต เห็นม้าก้มกินหญ้าก็กล่าวว่ากต เห็นแพะร้องก็กล่าวว่าล้วง เห็นวอกอยู่บนต้นไม้ก็กล่าวว่าเต่า เห็นไก่จิกดินก็กล่าวว่าก่า เห็นหมานอนก็กล่าวว่าเส็ด เห็นหมูเอापากคู้ดินก็กล่าวว่าไค้ เห็นช้างร้องก็กล่าวว่าเม็ง (ฉบับวัดดอนหลวง)

ส่วนฉบับสถาปนาวา เมื่อนางเห็นสัตว์ตัวใดได้กินอิม นางก็กล่าวว่าเต่า เมื่อเห็นสัตว์ตัวใดได้อาหาร นางก็กล่าวว่าก่า เมื่อเห็นสิ่งใดหลุดออกจากปากสัตว์เหล่านั้น นางก็กล่าวว่ากบ เมื่อเห็นสัตว์ตัวใดลุกเดินหนี นางก็กล่าวว่าดับ เมื่อเห็นสัตว์ตัวใดล้มลงไป นางก็กล่าวว่ารวาย เมื่อเห็นสัตว์ตัวใดนอนหลับไป นางก็กล่าวว่าเมื่อง เมื่อเห็นสัตว์ตัวใดตื่น นางก็กล่าวว่าเป๊ก เมื่อเห็นสัตว์ตัวใดเดินเข้ามาใกล้ นางก็กล่าวว่ากัต เมื่อเห็นสัตว์ตัวใดเดินจากออกไป นางก็กล่าวว่ากต เมื่อเห็นสัตว์ตัวใดอยากอาหาร นางก็กล่าวว่าร้วง

ครั้งนั้นสัตว์ต่างๆ ได้กำเนิดขึ้นแพร่หลายเป็นจำนวนมาก สัตว์ที่อยู่บนบกมี ๙ หมื่นโกฏิตระกูล สัตว์ที่อยู่ในน้ำมีแสนโกฏิตระกูล รวมกับสัตว์ทั้ง ๑๒ ชนิดที่นางอิตถังโคยะสังคะสีได้สร้างไว้ สัตว์ต่างๆ เหล่านี้ได้ให้กำเนิดลูกออกมาเป็นจำนวนมาก และพากันกัดกินต้นไม้ ใบหญ้า จนทำให้ต้นไม้ ใบหญ้ามีจำนวนลดน้อยลงไปเรื่อยๆ แม้นางอิตถังโคยะสังคะสี จะหาดอกไม้มาดมเป็นอาหารก็ยากลำบาก นางจึงคิดหาวิธีที่จะไม่ให้สัตว์ที่ตายไปแล้วก็กลับมาเกิดซ้ำอีก แต่ก็ไม่อาจคิดหาวิธีได้

ครั้งนั้น ได้มีปฐิธาวรูปผู้หนึ่ง กำเนิดขึ้นมาจากเตโชธาตุ ชื่อว่าปุงโคยะสังคะสีได้เดินทางมาพบกับนางอิตถังโคยะสังคะสี และช่วยหาวิธีแก้ปัญหาให้ โดยปุงโคยะสังคะสีได้บอกให้นางอิตถังโคยะสังคะสีสร้างลิงคะเจตนา ๓ จำพวกด้วยธาตุทั้ง ๔ คือว่าอิตถิ

ลิงคะ ปุริสลิงคะ และ นปฺงสกลิงคะ จากนั้นปฺงโคยะสังคะสี และนางอิตถังโคยะสังคะสีก็ได้ช่วยกันสร้างมนุษย์ขึ้น โดยได้นำเอาธาตุทั้ง ๔ มาผสมกับเสทนี (เหงื่อ) และเมทนี (ดิน) แล้วปั้นเป็นมนุษย์ ๓ เพศ คือ อิตถิลิงคะ (เพศหญิง) ปุริสลิงคะ (เพศชาย) และนปฺงสกลิงคะ (ไม่มีเพศ) แล้วใส่ปฐวีธาตุให้เป็นสติ ใส่เตโชธาตุให้เป็นพละ ใส่อาโปธาตุให้เป็นวรรณะ ใส่วาโยธาตุให้เป็นอิทธิ จากนั้นใส่จักขุนทรียเพื่อให้รู้รูปารมณ ใส่โสตินทรียเพื่อให้รู้สัททารมณ ใส่ฆานินทรียเพื่อให้รู้คันธารมณ ใส่ชีวหินทรียเพื่อให้รู้รสารมณ ใส่กายินทรียเพื่อให้รู้โณภูฏัพพารมณ แล้วใส่มนินทรียเพื่อให้รู้ชาติเวทนาทั้ง ๓ คือ ผัสสาหาร เวทนาหาร สัญญาหาร เมื่อสร้างเสร็จสิ้นแล้ว จิตวิญญาณธาตุก็เข้ามาปฏิสนธิอยู่ในตัวมนุษย์ทั้ง ๓ เพศนั้นแล้วเกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมาบนโลก

กำเนิดฤดูกาล

เมื่อมนุษย์โลกทั้ง ๓ เกิดขึ้นมาแล้ว กลับมีร่างกายอ่อนแอ ชุ่มพอม ไม่แข็งแรง ปฺงโคยะสังคะสีและนางอิตถังโคยะสังคะสีจึงได้กำหนดฤดูกาลทั้ง ๓ ขึ้นมา คือ เหมันต์ คิมหันต์ และวสันต์ ให้มีความเสมอกันไม่ให้ปะปนกัน จากนั้นก็นำข้าวมาให้กินเป็นอาหาร นับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมามนุษย์โลกจึงกินข้าวเป็นอาหารเลี้ยงชีวิตตนเองมาตราบเท่าทุกวันนี้

กำเนิดวัน เดือน ปี ยาม พระอาทิตย์ พระจันทร์

เพื่อให้มนุษย์ได้รู้กำหนดนับปี เดือน วัน ยาม และอายุสังขารของตนเอง ปฺงโคยะสังคะสีและนางอิตถังโคยะสังคะสีจึงได้สร้างช้างโมลีลาขึ้นมาตัวหนึ่ง มีลำตัวดำดั่งแก้วมหานิล มีอุ้งเท้าขาวดั่งแก้วไพฑูรย์ มีงาแดงดั่งแก้วทับทิม มีสีระชะเหลือืองดั่งทองคำ มีวงเขี้ยวดั่งแก้วอินทนิล ข้างตัวนี้มีน้ำและลมเป็นอาหาร

แล้วสร้างเขาพระสุเมรุด้วยหิน จากนั้นได้สร้างคามรวายสี ๑๒ คาม เป็นยนต์มีรูปสัณฐานดั่งรูปเมฆดา แล้วตั้งกลุ่มดาวนักขัตฤกษ์ทั้ง ๒๗ ตระกูล ได้แก่ ทลิต ๓ มหารโน ๓ จโร ๓ ภูมิปโล ๓ เทสันตริ ๓ เทวี ๓ พิชฆมาต ๓ ราชา ๓ สมณะ ๓ เพื่อให้อยู่ใน ๑๒ คามรวายสีอันนั้น จากนั้นก็สร้างสุริยวิมานด้วยแก้ววิทูรน้ำไฟเพื่อให้โคจรไปตามคามรวายสีเหล่านั้น และให้ส่องแสงรุ่งเรืองทั่วแผ่นดิน หากสุริยวิมานโคจรครบ ๑๒ ครั้งเมื่อใด เรียกว่า ๑ ปี แล้วสร้างจันทรวิมานด้วยแก้ววิทูรน้ำเงิน ให้โคจรเข้าออกตามคามรวายสีเหล่านั้น เมื่อเข้าหาสุริยวิมานให้หันหน้าเข้าและเมื่อออกจากสุริยวิมานให้หันหลังออก หากว่าจันทรวิมานโคจรครบทั้ง ๒๗ ตระกูลเป็น ๓๐ วัน เรียกว่า ๑ เดือนแล้วให้คามรวายสีนั้นหมุนไปเป็นดังลูกกลมรอบเขาพระสุเมรุให้ต่ำสูงสลับกันเป็นดังแถวดอกไม้เกี่ยวหัว สำหรับยอดเขาขุณธรนั้นให้ตั้งชั้นจาดุมหาราชิกา ส่วนปลายเขาสุเมรุนั้นให้ตั้งชั้นดาวดึงส์

เมื่อมนุษย์โลกทั้ง ๓ ได้เจริญวัยเติบโตขึ้น ได้ให้กำเนิดมีบุตร ๓ เพศเช่นเดียวกัน คือ อิตถิลิงคะ ปุริสลิงคะ และนปฺงสกลิงคะ แต่นางอิตถิลิงคะผู้เป็นแม่ได้มีความรักต่อชายปุริสลิงคะผู้เป็นพ่อมากกว่าชายนปฺงสกลิงคะ เมื่อชายนปฺงสกลิงคะเห็นเขาทั้ง ๒ มีความรักกันเช่นนั้น ก็มีความเกลียดชังมากนัก จึงได้ฆ่าชายปุริสลิงคะผู้นั้นเสีย ทำให้นางอิตถิลิงคะมีความทุกข์โศกโศกยิ่งนัก จึงได้นำเอาร่างชายปุริสลิงคะไปไว้ยังสถานที่แห่งหนึ่ง แล้วเอาข้าวไปส่งให้กินทุกวันจนชาคนั้นเน่าเปื่อยไป ต่อมาไม่นาน ชายนปฺงสกลิงคะผู้นั้นก็ได้ตายลงไป นางก็เอาไปละทิ้งเสียยังสถานที่อื่นไม่ไปเข้าใกล้ แล้วก็เอาข้าวไปส่งให้ชายปุริสลิงคะผู้ตายก่อนนั้นเป็นประจำทุกวัน เมื่อผ่านไปได้ไม่นานนางผู้เป็นแม่นั้นก็ตายลงไป ครั้นนั้น ลูกทั้ง ๓ จึงได้นำซากแม่ไปไว้ยังสถานที่หนึ่ง แล้วไปย้ายเอาป่าช้าของพ่อทั้ง ๒ มาไว้รวมกันกับป่าช้าของแม่ แล้วนำไม้ตะครองมาผ่าเป็น ๓ ส่วน นำไปปลูกหมายยังป่าช้าพอกับแม่แล้วนำข้าวไปส่งให้กินทุกวันไม่ขาด

ครั้นเมื่อพ่อกับแม่ได้สิ้นชีวิตลงไปหมดแล้ว พวกลูกทั้ง ๓ คน ก็ได้สมสู่อยู่กันด้วยกัน ได้ให้กำเนิดบุตรหญิงชายจำนวน ๑๓ คน เป็นผู้หญิง ๖ คน ผู้ชาย ๗ คน (ฉบับวัดดอนหลวง ลำพูน ว่าเป็นผู้ชาย ๑๐ คน ผู้หญิง ๓ คน) ครั้งนั้น บุตรหญิงชายทั้ง ๑๓ คน ได้มีกิริยาอาการเหมือนกัน ป่วยก็ป่วยพร้อมกัน เมื่ออยู่ดีสบายก็พร้อมกัน สุขก็สุขพร้อมกัน ทุกข์ก็ทุกข์พร้อมกัน กระทำกิจกรรมอันใดก็เป็นไปในลักษณะอย่างเดียวกัน จะหาผู้ที่มาปฏิบัติรักษาดูแลกันก็ไม่มี ปุงสังโคยะสังคะสีและนางอิตถังโคยะสังคะสี จึงได้สร้างบาปเคราะห์ทั้งหลายให้ถูกต้องตามมเหตุตลักขณาชาติ โดยนำ เตโชธาตุ อาโปธาตุ สุธาธาตุ วาโยธาตุ ปฐวีธาตุ อายธาตุ เป็นต้น สร้างเป็นวิมานไว้ในคามรวายสี เพื่อให้เป็นที่โคจรของสุริยวิมานและจันทรวิมาน แล้วให้ชื่ออัฐฐเคราะห์ทั้ง ๘ นั้นว่า พุธ พุทฺธิสบัติ ศุภร์ เสาร์ ราหู อาทิตย จันทร อังคาร

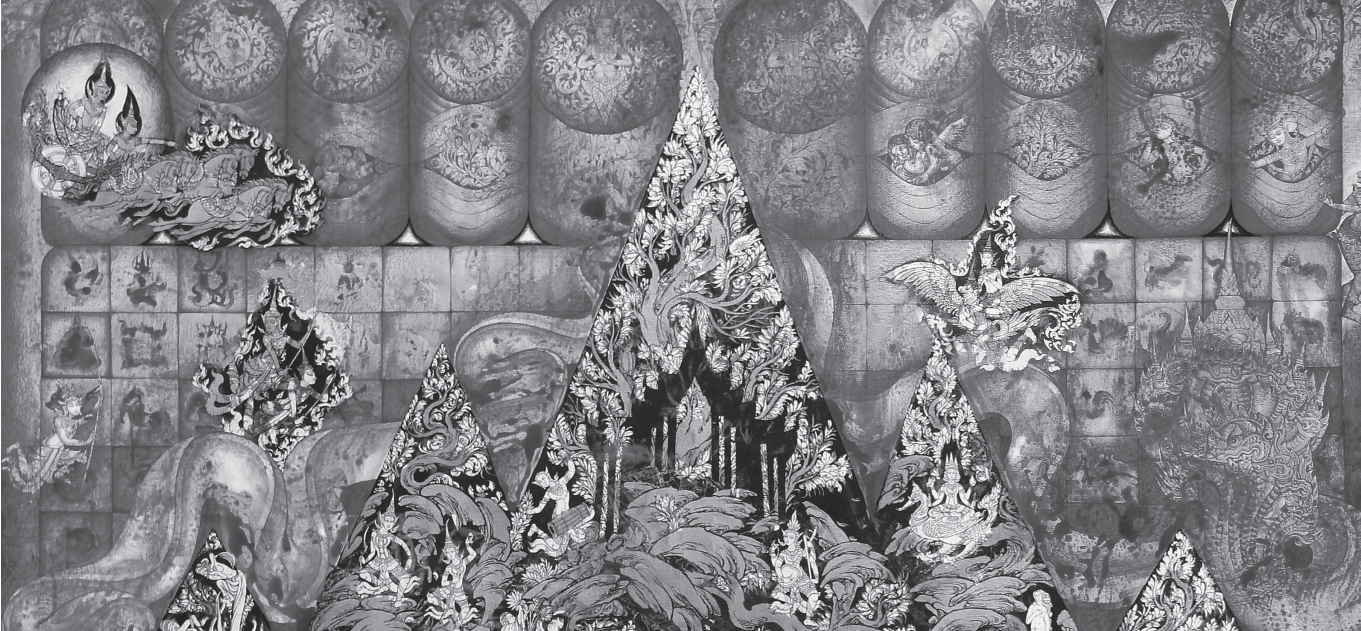
ครั้งนั้น นางอิตถิลิงคะผู้เป็นแม่นั้น ได้ตายลงไป ส่วนชายปฐสลิคคะผู้เป็นพ่อนั้นได้เอาไม้ตองกวมไปปลูกหมายป่าช้าไว้แล้วก็เอาข้าวไปส่งให้กินทุกวัน ต่อมาไม่นาน นางนปงสกะลึงคะก็ได้ตายลงไป ชายปฐสลิคคะก็เอาไปละเสียที่อื่น ครั้นเมื่อพ่อและแม่ของพวกเขาทั้ง ๑๓ คนได้ตายลงไปแล้ว พวกเขาก็ได้สมสู่อยู่กันด้วยกัน

ต่อมา มนุษย์ได้กำเนิดขึ้นมาบนโลกเป็นจำนวนมาก แต่กลับมีลักษณะนิสัยอย่างเดียวกัน กระทำกิจกรรมอันใดก็กระทำเหมือนเช่นเดียวกัน กินอะไรก็กินอย่างเดียวกัน ไม่มีการขัดขืนหรือขัดแย้งกัน พวกเขาได้พากันฆ่าสัตว์ เลี้ยงชีพไม่ขาดสาย ไม่รู้จักบุญบาป เมื่อปุงโคยะสังคะสีและนางอิตถังโคยะสังคะสีได้เห็นมนุษย์โลกกระทำการอย่างนี้ก็เกรงว่ามนุษย์จะพากันไปตกนรกเป็นจำนวนมาก ไม่พ้นทุกข์สักที จึงได้สร้างมโนธาตุขึ้นเพื่อให้พวกเขามีจิตใจรู้สำนึกในบุญและบาป โดยการเอาธาตุต่างๆ ปฐวีธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ อาโปธาตุ เป็นต้นนั้นไปใส่ในรูปกษติที่จิตวิญญาณเข้ามาสถิตเพื่อรอการปฏิสนธิเป็นมนุษย์ ซึ่งจิตวิญญาณที่

จะมากเกิดเป็นมนุษย์จะต้องสถิตอยู่ในต้นไม้นี้เหล่านี ก่อนจะมาเกิดเป็นมนุษย์ หากไม่แล้วก็จะไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ตั้งแต่บัดนั้นมา มนุษย์โลกจึงเกิดมามีจิตใจไม่เหมือนกัน บ้างใจบาป บ้างใจบุญแตกต่างกันไป เป็นเหตุให้เกิดมีคำวิวาทผิดเถียงกันจนแตกแยกกันไป สร้างบ้านเรือนตามที่ต่างๆ ผู้ที่ใจบุญมีน้อยกว่าผู้ที่ใจบาป ส่วนผู้ที่มีใจบาปก็กระทำการฆ่าสัตว์เลื้อยชีวิตเมื่อเขาเหล่านั้นได้ตายลงไปที่ใดถูกไฟไหมหาวิบาภาเผาไหม้ให้ต้องเสวยทุกข์วิปโยคในนรก

ไฟทำลายโลก

เมื่อตรึงตัวกับอันเป็นปฐมมูลกับได้ดำรงอยู่เป็นเวลานานมานานมากนักร ปุงสังโคยะสังคะสีและนางอิตถังโคยะสังคะสีจึงเห็นสมควรที่จะม้าง (ทำลาย) กับอันนี้ด้วยไฟ ซึ่งหากไม่กระทำการแล้ว ในภายภาคหน้าสัตว์โลกทั้งหลายที่ตายแล้วเกิด เกิดแล้วตาย จะกำหนดอายุขัยเพื่อสร้างโพธิสมภารของตนไม่ได้ โดยก่อนที่จะทำการม้างกับนั้น ปุงสังโคยะสังคะสีและนางอิตถังโคยะสังคะสีได้สร้างโสฬสมหาพรหม ๑๖ ชั้นไว้ แล้วให้ช้างมโนสลา หยุดหยาใจเข้าออก เมื่อช้างไม่หยาใจเข้าออกแล้ว เมฆก็ไม่มี เมื่อเมฆไม่มี ฝนก็ไม่ตก และไม่มีน้ำ เมื่อไม่มีน้ำ สุริยวิมานก็เกิดเป็นไฟลุกไหม้ เมื่อจันทรวิมานโคจรเข้ามาใกล้ก็เกิดเป็นไฟลุกไหม้ เมื่อจันทรวิมานโคจรไปสู่วิมานเคราะห์ตัวใดก็ไหม้วิมานเคราะห์ตัวนั้นไปจนหมดสิ้น น้ำในมหาสมุทรก็เหือดแห้งลง แผ่นดินก็ร้อนระอุลุกเป็นไฟขึ้นไปถึงชั้นอาภัสสราพรหม จากนั้นปุงโคยะสังคะสีและนางอิตถังโคยะสังคะสีก็ให้ช้างแก้วมโนสลาให้หยาใจเข้าออก เป็นปกติอย่างเดิม เมื่อช้างหยาใจเข้าออกเป็นปกติแล้ว ก็เกิดเมฆและฝ้านั้นมาทั่วแสนขอบฟ้าจักรวาล เกิดเป็นฝนตกลงมาเป็นอันมาก น้ำฝนได้ท่วมขึ้นถึงอาภัสสราพรหม จากนั้นลมก็พัดตีไปมาเกิดเป็นชั้นพรหม ชั้นฟ้าและชั้นดินดังเดิม เมื่อน้ำแห้งลงไปแล้ว สัตว์โลกทั้งหลายที่ขึ้นไปเกิดเป็นพรหมก็ลงมากเกิดบนโลกไปนี้อีกครั้ง

บรรณานุกรม

ปฐมมูลมุณี (มุละปมีมูลีปเกิด) ฉบับวัดดอนหลวง. (มปป).

ร้านภิญโญ ลำพูน

วิสิฐ คัดคำส่วน. ๒๕๕๑. แนวคิดเรื่องมนุษย์ในคัมภีร์

ปฐมมูลมุณี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

เชียงใหม่.

อนาโตน โรเจอร์ เป็ลติเยร์. ๒๕๓๔. ตำนานเค้าผี

ล้านนา : ปฐม มูลมุณี (ปริวรรต).

กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินตติ้ง กรู๊ป.

ฉบับสถาปนา เป็นฉบับที่ปริวรรตจากต้นฉบับเดิมแล้ว

ตรวจชำระ โดยใช้ต้นฉบับเดิมจาก

-วัดทุ่งยู อ.เมือง จ.เชียงใหม่

-วัดป่าแดด อ.เมือง จ.เชียงใหม่

-วัดพวงหงษ์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

-วัดสันป่าข่อย อ.เมือง จ.เชียงใหม่

-วัดสันปูเลย อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

-วัดอินทาราม อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

-วัดดอนไชยพระราม อ.เวียงสา จ.น่าน

-วัดพระหลวง อ.สูงเม่น จ.แพร่

-วัดโพธิ์ชัย อ.เมือง จ.มหาสารคาม

อธิบายศัพท์

อุทยะ

คือ

การตั้งขึ้น เกิดขึ้น

วาโยธาตุ

คือ

ธาตุลม

อาโปธาตุ

คือ

ธาตุน้ำ

ธรณีภัพพะ

คือ

ดิน

วัสสานอุต

คือ

ฤดูฝน

คิมหุต

คือ

ฤดูหนาว

เตโชธาตุ

คือ

ธาตุไฟ

อิตถิภาว

คือ

ผู้หญิง

อิตถิลิงคะ

คือ

เพศหญิง

ปฐลึงคะ

คือ

เพศชาย

นปฺงสกลิงคะ

คือ

ไม่มีเพศ

จักขุนทรีย์

คือ

การรับรู้ทางตา

รูปารมณ

คือ

อารมณ์ทางรูป

โสตินทรีย์

คือ

การรับรู้ทางหู

สัททารมณ

คือ

อารมณ์ทางเสียง

ฆานินทรีย์

คือ

การรับรู้ทางจมูก

คันธารมณ

คือ

อารมณ์ทางกลิ่น

ชีวหินทรีย์

คือ

การรับรู้ทางลิ้น

รสารมณ

คือ

อารมณ์ทางรส

กายินทรีย์

คือ

การรับรู้ทางกาย

โภจฐัพพารมณ

คือ

อารมณ์ทางใจ

ฆนินทรีย์

คือ

การรับรู้ทางอารมณ์

ชาติเวทนา

คือ

ความรู้สึก

“พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ใน “ป่าวิเศษ”

เรื่อง : รองศาสตราจารย์สมโชค อ่องสกุล¹

1. กล่าวนำ

ด้านทิศตะวันตกของเมืองเชียงใหม่เป็นเขตป่าครอบคลุมทั้งดอยสุเทพและเชิงดอย มีวัดสายอรุณอยู่ภายในเขตป่าจำนวนมาก (สร้อยดี อ่องสกุล ประวัติศาสตร์ล้านนา กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์อมรินทร์ พิมพ์ครั้งที่เก้า พ.ศ.2555 หน้า 140) ก่อนสมัยพญามังรายตั้งเมืองเชียงใหม่บนที่ราบระหว่างเชิงดอยสุเทพกับแม่น้ำปิง เมื่อ พ.ศ.1839 ขนพื้นเมืองซึ่งเป็นลัวะ ยุคนับถือผีต่างนับถือภูเขา (ดอยสุเทพ) เป็นที่สถิตของวิญญาณบรรพบุรุษ (ปู่และย่าแสะ) เมื่อพุทธศาสนาเข้าสู่ลุ่มน้ำปิงก็ยิ่งเสริมความสำคัญของดอยสุเทพเพราะพุทธศาสนามีความเชื่อเรื่องเขาพระสุเมรุว่าเป็นศูนย์กลางของโลกมีทวีปทั้งสี่อยู่ด้านละทิศ ยอดเขาพระสุเมรุคือสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ อันเป็นที่อยู่ของพระอินทร์ซึ่งเป็นเทพที่มีหน้าที่ปกปักษ์รักษาพระพุทธศาสนา ดินแดนเชิงดอยสุเทพได้รับอิทธิพลพุทธศาสนาดังแต่ยุคทริภุญไชยแล้วตั้งมีรอยรอยวัดร้างเหนือวัดพระธาตุดอยสุเทพเรียกว่าสันกู่ (นิธิ เอียวศรีวงศ์ “ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรมของดอยสุเทพ-ปุย” รายงานการประชุมปฏิบัติการอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย:การจัดการและการอนุรักษ์

ณ ห้องประชุมสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 14-15 มีนาคม 2534 หน้า 10-14)

ต่อมาดอยสุเทพและป่าเชิงดอยได้รับความสำคัญมากยิ่งขึ้นเมื่อพญากือนากษัตริย์แห่งราชวงศ์มังราย (พ.ศ.1898-1928) ทรงมีพระราชประสงค์ที่ฟื้นฟูคณะสงฆ์ฝ่ายอริยวาสี โปรดฯให้อาราธนาพระมหาสมณเถรจากกรุงสุโขทัยลูกศิษย์ของพระมหาอุทุมพรสวามีแห่งเกาะตะมะ และโปรดฯให้สร้างวัดสวนดอกในเวียงสวนดอก เมื่อ พ.ศ.1914 เพื่อรองรับพระมหาสมณเถร ครั้นนั้นพระมหาสมณเถรได้นำพระบรมธาตุมาด้วย พญากือนาฯ โปรดฯให้ประดิษฐานพระบรมธาตุที่วัดสวนดอกเมื่อ พ.ศ.1918 และโปรดฯให้นำพระบรมธาตุอีกส่วนหนึ่งไปประดิษฐานบนดอยสุเทพ

นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมามีการสร้างวัดในบริเวณเขตป่าของเมืองเชียงใหม่ทั้งบนดอยสุเทพและเชิงดอยสุเทพต่อมาอีกหลายวัด ทำให้ในเขตป่าของเชียงใหม่มีวัดหรือ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” หลายแห่งใน “ป่าวิเศษ” บนดอยสุเทพ บทความนี้ขอเสนอเฉพาะ วัดหรือ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ในบริเวณวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม ซึ่งมีอย่างน้อย 5 วัด

¹ ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. สถานพุทธธรรม

ในสมัยรัชกาลที่ 7 ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ทางราชการรู้จักวัดอุโมงค์ (ขณะนั้นเป็นวัดร้าง) และรู้ว่าบริเวณใกล้เคียงกับวัดอุโมงค์เชิงดอยสุเทพว่า มีวัดร้างหลายวัด ในปี พ.ศ.2471 อธิบดีกรมการศาสนา จึงมีดำริรวมวัดร้างหลายๆ วัดในบริเวณเดียวกันกับวัดอุโมงค์เป็นสถานพุทธธรรม (เอกสารกรมการศาสนา ลงวันที่ 9/5/2471)

3. วัดอุโมงค์และวัดพบใหม่อีก 4 วัด

3.1. วัดอุโมงค์

3.1.1 โบราณสถานในวัดอุโมงค์ ที่ขึ้นทะเบียนแล้ว

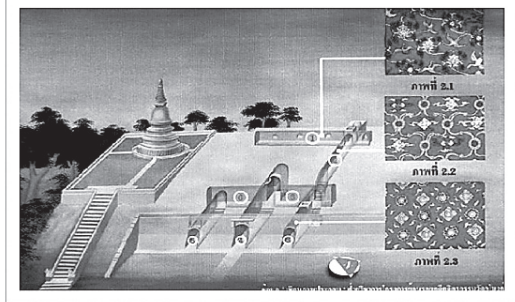
หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 วันที่ 8 มี.ค. (ปลายปี) 2478 (เพ็ญขึ้น 1 มกราคมเป็นวันขึ้นปีใหม่ใน พ.ศ.2484) กรมศิลปากร ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานในวัดอุโมงค์ เชียงดอยสุเทพ เป็นโบราณสถานแห่งชาติ (ดู ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 ตอนที่ 75 วันที่ 8 มี.ค.2478) ประกอบด้วย

(1) เจดีย์บนอุโมงค์ เป็นเจดีย์ทรงกลม ประดับด้วยบัวหงายสองชั้นต่อขึ้นไปเป็นชุดของฐานบัวคว่ำบัวหงายย่อขึ้นมา 3 ชั้น ส่วนท้องไม้ทำเจาะเป็นช่องสี่เหลี่ยมโดยตลอด เหนือชั้นนี้ขึ้นไปเป็นบัวหงาย สี่เส้น ลวดสองเส้นรองรับองค์ระฆัง ตัวองค์ระฆังมีเส้นลวดคาด มีบัลลังก์รองรับปล้องไฉน ที่มุมของบัลลังก์มีปูนปั้นรูปสิงห์ประดับ ก้านฉัตรทำเป็นปูนปั้นรูปเทวดาเดินประทักษิณแบบทักษิณาวัตร เหมือนคติของลังกาวงศ์

(2) ส่วนฐานชั้นล่างทางทิศเหนือของเจดีย์ทำเป็นอุโมงค์ ภายในมีอุโมงค์ 6 ช่อง มีร่องรอยจิตรกรรม

ฝาผนัง ที่เก่าแก่ที่สุดในศิลปะล้านนาเท่าที่ปรากฏในปัจจุบัน

(3) แนวกำแพงทางด้านทิศตะวันตก ฐานกำแพงแก้ว พระอุโบสถ ฐานและกำแพงกันดินยก 2 ชั้น นาคที่ราวบันได

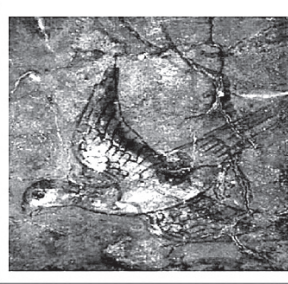
(ดู รายงานการสำรวจโบราณสถานเมืองเจียงใหม่ กรุงเทพฯ:โครงการอนุรักษ์และบูรณะเมืองประวัติศาสตร์ งานผังรูปแบบฯฝ่ายอนุรักษ์โบราณสถาน กรมศิลปากร 2530 หน้า 188-189)

ต่อมา 25 มกราคม 2523 กรมศิลปากรประกาศกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานวัดอุโมงค์เนื้อที่โบราณสถาน 17 ไร่ 3 งาน 25 ตารางวา (ดู ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอนที่ 41 วันที่ 14 มีนาคม 2523 ฉบับพิเศษ หน้า 14)

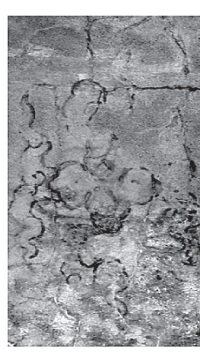
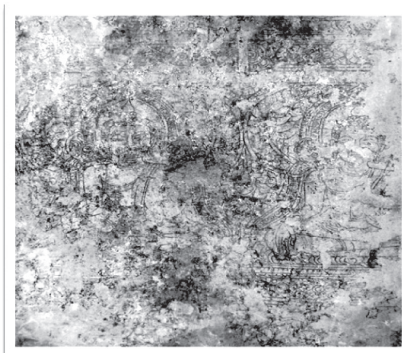

ลายดอกโบตั๋น (Peony)

ลายนกแก้ว

3.1.2 ร่องรอยความเจริญในวัดอุโมงค์

วัดอุโมงค์บ่งบอกความเจริญรุ่งเรืองของศิลปะล้านนา ในสมัยราชวงศ์มิงราย นับตั้งแต่เจดีย์ประธานทรงระฆังภายในวัด ก็จัดเป็นทรงระฆังในระยะต้นศิลปะล้านนา

ภายในเจดีย์มีห้องกรุที่เคยปรากฏจิตรกรรมฝาผนังภาพอดีตพระพุทธเจ้า อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20 ซึ่งบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ที่มีร่วมกันกับจิตรกรรมฝาผนังในศิลปะสุโขทัย และอยุธยาตอนต้น ซึ่งนิยมเขียนภาพเรื่องอดีตพระพุทธเจ้าเช่นเดียวกัน

สิ่งสำคัญภายในวัดอุโมงค์ที่ปรากฏหลักฐานอยู่ในปัจจุบัน คือ จิตรกรรมฝาผนังที่เขียนตกแต่งบริเวณผนังและเพดานโค้งภายในอุโมงค์ด้านทิศเหนือของเจดีย์ประธาน เป็นจิตรกรรมที่เขียนด้วยสีฝุ่นอันเป็นเทคนิคในงานช่างของการเขียนจิตรกรรมไทยมาแต่โบราณ

จากการวิจัยและคัดลอกจิตรกรรมฝาผนังภายในวัดอุโมงค์ โดยโครงการย้อนรอยอดีตจิตรกรรมวัดอุโมงค์ พบว่าลวดลายที่ปรากฏในจิตรกรรม ได้แก่ กลุ่มลวดลายที่สัมพันธ์กับลวดลายจากแบบศิลปะจีนสมัยราชวงศ์หยวน (Yuan) ถึง ราชวงศ์หมิง (Ming) ที่สำคัญ ได้แก่ ลายดอกโบตั๋น (Peony) หงส์จีน นกยูง นกแก้ว และลายเมฆ เป็นต้น

ลวดลายอีกกลุ่มหนึ่งที่พบจะมีความสัมพันธ์กับแบบศิลปะของลวดลายที่พบในจิตรกรรมฝาผนังศิลปะพม่า สมัยเมืองพุกาม (Pagan) คือ ลายบัว และลายประจำยาม รวมทั้งการก่อซุ้มวงโค้ง แบบครึ่งวงกลม (Arch) ดังอุโมงค์ ณ วัดอุโมงค์นั้น ก็เป็นเทคนิคที่แพร่หลายในศิลปะพม่าสมัยเมืองพุกามด้วย โดยรูปแบบศิลปกรรมของลวดลายในจิตรกรรมกำหนดอายุว่ามีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 21 นับว่าเป็นจิตรกรรมฝาผนังศิลปะล้านนาเก่าแก่ที่สุดเท่าที่ปรากฏหลักฐานในปัจจุบัน ที่มีอายุราว 500 ปี (ดูใน สุรชัย จงจิตงาม “หน้าประวัติศาสตร์ที่หายไปของงานจิตรกรรมล้านนาที่วัดอุโมงค์” วารสารเมืองโบราณ, ปีที่ 24 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2541 หน้า 67-92 และสุรชัย จงจิตงาม, อติชาติ เกตตะพันธุ์, ศิริวรรณ เกตตะพันธุ์, โครงการวิจัยจิตรกรรมฝาผนังและโครงสร้างเจดีย์วัดอุโมงค์ด้วยวิธีการทางเคมีและคณิตศาสตร์เบื้องต้น 2551 หน้า 48)

3.1.3 เจ้าขึ้น สิริโรส (8 พฤษภาคม พ.ศ.2439-10 มี.ค.2538) กับการฟื้นฟูวัดอุโมงค์

เจ้าขึ้นเป็นบุตรของเจ้าอินทะปัด และนางด้วง มีพี่ชายร่วมมารดา 1 คนชื่อ รท.เจ้าบุญยวง กาวีละเวส มีพี่น้องร่วมบิดา 3 คนคือนายสุบิน อินทรทัต เผ่าบัว สิริโรส และบัวเยาว์ พองศรี

เจ้าขึ้นกับนางสุริยา อิศรางกูร ณ อยุธยา

เจ้าขึ้นสมรสกับนางสาวสุริยา อิศรางกูร ณ อยุธยาเมื่อ 15 พฤษภาคม 2465 มีบุตรธิดา 10 คน เจ้าขึ้น ศึกษาชั้นต้นที่วัดเจติยเหล็ก ศึกษาต่อที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ศึกษาต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครู พ.ศ.2462 ศึกษาต่อโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม จังหวัดนครปฐม

เจ้าขึ้น เริ่มทำงานเป็นเสมียนฝึกหัดกระทรวงมหาดไทย จังหวัดเชียงราย ต่อมาเป็นเสมียนห้องธรรมการ จังหวัดลำปาง และเป็นศึกษาธิการอำเภอแม่มริม ได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูเกษตรกรรมเมื่อ พ.ศ. 2464 ทำหน้าที่เป็นครูใหญ่คนแรก

ต่อมาเจ้าขึ้นลาออกจากราชการมาทำธุรกิจโรงบ่มยาสูบ ที่อำเภอจอมทอง ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ย้ายครอบครัวไปอยู่ที่อำเภอจอมทอง ได้มีโอกาสพบกับพระอาจารย์สิม พุทธาจาโร ซึ่งจุดประกายให้ไปที่บ้านผาพะวะ ต.สบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง ทำให้เริ่มสนใจพุทธศาสนาตั้งแต่นั้นมา โดยจัดตั้งสำนักสงฆ์ที่ผาพะวะ นิมนต์พระอาจารย์สิม พุทธาจาโร และพระธุดงค์อีก 3-4 องค์พักที่นั่น

ต่อมาเจ้าขึ้นได้อ่านหนังสือ “การปฏิบัติธรรม” ผลงานของท่านพุทธทาส (เงื่อม อินทปัญโญ: พ.ศ. 2449-2536) (ต่อมาเป็นพระธรรมโกศาจารย์) แห่งสวนโมกข์ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เกิดความเลื่อมใสติดตามผลงานของคณะธรรมทาน

3.1.4 พุทธนิคม ที่เชียงใหม่

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ใน พ.ศ.2490 เจ้าขึ้น สิริธอส (พ.ศ.2439-2538) ซึ่งศรัทธางานเผยแพร่ธรรมของท่านพุทธทาส (เงื่อม อินทปัญโญ: พ.ศ. 2449-2536) แห่ง สวนโมกข์ ได้ตั้งคณะพุทธนิคม ที่เชียงใหม่ เริ่มต้นที่บ้านแม่เลี้ยงดอกจันทร์ กิริติบาล บ้านหลังห้า ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (ปัจจุบันคือสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

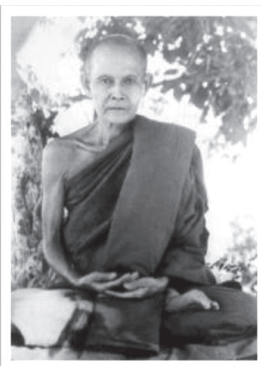
สำนักงานพุทธนิคม ได้เช่าที่ดินของนางบุทอง กิตติบุตร โกลี่สี่แยกกลางเวียง เป็นห้องแถวไม้จัดเป็นห้องสมุดและโรงพิมพ์เล็กๆ พิมพ์หนังสือเล่มแรกคือ มุตโตทัยของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นเรื่องแรก (ดู ดร.พระมหาจรรยา สุทธิญาณโน

พระอาจารย์สิม พุทธาจาโร

ท่านพุทธทาส (เงื่อม อินทปัญโญ)

พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

แม่เลี้ยงดอกจันทร์ กิริติบาล

นางบุทอง กิตติบุตร

กรอบสีแดงแสดงขอบเขตพื้นที่
วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรมโดยประมาณ

ท่านปัญญานันทะภิกขุ (พ.ศ.2454-2550)
กับเจ้าชื่น (พ.ศ.2439-2538)

ผู้เรียบเรียง ชีวประวัติ ข้อคิดและงานของเจ้าชื่น กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป 2535 หน้า 86)

ขณะนั้น เจ้าชื่นและครอบครัวอยู่ที่บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 3 บ้านสวนดอก ถนนสุเทพ ต.สุเทพ (บริเวณลานจอดรถของศูนย์ศรีพัฒน์ โรงพยาบาลสวนดอกในปัจจุบัน) (ข้อมูลเพิ่มเติมวันที่ 19 ก.ย.2554)

ปี 2491 เจ้าชื่น (พ.ศ.2439-2538) และคณะพุทธนิคมได้เข้ามาแผ้วถางป่าที่เป็นวัดร้างเพื่อประสงค์จะจัดให้เป็นสำนักสงฆ์ (วัดป่า) ร่วมกับผู้อุปถัมภ์และเผยแพร่ธรรม จัดการล้อมรั้วในบริเวณวัดร้างอย่างน้อย 4 วัดมีเนื้อที่ประมาณ 130 ไร่ (เจ้าชื่นวัดประมาณจากลวดหนามและไม้ที่ใช้ปัก)

เจ้าชื่น (พ.ศ.2439-2538) ได้สร้างทางเดินจากด้านถนนสุเทพ ผ่านเขตแดนวัดป่าแดงหลวง เข้าสู่บริเวณวัดอุโมงค์เพื่อฟื้นฟูวัดอุโมงค์ นิมนต์พระสงฆ์ 3 รูปมาจำพรรษา นิมนต์ท่านพุทธทาส (เงื่อม อินทปัญโญ: พ.ศ.2449-2536) จากสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มาแสดงธรรมที่เชียงใหม่

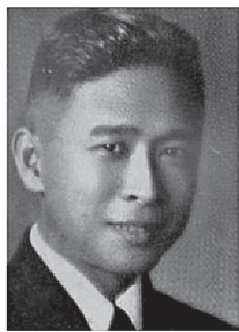
ท่านพุทธทาส (เงื่อม อินทปัญโญ : พ.ศ.2449-2536) มาเชียงใหม่ครั้งแรกช่วงก่อนเข้าพรรษาปี 2491 เพื่อให้คำแนะนำแก่กิจการของคณะพุทธนิคม ซึ่งจัดทำวัดอุโมงค์ให้เป็นอารามตามแบบสวนโมกข์

(ดู ภาพชีวิต 80 ปี ของท่านพุทธทาสภิกขุ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง 2529 หน้า 139)

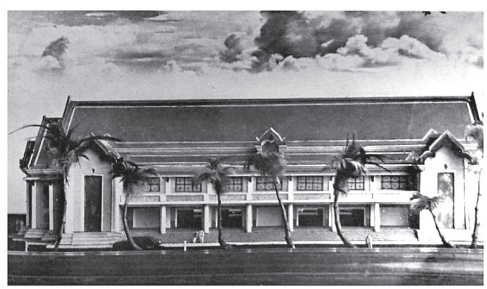
หลังจากท่านพุทธทาส (เงื่อม อินทปัญโญ: พ.ศ. 2449-2536) กลับจากเชียงใหม่ครั้งแรก เจ้าชื่น (พ.ศ. 2439-2538) ได้อ่านบทความของท่านพระมหาปัน (ปัญญานันทะภิกขุ) เรื่องภิกษุกับการเรียไร ในหนังสือพุทธศาสนา โดยใช้นามปากกาว่า ปทุมุตตร ภิกขุ จึงศรัทธา ได้ขอท่านพุทธทาส (พ.ศ.2449-2536) นิมนต์พระมหาปัน (ปัญญานันทะ ภิกขุ) มาเป็นเผยแพร่ธรรมที่เชียงใหม่

13 เม.ย.2492 พระมหาปัน (ปัญญานันทะ ภิกขุ) (ต่อมาเป็นพระพรหมมิ่งคลาจารย์ พ.ศ.2454-10 ต.ค. 2550) เดินทางมาถึงเชียงใหม่ โดยมีพระติดตามคือพระสีลानันทะ ปัญญานันทะ ภิกขุ อยู่เชียงใหม่ 10 ปี ช่วง พ.ศ.2492-2502 ตั้งชื่อผืนป่าที่คณะพุทธนิคมจัดให้เป็นที่พักว่า “สวนพุทธธรรม” โดยกฎของปัญญานันทะ ภิกขุ และพระสีลानันทะ (วงศ์ จันทร์เนตร) อยู่บนช่วงพระธาตุ

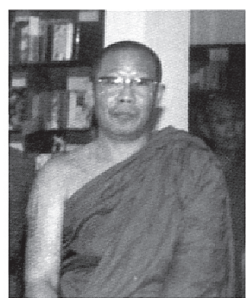
ท่านปัญญานันทะภิกขุ (พ.ศ.2454-2550) ได้แสดงธรรมสัปดาห์ละ 2 ครั้งคือ กลางวัน วันอาทิตย์ เวลา 15.00 น. และ กลางคืนวันพระเวลา 20.00 น. โดยสร้างศาลาชั่วคราวมุงด้วยใบตองตึง บริเวณกลางเวียงเชียงใหม่ เมื่อเทศน์ได้ 4-5 ครั้ง ประชาชนเลื่อมใส

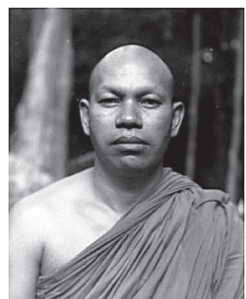
นายชาญ สิโรต
(พ.ศ.2466-2531)

พุทธสถานเชียงใหม่

พระครูศรีธรรมคุณ

พระครูสุคันธศีล

มาฟังธรรมจนเต็มศาลามุงใบตองตึง ซึ่งรับได้ประมาณ 70 คน ภายใน 2 เดือนต้องสร้างเพิ่มเป็น 5 ห้อง จุคนได้ประมาณ 150 คน คนฟังมาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ บางคืนมีมากกว่า 2 พันคน

ท่านปัญญานันทะภิกขุ (พ.ศ.2454-2550) ได้ก่อกระแสให้มีการสร้างพุทธสถานขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2494 คณะศรัทธาโดยนายชาญ สิโรต (พ.ศ.2466-2531) ทายาทของเจ้าขึ้น ได้จัดกิจกรรมหาทุนในรูปแบบต่างๆ เช่นการจัดละครประวัติศาสตร์เรื่องมหาเทวี การออกธรรมาขายของ การจัดแข่งขันกีฬา การจัดแห่ควัทาน ฯลฯ รวมทั้งการสร้างพระรอดวัดพระสิงห์ จำหน่าย ได้อุดเงินบริจาคจำนวน 1,656,677.42 บาท ภายในวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2500 และตกลงใช้พื้นที่วัดอุปคุตพม่าเป็นที่ตั้งอาคารพุทธสถาน โดยขอให้ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีปั้นรูปพระสิริมงคลอาจารย์ (เกิดสมัยพระเจ้าติโลกราช ประมาณ พ.ศ.2010-2020 มรณภาพสมัยพระเมืองเกตเกล้าประมาณ พ.ศ.2068-2081) ประดิษฐานบนอาคารพุทธสถาน (ดู พุทธสถานเชียงใหม่ เชียงใหม่: คณะกรรมการกลางจัดตั้งพุทธสถานเชียงใหม่ พ.ศ. 2501)

3.1.5 ประกาศตั้งวัดวัดอุโมงค์ และแต่งตั้งเจ้าอาวาส

วัดอุโมงค์ ได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบให้ยกฐานะจากวัดร้างเป็นวัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษา โดยที่ประชุมของมหาเถรสมาคม ที่มีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธาน ในการประชุม ณ ตำหนักเพชร วัดบวรนิเวศวิหาร ตั้งแต่ 30 กันยายน 2512 (รายงานการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 15/2512 วันอังคารที่ 30 กันยายน 2512, หน้า 2)

เจ้าขึ้นได้นิมนต์พระมหากมล โชติมนโต (ต่อมาเป็นพระครูศรีธรรมคุณ) วัดสันป่าข่อยมาเป็นเจ้าอาวาสวัดอุโมงค์)

เจ้าอาวาสองค์แรก 1 สิงหาคม 2514 เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ แต่งตั้ง พระครูศรีธรรมคุณ ฉายา โชติมนโต อายุ 40 ปี พรรษา 19 วิทยฐานะ ปธ.6 นธ.เอก วัดสันป่าข่อย เป็นเจ้าอาวาสวัดอุโมงค์ (พ.ศ.2514-2519) (จำวัดที่ วัดสันป่าข่อย) (ข้อมูลเพิ่มเติมวันที่ 19 ก.ย.54)

เจ้าอาวาสองค์ที่สอง 1 กุมภาพันธ์ 2520 แต่งตั้งพระสิงห์ ฉายา สจจามนโท (เกิด 2 ส.ค.2478) อายุ 42 ปี พรรษา 18 วิทยฐานะ นธ.เอก วัดอุโมงค์ ต่อมาคือพระครูสุคันธศีล (สิงห์ เรืองมา) เจ้าอาวาสวัดอุโมงค์ (พ.ศ.2520-ปัจจุบัน) เจ้าคณะตำบลสุเทพ เขต 2

3.1.6 ที่ดินวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม ในปัจจุบันและที่หายไป

เจ้าขึ้น (พ.ศ.2439-2538) วัดประมาณจาก ลวดหนามและไม้ที่ใช้ปักเมื่อตอนบุกเบิกเมื่อ พ.ศ.2491 บริเวณสวนพุทธธรรม มีเนื้อที่ประมาณ 130-150 ไร่ แต่ในวันที่ 28 มิ.ย. 2517 วัดอุโมงค์ได้รับโฉนดที่ดิน เนื้อที่ 37 ไร่ 2 งาน 72 ตารางวา (โฉนดที่ดินเลขที่ 2320 เล่ม 233 หน้า 2 อ.เมือง จ.เชียงใหม่) พื้นที่ที่หายไปประมาณ 93-113 ไร่ กลายเป็นพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติดอยสุเทพอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ตั้งแต่ พ.ศ.2495 ส่วนหนึ่งกลายเป็นที่ตั้งสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาดอยสุเทพ สร้างความเดือดร้อนต่อวัด เป็นพื้นที่ที่วัดอุโมงค์พยายามเรียกร้องขอกลับคืนอย่างต่อเนื่อง 60 ปี (พ.ศ.2495-ปัจจุบัน)

ขณะเดียวกันครอบครัวเจ้าขึ้น ได้ถวายที่ดินเป็นสมบัติวัดอุโมงค์ ตามลำดับดังนี้

1. เจ้าขึ้นและนางสุริยฉาย สิโรรส มอบที่ดิน น.ส.3 เลขที่ 190 และ 223 หมู่ 3 บ้านอุโมงค์ ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ให้เป็นศาสนสมบัติ เนื้อที่ 2 ไร่ 3 งาน 97 ตารางวา เมื่อ 9 ก.ย.2516 (ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2548 ออกเป็นโฉนด ที่ดินเลขที่ 103280 เนื้อที่ 4 ไร่ 2 งาน 19 ตารางวา

2. เจ้าขึ้นและนางสุริยฉาย สิโรรส ซื้อที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิจากนายเต่า จันทรธรรม เพื่อมอบให้วัดอุโมงค์ เมื่อ 8 พ.ค.2491 (ต่อมา พ.ศ.2552 ออกเป็นโฉนดที่ดินเลขที่ 109485 เลขที่ดิน 41 ม.10 ต.สุเทพ อ.เมือง เนื้อที่ 13 ไร่ 2 งาน 62 9/10 ตารางวา) (หมายถึงที่ดินฝั่งอุปาสิกา)

3. นางสุริยฉาย และ น.ส.เพ็ญฉาย สิโรรส ทายาทมอบที่ดิน น.ส.3 ให้วัดอุโมงค์เมื่อ 18 ตุลาคม 2510 เนื้อที่ 4 ไร่ 3 งาน 46 ตารางวา (ต่อมา 2551 ออก

เป็นโฉนด ที่ดินเลขที่ 109262 เลขที่ดิน 40 ม.10 ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ เนื้อที่ 12 ไร่ 2 งาน 58 4/10 ตารางวา) (หมายถึงที่ดินบริเวณค่ายคุณธรรม)

รวมที่ดินปัจจุบันของวัดอุโมงค์มีเนื้อที่ 68 ไร่ 2 งาน 12 3/10 ตารางวา

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานในวัดอุโมงค์ เขียงดอยสุเทพ เป็น โบราณสถานแห่งชาติ ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 ตอนที่ 75 วันที่ 8 มีนาคม 2478

กรมศิลปากรประกาศกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานวัดอุโมงค์ เนื้อที่โบราณสถาน 17 ไร่ 3 งาน 25 ตารางวา ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอนที่ 41 วันที่ 14 มีนาคม 2523 ฉบับพิเศษ หน้า 14 กรณีศึกษาโลกร้อน องค์การชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จัดทำโดยเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 2553

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ การขุดค้น/ขุดแต่งทางโบราณคดีเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มโบราณสถานวัดร้างในเขตอรัญญิกเมืองเชียงใหม่ ระยะที่ 1 วัดพระธาตุแสงจันทร์ (ร้าง) ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จัดทำโดยห้างหุ้นส่วนจำกัดข้อฟ้าก่อสร้าง เสนอสำนักศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่ กรมศิลปากร ปีงบประมาณ 2552

ขึ้น สิโรรส ชิวประวัตินายขึ้น สิโรรสเจ้าของเขียนเล่าไว้เอง พ.ศ. 2439-2529

ขึ้น สิโรรส ร่างจดหมาย เจ้าขึ้น เตรียมเขียนถึงนายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี อธิบดีกรมป่าไม้และหนังสือพิมพ์ ก็นายาน 2520

ธรรมมานันทนทาการในงานฉาปนกิจศพเจ้าขึ้น สิโรรส ณ สุสานบ้านอุโมงค์ 18 มีนาคม 2538

นิธิ เอียวศรีวงศ์ “ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรมของดอยสุเทพ-ปุย” ใน รายงานการประชุมปฏิบัติการอุทยานแห่งชาติ

ดอยสุเทพ-ปุย : การจัดการและการอนุรักษ์
ณ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 14-15
มีนาคม 2534 จัดโดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่ ชมรมเพื่อเชียงใหม่ ชมรมนัก
พัฒนาภาคเหนือ อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย
โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ จัดพิมพ์โดย
มูลนิธิเอเชีย 2534

ใบลาน ชุด อุปเทสเถรจันท์ ฉบับวัดเชียงใหม่ อำเภอ
เมือง จังหวัดเชียงใหม่ 1 ผูก 53 หน้าลานอักษร
ธรรมล้านนา ภาษาบาลี-ไทยวน ชัปนะ ปิ่นเงิน
ปริวรรตจากเอกสารถ่ายสำเนาไมโครฟิล์ม
หมายเลข 0005 ชม. 011400205 สำนักส่งเสริม
ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2554

พระมหาจรรยา สุทธิญาณ ผู้เรียบเรียง ชีวิต ข้อคิด
และงานของเจ้าชื่น กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรินต์
กรุ๊ป 2535

พุทธสถานเชียงใหม่ เชียงใหม่ : คณะกรรมการกลาง
จัดตั้งพุทธสถานเชียงใหม่ พ.ศ.2501

เพนธ์,ฮันส์ “ประวัติวัดอุโมงค์เถรจันท์ เชียงใหม่” ใน
ประวัติวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม เชียงใหม่:คณะ
พุทธนิคมเชียงใหม่ จัดพิมพ์ ครั้งที่ 9 หน้า 29-
39

ภาพชีวิต 80 ปี ของท่านพุทธทาสภิกขุ กรุงเทพฯ : สำนัก
พิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง 2529

รายงานการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 15/2512
วันอังคารที่ 30 กันยายน 2512

รายงานการขุดแต่งโบราณสถานในเขตอรัญญิกเมือง
เชียงใหม่ วัดฤๅษีชีวกะ (ร้าง) ตำบลสุเทพ อำเภอ
เมือง จังหวัดเชียงใหม่ เสนอสำนักศิลปากร ที่ 8
เชียงใหม่ จัดทำโดยบริษัทปริยະธูรกิจ จำกัด พ.
ศ.2553

รายงานการขุดค้นและขุดแต่งโบราณสถานวัดพระ
นอน (ร้าง) ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัด
เชียงใหม่ เสนอสำนักศิลปากร ที่ 8 เชียงใหม่ จัด
ทำโดยบริษัทปริยະธูรกิจ จำกัด พ.ศ.2554

รายงานการสำรวจโบราณสถานเมืองเจียงใหม่ กรุงเทพฯ
: โครงการอนุรักษ์และบูรณะเมืองประวัติศาสตร์
งานผังรูปแบบฯฝ่ายอนุรักษ์โบราณสถาน กรม
ศิลปากร 2530

รายชื่อวัดและนิายสงฆ์โบราณในเชียงใหม่ ภาคปริวรรต
ลำดับที่ 7 จัดทำและเผยแพร่โดยภาควิชา
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พุทธศักราช 2518

สร้อยดี อ่องสกุล ประวัติศาสตร์ล้านนา กรุงเทพฯ:สำนัก
พิมพ์อมรินทร์ พิมพ์ครั้งที่ 9. พ.ศ.2555

สมโชติ อ่องสกุล แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์สอง
ข้างทางถนนสุเทพ เชียงใหม่: มูลนิธิโรงพยาบาล
สวนดอก 2553

สุรัชย์ จงจิตงาม “หน้าประวัติศาสตร์ที่หายไปของงาน
จิตรกรรมล้านนาที่วัดอุโมงค์” วารสารเมืองโบราณ
, ปีที่ 24 ฉบับที่ 4 ตุลาคม- ธันวาคม 2541 หน้า
67-92

สุรัชย์ จงจิตงาม, อติชาติ เกตตะพันธุ์, ศิริวรรณ เกต
ตะพันธุ์, โครงการวิจัยจิตรกรรมฝาผนังและ
โครงสร้างเจดีย์วัดอุโมงค์ด้วยวิธีการทางเคมีและ
คณิตศาสตร์เบื้องต้น 2551

เอกสารกรมการศาสนา ลงวันที่ 9/5/2471 เรื่องอธิบดี
กรมการศาสนา มีดำริรวมวัดร้างในบริเวณเดียวกัน
กับวัดอุโมงค์เป็นสถานพุทธธรรม

แหล่งที่มาภาพถ่าย

นายชนาว์ตร สีโรรส ศรัทธาวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม

นายพิพัฒน์ กระแจะจันทร์นักโบราณคดี

กิติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณะสงฆ์วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม
ภายใต้การนำของพระครูสุคันธศีล (สิงห์ เรืองมา)
เจ้าอาวาสวัดอุโมงค์ (พ.ศ.2520-ปัจจุบัน) และ คณะ
ศรัทธาวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม ภายใต้การนำของเจ้า
เพ็ญฉาย สีโรรส (17 ก.ค.2476-ปัจจุบัน) อิดาของเจ้า
ชื่น สีโรรส (พ.ศ.2439-2538) และเจ้าสุริยา สีโรรส
(พ.ศ.2447-2535)

ขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา
ผู้ประสานงานเชิญนายเกรียงไกร สัมปหิต ณะดำรง
ตำแหน่ง อธิบดีกรมศิลปากร(พ.ศ.2550-2553) ดุรงอรอย
“พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”ในบริเวณสวนพุทธธรรม เมื่อ พ.ศ.
2551นำไปสู่การขุดค้นและขุดแต่งทางโบราณคดี “พื้นที่
ศักดิ์สิทธิ์”ในบริเวณสวนพุทธธรรมจำนวน 4 แห่ง

ข้าวตอก ดอกไม้ ลำเทียน

เรื่อง : สนั่น ธรรมธิ ¹

เครื่องสักการบูชาของชาวล้านนา มีสิ่งของหลัก คือ ข้าวตอก ดอกไม้ และธูปเทียน เครื่องสักการะดังกล่าวนี้อาจใช้บูชาบุคคลที่ควรแก่การบูชา รวมไปถึง ผี เทวดา เทพเจ้า และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อ ในฐานะที่ชาวล้านน่านับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก ก็ได้ใช้เครื่องสักการะบูชาเหล่านี้สำหรับบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ดังปรากฏคำไหว้ขอมา แก้วทั้งสาม (พระรัตนตรัย) ตอนหนึ่งว่า

“บัดนี้ ผู้ข้าทั้งหลาย ก็ตกแต่งแปลงพร้อม น้อมนำมายัง
อัคริฐูปะบุปผา ลาชา ดวงดอก ข้าวตอก ดอกไม้ ลำเทียน
มวลงมาก ปฐมวิภาคเบื้องต้นหนที่ จักขอบูชายังพระสหัส
สัพพัญญูเจ้าผู้รู้ตื่น ทุตยวิภาคบูชาพระธัมมะเจ้าอันหอมรื่น
นับได้แปดหมื่นสี่พันชั้น ส่วนตติยกัณขวิภาค ผู้ข้าหากบูชา
ยังพระสังฆะเจ้า อันมีศีลใสเป้แล้ว เรืองงาม...”

ชุดเครื่องสักการบูชาดังกล่าวอันประกอบไปด้วย “อัคริฐูปะบุปผา ลาชา ดวงดอก ข้าวตอก ดอกไม้ ลำเทียน” เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ข้าวตอก ดอกไม้ ลำเทียน”

เรื่องของเครื่องสักการบูชานี้ มีผู้รู้ได้ตีความหมายเชิงสัญลักษณ์อีกทั้งยังมีรายละเอียดที่น่าสนใจไว้ว่า

ข้าวตอก หรือที่ภาษาบาลีว่า “ลาชา” เป็นเครื่องบูชาพระพุทธ ด้วยคุณสมบัติที่เปรียบได้กับคุณสมบัติของพระพุทธเจ้าสามประการ คือ

๑. ขณะที่คว่ำ มีลักษณะแตกกระจายออกเป็นดอก เปรียบเสมือนความแตกฉานของพระปัญญาคุณ
๒. มีสีขาวบริสุทธิ์ เปรียบดังพระวิสุทธิคุณ
๓. มีลักษณะแบ่งบานดุจดั่งพระเมตตาที่แบ่งบานงดงาม อยู่เต็มน้ำพระทัย เปรียบได้กับพระมหากรุณาคุณ

ดอกไม้ เป็นเครื่องบูชาพระสงฆ์ เพราะดอกไม้มีหลากหลายชนิด มีสีกลิ่นต่างๆ กันไป เมื่อเก็บมารวมอยู่ในที่เดียวกัน เหมือนพระสงฆ์แต่ละรูปมาจากที่ต่างกัน เมื่อมาบวชเป็นพระสงฆ์ในศาสนา ถือปฏิบัติในพระวินัยเดียวกันก็ย่อมงดงามเป็นหนึ่งเดียวกัน

สำหรับการเก็บดอกไม้นั้น ผู้เฒ่าผู้แก่มักมีคำบอกกล่าวในการเก็บดอกไม้ไปบูชาพระ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำอัญเชิญดอกไม้ด้วยถือว่าเป็นสิ่งสวยงาม มีกลิ่นหอม มีความบริสุทธิ์ควรค่าแก่การบูชาพระ และยังถือว่าดอกไม้เป็นสิ่งที่ชีวิตที่พึงได้รับอันสงส์จากการอุทิศตนถวายเป็นพุทธบูชา เพื่อให้ได้ถึงซึ่งนิพพาน จึงได้มีคำกล่าวที่ไพเราะอ่อนหวาน และเต็มไปด้วยความรู้สึกแห่งกตัญญูตาธรรม ดังสำนวนตัวอย่างต่อไปนี้

“*คะค่อมป้อมใบ หัวใจป๋าส์
ข้าขอเก็บเอาแม่เจ้าไปทาน
ขึ้นสู่นิพพาน ขึ้นฟ้าแต่เฒ่า*”

(เจ้าดอกไม้ป้อมใบ หัวใจเจ้าไม่มัวหมอง ข้าขอเก็บเอาเจ้าไปถวาย และเชิญเจ้าขึ้นสู่ชั้นฟ้ามหาานิพพานเทอญ)

“*นางดวงดอกไม้ ย้อยปลายกิ่งหลาม
ยอดสร้อยนางงาม ปู่จาพระเจ้า
เข้าสู่นิพพาน หอมมัจฉญาณ
ถึงชั้นฟ้าเฒ่า*”

(เจ้าดอกไม้ที่บ้านสะพรั่งอยู่ปลายกิ่ง เจ้างดงามควรแก่การบูชาพระพุทเจ้า เชิญเจ้าหอมขึ้นถึงชั้นฟ้ามหาานิพพานเทอญ)

“*นางดอกไม้่น้อย อยู่สร้อยปลายใบ
จักเชิญเจ้าไปสู่นิพพานเฒ่า*”

(เจ้าดอกไม้่น้อย เบ่งบานอยู่ปลายใบ จะเชิญเจ้าไปสู่พระนิพพานเถิด)

“*หักจากกิ่งโก๋ ลงจากกิ่งกำ
ลาจากต้น หล่นจากใบ
ขอเชิญนายไป สู่นิพพานเฒ่า*”

(ขอหักจากกิ่ง ต้นและใบ ขอเชิญเจ้าไปสู่นิพพานเถิด)

ลำเทียน หรือที่ภาษาบาลีว่า “*อัคคีรูปะ*” โดยที่อัคคี หมายถึง เทียนขี้ผึ้งที่สามารถจุดให้เกิดแสงสว่างได้ รูปะ หมายถึงรูป ที่ชาวล้านนาเรียกว่า “**เทียนแล้**” ซึ่งเทียนแล้นี้ ชาวล้านนาไม่นิยมนำมาจุดไฟแต่มีไว้เป็นเพียงเครื่องสักการะเท่านั้น

ในการบูชา มักมีคำกล่าวให้เห็นถึงลักษณะการบูชาว่า “**จิ เจาะ แหะ**” ซึ่ง “**จิ**” คือ การจุดเทียนเมื่อเทียนติดไฟแล้ว จะรวมข้าวตอก ดอกไม้ ลำเทียนใส่ในมือ แล้วประนมมือขึ้น “**เจาะ**” คือ จรดปลายนิ้วหัวแม่มือเหนือระหว่างคิ้ว เพื่ออธิษฐาน จากนั้น วางเครื่องสักการะอื่นๆ ลงบนพื้นที่อันควรหรือเหมาะสมส่วนเทียน จะนำไป “**แหะ**” คือ ติดส่วนโคนของเทียนกับแท่นบูชา เนื่องจากเทียนในสมัยโบราณเป็นเทียนที่พ้นจากขี้ผึ้งบริสุทธิ์ จึงอ่อนตัวติดกับแท่นบูชาได้ง่ายโดยไม่ต้องลนไฟก่อนติดเหมือนเทียนที่มาจากกาหลอในปัจจุบัน

เป็นที่น่าสังเกตว่า เครื่องสักการะของชาวล้านนานั้นบ่งบอกถึงความคิดที่ลึกซึ้งของชาวล้านนาในการมองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ควรบูชา โดยการน้อมนำสิ่งของที่มีคุณค่าอันควรแก่การบูชาที่มีอยู่ตามธรรมชาติและเต็มไปด้วยความงดงามที่พิเศษนอกเหนือจากสิ่งที่เป็นวัตถุในวิถีชีวิตประจำวัน กล่าวคือ ข้าวตอก ซึ่งโดยปกตินั้นข้าวมีไว้สำหรับบริโภค แต่เมื่อนำมาทำเป็นข้าวตอกก็ถือเป็นสิ่งสักการะ เทียนขี้ผึ้ง (ไม่นับรูปเพราะรับมาจากถิ่นอื่น) ปกติจะไม่นำมาใช้เพื่อให้เกิดแสงสว่าง ถ้าจะมีการใช้ ก็จะใช้เฉพาะการบูชา และที่น่าสนใจยิ่งคือ ดอกไม้ โดยทั่วไป ดอกไม้ที่มีความสวยงามและมีกลิ่นหอมจะไม่มีการนำมาบริโภคเป็นอาหารแต่จะนำมาเป็นเครื่องสักการะ ส่วนวิธีการเก็บดอกไม้เพื่อบูชาพระก็จะกระทำด้วยความนุ่มนวลอ่อนโยนดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ตรงนี้สะท้อนให้เห็นการให้ความเคารพต่อธรรมชาติ การปฏิบัติต่อธรรมชาติด้วยความอ่อนโยนและเทิดทูน แสดงถึงบุคลิกของชาวล้านนาที่มีพื้นฐานจิตใจอันงดงามมาแต่โบราณกาล

ประเพณีล่องสะเปาวัดใต้ เมืองลพ

เรื่อง : ภูเดช แสนสา¹

เมืองลพเป็นเมืองโบราณที่เป็นบวรของแคว้นเขลางค์นคร (ลำปาง) และตั้งแต่ยุคล้านนามาจนถึงยุคประเทศราชของสยาม เมืองลพก็ยังคงมีสถานะเป็นหัวเมืองขึ้นตรงต่อเมืองนครลำปาง โดยมีเมืองต้า (ตำบลเวียงต้าและตำบลต้าหมอก อำเภอเมือง จังหวัดแพร่) เป็นหัวเมืองที่ขึ้นตรงต่อเมืองลพอีกชั้นหนึ่ง จนกระทั่งมีการปฏิรูปการปกครอง พ.ศ. ๒๔๔๒ รวมประเทศราชล้านนาเข้ากับสยามประเทศ เมืองลพได้เปลี่ยนสถานะเป็นแขวง (อำเภอ) เมืองลพ จังหวัดนครลำปาง และวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้โอนย้ายเป็นอำเภอเมือง จังหวัดแพร่ (พ.ศ. ๒๕๐๑ แยกบางตำบลของอำเภอเมืองจัดตั้งเป็นอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่) อาณาเขตเมืองลพเดิมในปัจจุบันจึงมีอาณาเขตครอบคลุมอำเภอเมือง อำเภอวังชิ้น และบางส่วนของอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

ภายในเมืองลพมีพระธาตุสำคัญ ๕ องค์ คือ (๑) พระธาตุศรีดอนคำ (วัดพระธาตุศรีดอนคำ ตำบลห้วยอ้อ อำเภอเมือง) (๒) พระธาตุไฮสร้อย (วัดพระ

ธาตุไฮสร้อย ตำบลปากกาง อำเภอเมือง) (๓) พระธาตุขวยปู (วัดพระธาตุขวยปู ตำบลแม่ป้าก อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่) (๔) พระธาตุปู่ต๊อบ (วัดพระธาตุปู่ต๊อบ ตำบลทุ่งแล้ง อำเภอเมือง) และ (๕) พระธาตุแหลมลิ้น (วัดพระธาตุแหลมลิ้น ตำบลปากกาง อำเภอเมือง) ชาวเมืองลพทั้งเมืองถูกกลบนาให้เป็น “ข้าพระธาตุทั้ง ๕ องค์” และถือว่าเป็น “เมืองมหาธาตุ” หรือ “เมืองบรมธาตุ”^๒ ดังนั้นชาวเมืองลพทั้งหมดจึงเป็น “ข้าพระธาตุชั้นนอก” ที่มีหน้าที่อุปัฏฐากบำรุงรักษาพระธาตุทั้ง ๕ องค์ในเมืองลพ มีการจัดเป็นระบบบูชาพระธาตุประจำพระเจ้า ๕ พระองค์ที่ปรากฏในตำนานพระธาตุห้าหลังในเมืองลพ ได้แก่ พระธาตุไฮสร้อยประจำ พระพุทธเจ้ากกุสันธะและพระพุทธเจ้าโกนาคนะ พระธาตุขวยปูประจำพระพุทธเจ้ากัสสปะ พระธาตุแหลมลิ้นประจำพระพุทธเจ้าโคตมะ และพระธาตุปู่ต๊อบประจำพระศรีอริยเมตไตรย^๓ (พระธาตุศรีดอนคำสร้างแล้วเสร็จภายหลังการเขียนตำนานจึงไม่ได้ถูกจัดให้เป็นพระธาตุประจำพระเจ้าห้าพระองค์)

1 อาจารย์ประจำสาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา ภาควิชาสังคมและวัฒนธรรมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2 หจข. ร.๕ มรล - สด/บ - ๑๘๔ ศุภอักษรเมืองนครลำปาง ๑ ตอบรายการว่าโทษแสนหลวงเมืองลพอย่าให้ถูกข่มเหงแสนทั่วเมืองลพ

3 ภูเดช แสนสา, ประวัติศาสตร์เมืองลพ หัวเมืองบวรในล้านนาประเทศ, (เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๘๒.

พระธาตุแหลมลี่ (ซ้าย)
 ประเคนเครื่องไทยทานของหัววัดต่างๆ ถวายพระธาตุน้อยปากถ้ำ พ.ศ.๒๕๕๘ (ขวา)
 (ที่มา : อัครพล อุดมเบน)

พระธาตุทั้ง ๕ องค์เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางของชาวล้านนา ดังปรากฏรายนามพระธาตุหรือคำไหว้พระธาตุในโคลงร้อยกลอนฉบับวุดโต ตำนานพระเจ้าตนหลวง อำเภอมือง จังหวัดพะเยา ตำนานพระธาตุสบแวน อำเภอยางคำ จังหวัดพะเยา คำไหว้พระบาทพระธาตุของครูบาเจ้าศรีวิชัย วัดบ้านปาง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน⁴ คำโหวตแผ่กุศลอย่างม่วนของครูบาโสภณ โสภณ วัดท่าโป่ง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่⁵ หรือจารึกคำไหว้พระธาตุของครูบาคุณาวัดบ่อสสี อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่⁶ เป็นต้น

ประวัติวัดพระธาตุแหลมลี่ และประเพณีล่องสะเปาวัดใต้

“แหลม ไหลเหยียบผิวดำ ไสสว้าง งามแล
 ลี เลิศดีใช้ซ้ำ เปนที่กราบไหว้ วันทา”⁷

วัดพระธาตุแหลมลี่ มีชื่อเรียกอื่นๆ อีกว่า “วัดลีเหลียมแหลม” “วัดดอนลี” หรือ “วัดใต้” ตั้งอยู่เขตพื้นที่บ้านวังตันเกลือ ตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ วัดพระธาตุแหลมลี่อยู่ภายในเวียงพระธาตุแหลมลี่ที่เป็นเวียงทางศาสนา ห่างจากเวียงยองยุคแรกบ้านไฮสร้อยทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ ๒ กิโลเมตร มีลักษณะพิเศษคือตั้งอยู่พื้นที่ “ดอนลีเหลียมแหลม” ที่เกือบเป็นเกาะกลางแม่น้ำยม และเป็นวัดอริยวาสีของเมืองลอง⁸

ภายในวัดมีพระธาตุ ๓ องค์ พระธาตุองค์ประธานคือพระธาตุแหลมลี่ และพระธาตุบริวารอีก ๒ องค์ คือ พระธาตุน้อยปากถ้ำ อยู่ห่างจากพระธาตุแหลมลี่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ ๑๐๐ เมตร กับพระธาตุอีกองค์หนึ่งปัจจุบันเหลือแต่ฐาน อยู่ห่างจากพระธาตุแหลมลี่ทางทิศตะวันตกประมาณ ๕๐ เมตร มีวิหาร ๒ หลัง วิหารหลวงตั้งอยู่ด้านหน้าพระธาตุแหลมลี่ประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นปางไสยาสน์

พระนามว่า “พระเจ้าเววาทภาซีต” และพระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัยพระนามว่า “พระเจ้าฝนแสนห่า” หรือ “พระเจ้าลิกซี” ภายหลังพระเจ้าฝนแสนห่าได้อัญเชิญไปประดิษฐานที่วัดนาหลวง ส่วนวิหารน้อยประดิษฐานพระประธานปูนปั้นปางมารวิชัย ด้วยวัดพระธาตุแหลมลีเป็นวัดอรัญวาสีของเมืองลอง เดิมจึงไม่มีพระสงฆ์จำพรรษาถาวร เมื่อมีงานประเพณีหรือวันสำคัญจึงจะมีการแผ้วถางครั้งหนึ่ง โดยข้าวัดบ้านปากแม่ควาย (บ้านนาหลวง) และชาวเมืองลอง

ส่วนคนที่ถูกกลบนาให้เป็นข้าพระธาตุแหลมลีคือชาวบ้านนาหลวง (ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่) มีหน้าที่จะต้องดูแลรักษาวัดและพระธาตุอย่างใกล้ชิด มีหน้าที่ทำนาพระธาตุที่ทุ่งหนองสองห้อง (บริเวณบ้านนาตัมหมูที่ ๒ ตำบลบ่อเหล็กทอง อำเภอลอง จังหวัดแพร่) ซึ่งที่นาของวัดพระธาตุแหลมลีมีทั้งหมด ๒๘ ไร่ ปัจจุบันยังให้ทายาทผู้เป็นข้าวัดพระธาตุแหลมลีทำนาจำนวน ๑๒ ไร่ เดิมเมื่อทำนาเสร็จจะแบ่งข้าวเปลือกถวายวัดพระธาตุแหลมลี แต่ปัจจุบันใช้วิธีเก็บค่าเช่านา ๕ บาทต่อข้าวเปลือก ๑ หาบ^๙ ข้าวัดพระธาตุแหลมลีเหล่านี้พยายามเนยยะ (เจ้ามิเนยโย) เจ้าเมืองลองได้กลบนาไว้พร้อมกับที่นาในคราวที่ทำการบูรณะองค์พระธาตุแหลมลีครั้งใหญ่ มีพระมหาเถรเจ้าจุลฑาและพระมหาเถรเจ้าเตวิชชาเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ เมื่อ พ.ศ.๒๑๓๐ ถือเป็น “ข้าพระธาตุชั้นใน”^{๑๐}

ข้าวัดพระธาตุแหลมลีเดิมตั้งชุมชนอยู่หมู่บ้านปากแม่ควาย (บ้านแหลมลี) ที่อยู่ฝั่งตะวันตกแม่น้ำยมตรงข้ามกับวัดพระธาตุแหลมลี ประมาณช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๔ ได้ย้ายขึ้นมาบุกเบิกพื้นที่ทำกินตั้งถิ่นฐานใหม่ที่บ้านนาหลวง ได้มีมนต์ครุบาโพธิ์วัดพระธาตุแหลมลี มาจำพรรษาเป็นเจ้าอาวาส

รูปแรกของวัดนาหลวง พร้อมกับนำ “พระเจ้าฝนแสนห่า” หรือ “พระเจ้าลิกซี” และ “ฮ่องหลวง” ที่ใช้นำขบวนแห่เครื่องไทยทานเข้าวัดพระธาตุแหลมลีในงานประเพณีล่องสะเปาวัดใต้ ฮ่องหลวงลูกนี้ชาวบ้านนาหลวงได้ส่งลูกหลานสืบทอดกันมาว่า “แม่นว่าฮ่องหลวงเหลือแต่เศษเพื่อง ก็หื้อต้อนำเรือครัวทานล่องน้ำแม่ยมเข้าวัดไปก่อน”^{๑๑} คือแม้ฮ่องหลวงจะแตกเหลือเพียงเศษ ก็ให้ถือเศษฮ่องหลวงนำขบวนเรือแห่เครื่องไทยทานเข้าวัดพระธาตุแหลมลีไปก่อน

ประเพณีล่องสะเปาวัดใต้หรือประเพณีนมัสการพระธาตุแหลมลี เรียกได้หลายชื่อ เช่น “ล่องวัดใต้” หรือ “ล่องวัดเดือนหก” ส่วนล่องสะเปาก็คือการล่องเรือสำเภา แต่ในความหมายนี้เรือสำเภาคือเรือทั่วไปแต่เรียกเพื่อเปรียบเสมือนเรือสำเภาตามคติพุทธศาสนาที่เป็นยานพาหนะพาสัตว์โลกให้ลอยข้ามพ้นจากวัฏฏะสงสาร ประเพณีล่องสะเปาวัดใต้เป็นประเพณีสำคัญระดับเมือง จึงมีคำกล่าวติดปากของชาวเมืองลองว่า “เดือนหกแหลมลี เดือนยี่อ่องอ้อ” คือ เดือน ๖ เหนือ (ประมาณเดือนมีนาคม) ให้วัดพระธาตุแหลมลี และเดือนยี่เหนือ (ประมาณเดือนพฤศจิกายน) ให้วัดพระธาตุศรีดอนคำ (พระธาตุหลวงฮ่องอ้อ) ประเพณีล่องสะเปาวัดใต้ชาวเมืองลองจะต้องร่วมงานและต้องจัดเป็นประจำทุกปี ถ้าปีไหนไม่จัดเชื่อกันว่า “วัดจะเป็นป่า นาจะเป็นเหล่า”^{๑๒} ซึ่งประเพณีนี้เคยเปลี่ยนจากแห่ขบวนทางเรือมาแห่ขบวนทางบก โดยใช้ล้อเกวียนและรถยนต์เมื่อมีถนนตัดผ่านช่วงทศวรรษ ๒๕๐๐ การคมนาคมทางบกสะดวกสบายขึ้น ต่างจากก่อนหน้านี้ที่ถนนหนทางเดินทางลำบาก การใช้เส้นทางแม่น้ำยมสะดวกกว่า จึงใช้วิธีการแห่เครื่องไทยทานทางน้ำ จนกระทั่งมีการกลับมาเรือพื้นแห่ขบวนทางเรืออีกครั้ง โดยการนำของสภาวัฒนธรรมตำบลปากกาง

4 พระพัฒนาการณ กิตติปัญญา, หนังสือสวนมนต์วัดบ้านปาง อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน, (เชียงใหม่ : นันทพันธ์พรินตัง, ๒๕๔๘), หน้า ๑๘๗ - ๑๘๘.

5 เกริก อัครชีโนรส และคณะ, การศึกษาตัวตนและบทบาทของเจ้าหลวงคำแดง, (เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๔๙).

6 อันส์ เพนซ์ ศรีเลา เกษพรหม และศราวุธ ศรีทา, ประชุมจารึกล้านนา เล่ม ๘ : จารึกในจังหวัดเชียงใหม่, (เชียงใหม่ : มิ่งเมือง, ๒๕๔๗), หน้า ๗๓.

7 โคลงร้อยกลอน ฉบับวัดใต้ พบสาวัดดอยจำคำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่, อักษรธรรมล้านนา.

8 ภูเดช แสนสา (บรรณาธิการ), เมืองลอง, (เชียงใหม่ : ลือล้านนา, ๒๕๕๕), หน้า .

9 ภูเดช แสนสา, ประวัติศาสตร์เมืองลอง หัวเมืองบริวารในล้านนาประเทศ, (อ้งแล้ว), หน้า ๑๕๐.

10 “ตำนานพระธาตุแหลมลี ขวัญปู บู๊ตป๋อ ไส้ร้อย” ในภูเดช แสนสา, ร้อยเรียงร้อยเรื่องเมืองลอง, (เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐.

11 สัมภาษณ์แม่อยู่จุมปา วิจิตร (หลานหมื่นอินตะ บ้านนาหลวง) อายุ ๘๔ ปี บ้านเลขที่ ๓๔/๑ หมู่ที่ ๔ บ้านนาหลวง ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๙.

ภาพถ่ายทางอากาศของดอนลิ้งเหลียมแหลมที่ตั้งวัดพระธาตุแหลมลิ้ง
(ที่มา : อักเมืองลงนะ, วันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๖)

แผนที่เส้นทางแม่น้ำยม
ที่ไหลลงเรือสะเปาเครื่องไทยทาน
มาสู่วัดพระธาตุแหลมลิ้ง
(จัดทำโดย : ภูเดช แสนสา)

ร่วมกับสภาวัฒนธรรมอำเภอกลงในปี พ.ศ.๒๕๕๐
สืบมาจนถึงปัจจุบัน¹³

ลำดับวันงานประเพณีล่องสะเปาวัดได้ เมืองลง

ระยะเวลาจัดงานประเพณีล่องสะเปาวัดได้ หรือ
ประเพณีนมัสการพระธาตุแหลมลิ้ง รวมวันเตรียมงาน
จนถึงวันเสร็จสิ้นพิธีการประมาณ ๕ - ๖ วัน เริ่มตั้งแต่
“วันดา” หรือวันเตรียมงานในช่วงประมาณวันขึ้น
๑๑ - ๑๓ ค่ำ เดือน ๖ เหนือ วันงานคือวันขึ้น ๑๔ -
๑๕ ค่ำ เดือน ๖ เหนือ ส่วนวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๖
เหนือมีพิธีการเพียงช่วงเช้า หลังจากนั้นก็เสร็จพิธีช่วย
กันรื้อปะรำเก็บข้าวของกลับบ้าน มีรายละเอียดของ
พิธีการในแต่ละวันดังนี้

ประมาณวันขึ้น ๑๑ - ๑๓ ค่ำ เดือน ๖ เหนือ

ช่วงก่อนวันงานประมาณ ๒ - ๓ วันจะมีกลุ่มคน
บ้านนาหลวงที่เป็นข้าพระธาตุแหลมลิ้ง พร้อมหมู่บ้าน
อื่นๆ ไปช่วยกันแผ้วถางบริเวณวัดและตั้งแต่ริมฝั่งแม่น้ำ

ยมบริเวณดอนแก้วดอนมูลขึ้นไปจนถึงวัด ปักข่อน้อย
ตุงไชยต้นกล้วยต้นอ้อย ๒ ข้างทาง พร้อมทั้งช่วยกัน
สร้างผาม (ปะรำ) ที่ปักของคนและเครื่องไทยทานแต่ละ
หมู่บ้านที่ดอนแก้วดอนมูล ช่วยกันसानข้าวตะะ (สะพาน
สานจากไม้ไผ่) ข้ามแม่น้ำยม ระหว่างหมู่บ้านปากลอง
ฝั่งตะวันตกข้ามไปวัดพระธาตุแหลมลิ้งฝั่งตะวันออก
แต่ละหมู่บ้านหญิงสาววัยรุ่นก็ฝึกหัดฟ้อนต่างๆ เพื่อ
ฟ้อนนำเครื่องไทยทานเข้าวัด จัดเตรียมแม่ครัว
และเตรียมผักผลไม้ต่างๆ ที่จะนำไปทำอาหารที่ผาม
เช่น ขนุน ฟักทอง ฟักเขียว หอยกกล้วย และปลา
แห้ง เป็นต้น และแต่ละหลังคาเรือนจะนำข้าวสาร
ไปร่วมทำบุญ ฟ้อนมานั่งเป็นข้าวเหนียวเลี้ยงผู้
ร่วมงาน

วันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ เหนือ

เมื่อถึงวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ เหนือ (ประมาณ
เดือนมีนาคม) รับประทานอาหารมื้อเที่ยงเสร็จแล้ว
คณะศรัทธาวัดนาหลวงตักลงบูชาภายในวัด บอกกล่าว
เสื่อวัด (ผีเจ้าที่วัด) นาหลวง แล้วตีฆ้องหลวงนำขบวน
และแห่ขบวนออกจากวัดนาหลวง ในขบวนแห่มีปู่

12 สัมภาษณ์แม่ใหญ่ตอน แสนสา อายุ ๗๑ ปี บ้านเลขที่ ๙/๑ หมู่ที่ ๕ บ้านไฮสร้อย ตำบลปากกา อำเภอลอง จังหวัดแพร่ วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๖.

13 วัดพระธาตุแหลมลิ้ง, ใบปลิวเชิญร่วมทำบุญประเพณีนมัสการพระธาตุแหลมลิ้ง ประจำปี ๒๕๕๑, (แผ่นเอกสาร, ๒๕๕๑).

เรือขบวนแห่เครื่องไทยทานหมู่บ้านต่างๆ นำโดยเรือของวัดนาหลวง
ในงานประเพณีล่องสะเปาวัดใต้ วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๖
(ที่มา : อัครพล อุดแบน)

เรือเครื่องไทยทานวัดนาหลวงมีเจ้าอาวาสวัดนาหลวงนั่งเป็นประธาน
ล่องตามลำน้ำยม ล่องนำขบวนเรือของหัววัดอื่นๆ ในเมืองล่อง
เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๖
(ที่มา : อัครพล อุดแบน)

อาจารย์ (มัคทายก) ถือน้ำข้าวตอกดอกไม้ไปบอกกล่าว
ผิอารักษ์ของเมืองล่องตามโรงไชย (หอผี) ต่างๆ เพื่อให้
รับรู้อนุโมทนาและอัญเชิญไปร่วมทำบุญด้วยกัน
เริ่มจากไปบอกกล่าวที่โรงไชยเจ้าข้างแดง แล้วแห่
ขบวนเข้าไปบอกกล่าวผิอารักษ์เจ้าหัวขาวภายในเวียง
เหล่าเวียง แห่ขบวนไปรับเจ้าเมืองล่องที่วัดพระธาตุ
ศรีดอนคำ แห่ขบวนไปบอกกล่าวที่โรงไชยผิอารักษ์
เจ้าข้างปาน บ้านดอนทราย โรงไชยผิอารักษ์เจ้าเชิญ
เมือง บ้านท่าหลุก แล้วแห่ขบวนไปลงเรือที่ท่าเรือวัง
น้ำบ่อ บ้านปากกาง ก็แห่ขบวนเครื่องไทยทานพ่อนรำ
บนเรือไปตามลำน้ำยม โดยให้เรือเครื่องไทยทานของวัด
นาหลวงที่มีครูบาหัววัด (เจ้าอาวาส) วัดนาหลวง
นั่งเป็นประธานพายล่องนำมาก่อน เชื่อกันสืบมาว่า
หากขบวนเรือวัดนาหลวงยังไม่ล่องมาก่อนหรือนำขบวน
เข้าวัดก่อน แล้วมีหัววัดอื่นนำมาก่อนหรือเข้าวัดก่อน
จะเกิดอาเพศต่างๆ เช่น เรือล่ม คนตกน้ำตาย เป็นต้น
เมื่อขบวนแห่เรือวัดนาหลวงนำล่องผ่านไปแล้ว ก็ตาม
ด้วยเรือเครื่องไทยทานของหัววัดมหาครูบาหลวงเมือง
ล่อง (พระสังฆราชาประมุขสงฆ์เมืองล่อง) เรือเครื่อง
ไทยทานของเจ้าเมืองล่องพร้อมญาติพี่น้องและขุนนาง
และตามด้วยเรือเครื่องไทยทานของหัววัดต่างๆ ส่วน
ชาวบ้านที่ไม่สะดวกไปทางเรือก็เดินเท้าเลียบไปตาม

๒ ผึ่งแม่น้ำยม ตามเส้นทางที่เดินก็จะมีตั้งร้านขาย
น้ำดื่มของขบเคี้ยวผลไม้ตามฤดูกาล เช่น อ้อยส้ม
มะม่วง ข้าวแคบ ข้าวควบ เป็นต้น ตั้งอยู่เรียงราย
ตลอดเส้นทาง

เรือแต่ละหัววัดก็จะทำเครื่องไทยทานเป็นปราสาท
เจี้ยวปราสาทไหว บางหัววัดก็ทำเป็นรูปช้างรูปม้าต่าง
ต้นไทยทาน โดยเรือทุกลำที่มีเครื่องไทยทานจะทำ
เป็นรูปปีเป้ง(นักขัต)ของประจำป็นใส่ไว้หัวเรือด้วย
ส่วนหมู่บ้านที่อยู่ทิศใต้ลงมา เช่น บ้านนาคุ้ม บ้านนา
อุนน่อง บ้านแม่ล่อง บ้านไผ่ล้อม บ้านหัวทุ่ง และบ้าน
ไฮสร้อย เป็นต้น ก็เอาขันข้าวตอกดอกไม้บอกกล่าวผิ
อารักษ์ตามโรงไชยต่างๆ เช่น บ้านนาคุ้มนำขันข้าวตอก
ดอกไม้ไปบอกกล่าวที่โรงไชยผิพ่อเผ่าหลวง โรงไชย
ผิพญาเป็กชะจา (พญาหูหิน) โรงไชยผิเจ้าคำฝั้น
(เจ้าศรีวิไชย) และโรงไชยผินายออง เป็นต้น แล้วก็แห่
ข้ามทุ่งกังบอกไฟ ทุ่งต้นตาล ไปบ้านไฮสร้อย ส่วน
ชาวบ้านไฮสร้อยก็เอาขันข้าวตอกดอกไม้ไปบอกกล่าว
โรงไชยผิพ่อเผ่าหลวงที่หัวหมู่บ้าน ผิแม่นางแก้ว แล้วก็
แห่ขบวนไปลงเรือที่วังตะคริว ทำน้ำยมหน้าวัดพระ
ธาตุไฮสร้อย รอฟังเสียงฆ้องหลวงและขบวนแห่ของ
เรือเครื่องไทยทานวัดนาหลวงที่นำหัววัดอื่นๆ ที่อยู่ด้าน
เหนือล่องลงมา เมื่อขบวนเรือแห่ผ่านไปแล้ว ขบวน

เครื่องไทยทานของหัววัดต่างๆ กำลังหล่อลงตามแม่น้ำยม
งานประเพณีล่องสะเปาวัดใต้ ในวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๖
(ที่มา : อัครพล อุดแบน)

เครื่องไทยทานของหัววัดต่างๆ กำลังแห่ขึ้นจากแม่น้ำยม
ผ่านดอนแก้วดอนมูล วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๖
(ที่มา : อัครพล อุดแบน)

เรือเครื่องไทยทานของหัววัดต่างๆ ทั้งบ้านโฮฮร้อย บ้านนาตุ้ม บ้านนาอุ่มน่อง บ้านหัวทุ่ง และบ้านต่างๆ ที่อยู่กลางน้ำก็พายแห่ขบวนติดตามกันไปจนถึงดอนแก้วดอนมูลทำหน้าวัดพระธาตุแหลมลิ้น (เดิมหน้าวัดอยู่ทางแม่น้ำยม)

ส่วนหมู่บ้านอื่นๆ ที่อยู่ใต้ลงไปจากวัดพระธาตุแหลมลิ้น เช่น บ้านปากจอก บ้านทุ่งแล้ง บ้านอ้ายลิ้ม และบ้านศรีดอนชัย เป็นต้น เมื่อบอกกล่าวอัญเชิญผีอารักษ์ต่างๆ แล้ว ก็พายเรือเครื่องไทยทานแห่พอรำพายทวนกระแสน้ำขึ้นมาพบกันที่หน้าดอนแก้วดอนมูล หน้าวัดพระธาตุแหลมลิ้น เมื่อพร้อมกันแล้วก็แห่ขบวนเครื่องไทยทานขึ้นไปพักบนดอนแก้วดอนมูลที่เป็นหาดทรายริมฝั่งแม่น้ำยมตามผามของแต่ละหมู่บ้านที่สร้างเตรียมไว้ ส่วนเจ้าเมืองลงญาติพี่น้องขุนนางก็จะเตรียมผามไว้เฉพาะอีก ๑ หลัง ช่วงเวลานี้ก็มีการละเล่นแข่งขันต่างๆ เช่น ดำน้ำแข่งกัน ดำน้ำแข่งกันหาของใต้น้ำ พายเรือแข่งกัน หรือพ่อนชิงตบมะผาบประลองฝีมือกัน ส่วนผามแต่ละหมู่บ้านบนดอนแก้วดอนมูลก็เตรียมทำอาหารจากที่วัดญาติที่เตรียมไว้ เช่น แกงขนุน แกงผักทอง แกงผักเขียว และแกงหยวกกล้วย เมื่อทำอาหารเสร็จก็นำมาเลี้ยงและแลกกันกับของแต่ละหมู่บ้าน ส่วนพระสงฆ์สามเณร

ช่วงเวลาเย็นก็ขึ้นไปสวดมนต์ที่วิหารหลวงวัดพระธาตุแหลมลิ้น บางส่วนก็แห่พอรำขบซอคร่าวจ้อยเวียนกันไปตามผามของหมู่บ้านต่างๆ สลับสับเปลี่ยนกันไปตลอดทั้งคืนจนถึงรุ่งเช้า¹⁴ แต่ปัจจุบันเนื่องจากการพักผ่อนที่ดอนแก้วดอนมูลไม่สะดวก จึงไปสร้างผามและแห่ขบวนเครื่องไทยทานขึ้นไปพักภายในวัดพระธาตุแหลมลิ้น พอรุ่งเช้าค่อยออกมาตั้งขบวนใหม่ที่ทางเข้าวัดริมฝั่งแม่น้ำยม

วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ เหนือ

เมื่อถึงรุ่งเช้าของวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ เหนือ ก็ทำบุญตักบาตรพระสงฆ์สามเณร หลังจากนั้นช่วงสายก็แห่ขบวนเครื่องไทยทานพร้อมรูปนักษัตรประจำปี จากดอนแก้วดอนมูลขึ้นไปวัดพระธาตุแหลมลิ้น ที่นำโดยครูบาหัววัดนาหลวง คนตีฆ้องหลวง และขบวนเครื่องไทยทานของวัดนาหลวง ตามด้วยขบวนแห่เครื่องไทยทานของหัววัดพระมหาครูบาหลวงเมืองลอง ขบวนแห่เครื่องไทยทานของเจ้าเมืองลงญาติพี่น้องขุนนาง และขบวนแห่เครื่องไทยทานของหัววัดต่างๆ ทั้งเมืองลอง แห่ขบวนรอบพระธาตุแหลมลิ้น ๓ รอบแล้วคณะสงฆ์กล่าววณัสนัยการพระรัตนตรัยและกล่าวนำไหว้พระธาตุแหลมลิ้น มีคำไหว้พระธาตุแหลมลิ้นดังนี้

14 สัมภาษณ์พ่อหนานก่องคำ ตันศิริ (เหลนแสนมังคละ บ้านดอนทราย) อายุ ๘๙ ปี และแม่ฮ้อยอ้อย ตันศิริ (เหลนแสนไชยมงคล บ้านนาจอมขวัญ) อายุ ๘๙ ปี บ้านเลขที่ ๑๑๑ หมู่ที่ ๕ บ้านนาจอมขวัญ ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๐.

เครื่องไทยทานของหัววัดต่างๆ กำลังแห่จาก
ดอนแก้วดอนมูลขึ้นสู่วัดพระธาตุแหลมลี่
วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๖
(ที่มา : อัครพล อุดแบน)

PHOTO BY KEVIN TA 25/03/2013

“อิมัง มหาปุระติ ปัคคะเต เวนะจะกุตตา อุทธะ
ราภิเทยยา เสรังธาตุกััง อะหังวันทามิ สัพพะทา”
และนำเครื่องไทยทานประเคนกับองค์พระธาตุ หลังจาก
นั้นก็แห่ขบวนเครื่องไทยทานไปนรอบพระธาตุน้อย
ปากถ้ำ ๓ รอบ คณะสงฆ์กล่าวนำให้พระธาตุน้อย
ปากถ้ำพร้อมกับนำเครื่องไทยทานประเคนกับองค์
พระธาตุ แล้วแห่เครื่องไทยทานมาถวายครูบาหัว
วัดพระธาตุแหลมลี่ที่รอรับเครื่องไทยทานและให้ศีลให้
พรภายในวิหารหลวง เมื่อถวายเสร็จก็มีการตักลง
บูชา แห่พ้อนรำการละเล่นต่างๆ ขณะเดียวกันช่วงที่
อยู่ในเขตวัดพระธาตุแหลมลี่ชาวบ้านแต่ละคนก็จะนำ
ยอดไม้ใบหญ้าไปไว้ที่รูปปั้นช้างม้าใกล้กับพระธาตุน้อย
ปากถ้ำ ที่นับถือกันว่าเป็นพาหนะของผิอารักษ์มหาลิขิต
ผู้ดูแลรักษาวัดพระธาตุแหลมลี่ ช่วงเย็นมีสวดมนต์ถือศีล
ภาวนา ช่วงเวลากลางคืนมีเทศนาธรรมตำนานพระ
ธาตุแหลมลี่และธรรมชาดกล้านนา เมื่อเทศนาธรรม
เสร็จก็มีพิธีกรรมสวดเบิกจนถึงรุ่งเช้า

วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๖ เหนือ

เมื่อสวดเบิกวารสวดท้ายเสร็จในยามใกล้รุ่ง ตอน
เช้าก็ทำบุญตักบาตรพระสงฆ์สามเณรที่มาร่วมงาน
เมื่อทำบุญตักบาตรรับพรเสร็จสิ้นก็เป็นอันเสร็จงาน
ประเพณีล่องสะเปาวัดได้ ชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านก็ช่วย
กันรื้อผาม จัดเก็บข้าวของหาบกลับบ้านด้วยหัวใจ
ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยผลบุญ รोजงานประเพณีอีกครั้งใน
ปีต่อไป

งานประเพณีล่องสะเปาวัดได้ของเมืองลอง จึง
เป็นประเพณีที่หลอมรวมสร้างความเป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกันของคนทั้งเมืองผ่านประเพณีพิธีกรรมทางพุทธ
ศาสนา ที่มืองค์พระธาตุแหลมลี่เป็นศูนย์กลางความ
เชื่อและศูนยรวมจิตใจ ดังนั้นไม่ว่าจะผ่านมากี่ช่วง
ยุคสมัย รูปแบบการจัดงานอาจปรับเปลี่ยนไปบ้าง แต่
พระธาตุแหลมลี่ก็ยังคงเข้มแข็งเสมอในจิตวิญญาณของ
ชาวเมืองลอง สมดังตำนานพระธาตุแหลมลี่ได้จดจาร
คำสั่งให้เจ้าสุเมงคโลและเจ้าภูมิภราธิโปพร้อมบริวาร
๕๐๐ ตนและพญานาคในแม่น้ำยม ผู้เป็นอารักษ์มหาลิขิต
เฝ้าดูแลรักษาวัดพระธาตุแหลมลี่ว่า

“สุเจ้าทั้งหลายเยี่ยะตาตุนุฟ่ง ดาเอากันพิพักักสามหาธาตุเจ้าไว้ดวงดีเทอะ
แม่นว่า สัตต์ร้ายคนร้ายบาปหนาจักมาเกะทำอนาธหิงสรวีตั้งอัน สุท่านทั้งหลาย
จูงกะทำตามโทส แห่งเขา ผุ่งควรตายก็จูงหื้อตาย ผุ่งควรหื้อเป็นอันตรายก็จูง
หื้อเป็นอันตรายตายตามโทส เขาเทอะ ปุคละผู้ใดมีสัทธาแลนดีด้วยธาตุพระเจ้า
จักมกใคร่หันใคร่ไหวด้วยใจใสสัทธายัง เชื่อแท้ตั้งอัน สุท่านทั้งหลายเยี่ยะสำแดง
หื้อหันธาตุพระเจ้าเทอะ”¹⁵

บรรณานุกรม

เกริก อัครชินเรศ และคณะ. การศึกษาตัวตนและ
บทบาทของเจ้าหลวงคำแดง. เอกสารอัดสำเนา,
๒๕๔๔

โคลงร้อยกลอน ฉบับชุดโต พัสสาวัดตอยจำค่า อำเภอลอง
สูงเม่น จังหวัดแพร่, อักษรธรรมล้านนา.

พระพัฒนาการณ กิตติปัญญา. หนังสือสวดมนต์วัด
บ้านปาง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่ :
นันทพันธ์พรินต์, ๒๕๔๘.

ภูเดช แสนสา. ประวัติศาสตร์เมืองลอง หัวเมืองบริวาร
ในล้านนาประเทศ. เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์,
๒๕๕๔.

_____. (บรรณาธิการ). เมืองลอง. เชียงราย :
ลือล้านนา, ๒๕๕๕.

_____. ร้อยเรียงร้อยเรื่องเมืองลอง. เชียงใหม่
: นพบุรีการพิมพ์, ๒๕๕๕.

วัดพระธาตุแหลมลี. ใบปลิวเชิญร่วมทำบุญประเพณี
นมัสการพระธาตุแหลมลี ประจำปี ๒๕๕๑.
แผ่นเอกสาร, ๒๕๕๑.

หจข. ร.๕ มรล - สด/๖ - ๑๘๔ ศุภอักษรเมืองนคร
ลำปาง ๑ ตอบบรรยายกล่าวโทษแสนหลวงเมือง
ลอง ออย่าให้กฏขี่ขี่มเหสนท้าวเมืองลอง

อันสั เพนธ์ ศรีเลา เกษพรหม และศรารุช ศรีทา.
ประชุมจารึกล้านนา เล่ม ๘ : จารึกในจังหวัด
เชียงใหม่. เชียงใหม่ : มิ่งเมือง, ๒๕๔๗.

สัมภาษณ์พ่อนานก่องคำ ต้นศิริ (เหลนแสนมังคละ
บ้านดอนทราย) อายุ ๘๙ ปี บ้านเลขที่ ๑๑๑
หมู่ที่ ๕ บ้านนาจอมขวัญ ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง
จังหวัดแพร่ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๐.

สัมภาษณ์แม่ฮ้อยจุมปา วิจันทร์ (เหลนหมื่นอินดี
บ้านนาหลวง) อายุ ๘๔ ปี บ้านเลขที่ ๓๙/๑
หมู่ที่ ๔ บ้านนาหลวง ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง
จังหวัดแพร่ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๙.

สัมภาษณ์แม่ใหญ่ตอน แสนสา อายุ ๗๑ ปี บ้านเลข
ที่ ๙/๑ หมู่ที่ ๕ บ้านไฮสร้อย ตำบลปากกาง
อำเภอลอง จังหวัดแพร่ วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.
๒๕๔๖.

สัมภาษณ์แม่ฮ้อยอัย ต้นศิริ (เหลนแสนไชยมงคล บ้าน
นาจอมขวัญ) อายุ ๘๙ ปี บ้านเลขที่ ๑๑๑ หมู่ที่
๕ บ้านนาจอมขวัญ ตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง
จังหวัดแพร่ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๐.

15 “ตำนานพระธาตุแหลมลี ขวัญปู ปู่ต๊าย ไฮสร้อย” ในภูเดช แสนสา, ร้อยเรียงร้อยเรื่องเมืองลอง, (อ้างแล้ว), หน้า ๑๐.

วัดพม่า – ไทยใหญ่ในนครลำปาง

เรื่อง : ฐาปกรณ์ เครือระยา

งานสถาปัตยกรรมแบบพม่าในล้านนาที่ผ่านมาพบว่าส่วนใหญ่เป็นการสร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2400-2460 (พ.ศ. 2400 ได้มีการสถาปนาพระราชวังเมืองมณฑลเลย โดยพระเจ้าสีป่อหรือธิบอร์พระเจ้าแผ่นดินพม่าองค์สุดท้าย หลังจากนั้นพม่าได้ตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษเมื่อ พ.ศ. 2496) ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนี้เป็นช่วงเวลาที่มีการติดต่อค้าขายไม้และการเข้ามาทำสัมปทานไม้ในบริเวณภาคเหนือระหว่างอังกฤษเจ้าเมืองลำปางและคหบดีชาวพม่า โดยได้ใช้แรงงานจากพม่าในการทำไม้ การสร้างวัดหรือสถานที่อื่นเป็นที่พึ่งทางจิตใจนี้ ชาวพม่ามีคติที่ให้ความเคารพต่อธรรมชาติที่มีบุญคุณทุกอย่าง เมื่อตนมีอาชีพตัดไม้โค่นต้นไม้ในป่า ย่อมต้องขอขมาต่อธรรมชาติ หนทางหนึ่งก็คือการสร้างวัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ พร้อมกับอธิษฐานให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในป่าปกป้องคุ้มครองตนเองมิให้มีภัย ดังนั้นเมื่อชาวพม่าที่เข้ามาอาศัยอยู่ในลำปางจึงได้นำเอาศิลปกรรมแบบมณฑลเลยเข้ามาด้วย

อาคารสถาปัตยกรรมแบบพม่า - ไทใหญ่ โดยเฉพาะอุโบสถ จอม และเจดีย์ส่วนใหญ่จะสร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยพ่อค้าชาวพม่าที่เข้ามาประกอบการค้าในนครลำปาง อุโบสถหรือวิหารครั้งใดครั้งไม่จะมีลายปูนปั้นประดับทั้งภายในและภายนอก สถาปัตยกรรมประเภทเจดีย์ และซุ้มประกอบเจดีย์ ก็เป็นอีกประเภทหนึ่งที่ยังคงมีลายปูนปั้นมีบทบาทมาก

ความเจริญของนครลำปางก้าวหน้ามาเป็นลำดับจนกระทั่งในช่วงยุคทองช่วงหนึ่ง (พ.ศ. 2425 - 2440) สมัยเจ้าอนันตพิสัยขวลิตเจ้าผู้ครองนครลำปาง

องค์ที่ 9 นครลำปางมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญในฐานะของศูนย์กลางการค้าไม้สักภาคเหนือ โดยมีที่ตั้งอยู่บริเวณถนนตลาดเก่า (ภาคกองต้า) ซึ่งมีอาคารพาณิชย์ ร้านค้า บ้านพักอาศัยของคหบดีในสมัยนั้น โดยมากแล้วเป็นชาวพม่าที่เข้ามาทำธุรกิจค้าไม้ และได้ตั้งชุมชนที่ท่ามะโอ ณ ตำบลเวียงเหนือ ด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนาจึงได้สร้างวัดแบบศิลปะพม่าไว้หลายแห่ง

ปัจจัยในการสร้าง

ชาวพม่าที่มาค้าไม้ในนครลำปาง เมื่อมีฐานะร่ำรวยแล้ว จะต้องสร้างวัดหรือบูรณะวัดเก่าเพื่อล้างบาปและอุทิศส่วนกุศลให้รุกขเทวดาที่อาศัยอยู่ในต้นไม้ใหญ่อันถูกโค่น วัดแบบพม่าที่พบในลำปาง ได้แก่ วัดศรีชุม วัดป่าฝาง วัดจองคา วัดจองคำ วัดม่อนจำศีล วัดม่อนปู่ยักษ์ และวัดศรีรองเมือง ซึ่งสร้างวิหารหรือจองเป็นรูปยอดปราสาทหลังคาซ้อน ศิลปะแบบเดียวกับพม่าและไทใหญ่ในเขตรัฐฉาน ดังเช่นจองวัดศรีรองเมือง เป็นต้น เป็นวิหารจำหลักไม้ทำยอดหลังคาซ้อนเป็นชั้นๆ มีลวดลายจำหลักไม้ที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ 6 เรียกว่า เรือนไทยติดลูกไม้ หรือที่ฝรั่งเรียกว่า แบบขนมปังขิง (Ginger Bread) ลูกไม้ช่องลมก็ฉลุเป็นลายเช่นกัน และยังฉลุตามส่วนต่างๆ ของอาคารอีกมาก เช่น ทางขึ้นจองวัดศรีชุมฉลุลายได้หน้าจั่วเป็นศิลปะพม่าผสมตะวันตกที่นิยมทำกันมากในภาคเหนือ ได้อย่างวิจิตรเป็นการอวดฝีมือของช่างฉลุในยุคนั้นว่าทำงานอย่างประณีต

ด้วยประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน และความเจริญรุ่งเรืองด้านศิลปวัฒนธรรม เศรษฐกิจและการปกครองติดต่อกันมาหลายยุคหลายสมัย ทำให้จังหวัดลำปางมีแหล่งศิลปกรรมที่มีความสำคัญด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และโบราณคดีของท้องถิ่นมากมาย ขณะเดียวกันได้สะท้อนให้เห็นถึงความเกี่ยวพันกับอิทธิพลของศิลปะจากภายนอก อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า โดยมีรายชื่อวัดที่ทำการสำรวจได้จำนวน 18 วัด ดังนี้

1) วัดศรีชุม	อำเภอเมือง
2) วัดป่าฝาง	อำเภอเมือง
3) วัดจองคา (ไชยมงคล)	อำเภอเมือง
4) วัดม่อนบุญักษ์	อำเภอเมือง
5) วัดม่อนจำศีล	อำเภอเมือง
6) วัดจองคา	อำเภอเมือง
7) วัดพระเจดีย์ขาวหลัง	อำเภอเมือง
8) วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม	อำเภอเมือง
9) วัดท่ามะโอ	อำเภอเมือง
10) วัดป่ารวก	อำเภอเมือง
11) วัดพระบาท	อำเภอเมือง
12) วัดศรีรองเมือง	อำเภอเมือง
13) วัดสิงห์ชัย	อำเภอเมือง
14) วัดพระเจ้าทันใจ	อำเภอเมือง
15) วัดเขาแก้ว	อำเภอเมือง
16) วัดท่าคราวน้อย	อำเภอเมือง
17) วัดไชยาทุ่งล้อม	อำเภอเกาะคา
18) วัดศรีบุญโยง	อำเภอเมือง

ศาสนสถานที่ปรากฏในเมืองลำปาง

จากการศึกษาและสำรวจพื้นที่พบว่าศาสนสถานที่ปรากฏในอำเภอเมืองลำปางนั้น มี 5 ประเภท ได้แก่ จองหรือวิหาร อุโบสถ กุฏิ เจดีย์ และซุ้มประตูโขง แต่สิ่งที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นในงานสถาปัตยกรรมพม่า-ไทใหญ่ มากที่สุดคือ จอง หรือวิหาร

จอง เป็นอาคารชั้นเดียวได้ถุนสูงหรืออาคาร 2 ชั้น โดยชั้นล่างเป็นโครงสร้างปูนและอิฐ ได้ถุนโค้งเพื่อใช้เป็นที่พักของ ส่วนชั้นบนเป็นโครงสร้างทำด้วยไม้ตั้งแต่ตัวอาคารจนถึงหลังคา มีหลังคาที่นิยมสร้างกัน 2 แบบ คือ

ห้องพระประธาน จองวัดป่าฝาง

แบบที่ 1 หลังคาทรงปราสาท เป็นรูปแบบหลังคาของไทใหญ่ มีลักษณะเป็นหลังคาซ้อนกันหลายชั้น เป็นสัญลักษณ์ของปราสาท หรือหมายถึงเขาพระสุเมรุ อันเป็นจุดศูนย์กลางของจักรวาล โดยซ้อนขึ้นกันจำนวนเลขคู่ ตั้งแต่ 3 ชั้น 5 ชั้น และ 7 ชั้น โดย บริเวณนี้จะเป็นส่วนประดิษฐานสิ่งที่สำคัญที่สุดในวัดคือพระประธาน นอกจากนี้จะมีการประดับตกแต่งส่วนต่างๆ ของอาคารโครงสร้างหลังคา เช่น หน้าบัน เเชิงชาย ฯลฯ ด้วยไม้ฉลุ หรือแผ่นโลหะสังกะสีผสมดีบุก ที่ฉลุลายอย่างละเอียดและประณีตงดงาม

แบบที่ 2 หลังคาจั่วซ้อนชั้น เกิดจากการสร้างคอสอง(ช่วงระหว่างชั้นหลังคา)ให้สูง ในสองลักษณะคือลักษณะแรก ยกคอสองสองชั้นและทิ้งชายคาลงมาสามดับ ลักษณะที่สอง ยกคอสองสามชั้นและทิ้งชายคาลงมาสี่ดับ

ภายในจอง จะมีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยอย่างเป็นสัดส่วน ประกอบด้วยส่วนของระเบียงด้านนอก ซึ่งเป็นพื้นที่ของพุทธศาสนิกชนสำหรับกราบไหว้พระและประกอบพิธีกรรม ถัดจากนั้นเป็นพื้นที่ยกสูงขึ้นมา

ภายในของวัดป่าฝาง สร้างขึ้นราว พ.ศ. 2435 ในสมัยของเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตเป็นผู้ครองเมืองลำปาง สร้างโดยกลุ่มตระกูลสุวรรณฮัตถ์ คือ อุบาสกอุสวฮัตถ์ โดยสร้างวัดดังกล่าวห่างจากประตูชัยไปทางด้านทิศใต้ วัดแห่งนี้มีชื่อภาษาพม่าว่า “ศาสนโชติการาม”

สำหรับแบ่งแยกพระสงฆ์ออกจากพุทธศาสนิกชน และพื้นที่ด้านในสุดของจองจะเป็นที่ประดิษฐานพระประธาน ส่วนพื้นที่ด้านข้างทั้งสองข้าง เป็นกุฏิและพื้นที่สงฆ์

การวางผังจองนั้นจะอยู่ในแนวยาวของตัวอาคาร ในลักษณะหน้ากระดาน ซึ่งต่างจากวิหารล้านนาที่นิยมวางหน้าวิหารในด้านกว้าง ส่วนตำแหน่งพระประธานจะอยู่หลังสุดของอาคาร ซึ่งเป็นพื้นที่ได้โครงสร้างหลังคาที่สูงที่สุดของจอง จะเป็นหลังคาทรงพญารัตนหรือหลังคาจั่วซ้อนชั้นก็ได้ จำนวนของพระประธานจะมีตั้งแต่ 2 องค์ 3 องค์ 4 องค์ และ 5 องค์ โดยน่าจะสังเกตว่าแต่ละองค์จะมีขนาดใหญ่ใกล้เคียงกัน หมายถึงการให้ความสำคัญกับพระพุทธรูปทุกองค์เท่ากัน จะมีวัดบางแห่งที่มีองค์สำคัญที่สุดอยู่ตรงกลาง โดยมีขนาดใหญ่กว่าทุกองค์และมีการประดับอัญมณีหรือแก้วอั้งวะ อาจกล่าวได้ว่าเป็นคติการบูชาพระพุทธรเจ้า 5 พระองค์ในภัททกัป โดยคติความเชื่อนี้ชาวพม่าและไทใหญ่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธนิกายมหายาน ที่เฟื่องฟูมากในแถบประเทศจีน ธิเบตและภูฏาน เนื่องจากศาสนาพุทธนิกาย

มหายานได้เข้ามาในแถบนี้ด้วยเส้นทางสายไหมที่ติดต่อระหว่างจีนกับอินเดีย

จากการเก็บข้อมูลรูปแบบจองในเขตอำเภอเมืองลำปางปัจจุบันนั้น พบว่ามีทั้งสิ้น 9 หลัง ได้แก่ 1) จองวัดศรีรองเมือง 2) จองวัดป่าฝาง 3) จองวัดจองคา (ไชยมงคล) 4) จองวัดม่อนปู่ยักษ์ 5) จองวัดม่อนจำศีล 6) จองวัดศรีชุม 7) วิหารวัดป่ารวก 8) วิหารวัดท่ามะโอ และ 9) มณฑปปราสาท วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม อาคารเหล่านี้ได้แสดงถึงรูปแบบลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบพม่า-ไทใหญ่ได้เป็นอย่างดี รูปแบบทางสถาปัตยกรรมล้วนประกอบไปด้วยแผนผังและการใช้พื้นที่ภายในอาคารเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดงานศิลปกรรมประดับตกแต่ง จากหลักฐานทางจารึกและเอกสารต่างๆ บ่งบอกถึงอายุหรือช่วงระยะเวลาของการก่อสร้างอาคารแบบพม่าในเมืองลำปาง ทำให้ทราบถึงช่วงเวลาการก่อสร้างอาคารที่นิยมกันในกลุ่มชนชาติพันธุ์พม่า-ไทใหญ่ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอาคารที่ปรากฏในพม่าเช่นกัน

ภาพด้านหน้า
จองวัดมอนปู่ยักซ์

ภาพด้านข้าง
จองวัดมอนปู่ยักซ์

การตกแต่งภายใน
จองวัดมอนปู่ยักซ์

จองวัดมอนปู่ยักซ์

จองวัดมอนปู่ยักซ์แห่งนี้จะสร้างขึ้นราว พ.ศ. 2460 ซึ่งอยู่ในสมัยของเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต เป็นผู้ครองเมืองลำปาง และมีการบูรณะอีกครั้งหนึ่งใน พ.ศ. 2471 โดย เจ้าบุญวาทย์ฯ ดังปรากฏจารึก ภาษาพื้นเมืองรอบเสาคู่ด้านหน้าห้องพระประธานว่า

“เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต เจ้านครลำปางบุญทะ
วงศ์ แม่เจ้าเมืองขึ้น พร้อมด้วยลูกเต้าชุนคน ได้สร้างเสา
วิหาร 2 เล่มนี้ ถวายเป็นทานเมื่อ จุลศักราช 1290 ปี
เป็กส้ง้า”

จองวัดศรีรองเมือง

ภายในจองศรีรองเมือง

จองวัดศรีรองเมือง

จองวัดศรีรองเมืองแห่งนี้เริ่มสร้างขึ้นในช่วง พ.ศ. 2446 มีเจ้าศรัทธาที่

สำคัญในการก่อสร้างวัดแห่งนี้คือ จองตะกั่ว ลินตะ แม่จองตะกั่วจันทร์แก้ว จองตะกั่วสาโต และแม่จองตะกั่วจันทร์พอง กลุ่มศรัทธาเหล่านี้ได้จ้างช่างฝีมือชาวพม่าเข้ามาทำการก่อสร้าง มีการสร้างงานศิลปกรรมประดับตกแต่งเพิ่มเติมขึ้นเป็นระยะ

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของจองวัดศรีรองเมือง อาคารเดิมเป็นอาคารไม้ทั้งหมด สร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดยาว ปัจจุบันเป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบพม่าผสมสถาปัตยกรรมแบบไทใหญ่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนตัวอาคาร และส่วนหลังคา

ส่วนแรกเป็นตัวอาคารแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนใช้เป็นที่จำวัดของพระภิกษุสามเณรและเป็นที่พักของ ซึ่งสร้างอยู่ใต้ถุนของชั้นที่สอง โดยรอบของชั้นล่างมีการสร้างช่องหน้าต่างไว้โดยรอบ มีบันไดทางเข้าบริเวณกลางอาคาร มีการสร้างมุขยื่นออกมาไว้ทางด้านหน้าอาคารทั้งสองด้านทางเข้า ชั้นที่สองคือส่วนของชั้นบน สร้างต่อจากชั้นล่างแต่เป็นอาคารไม้ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกอยู่บริเวณด้านซ้าย สร้างเป็นชานมีห้องแบบเปิดโล่งมีหลังคาคลุมตั้งอยู่ ใช้เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ เช่น ครว และห้องน้ำ เป็นต้น ส่วนที่สองเป็นพื้นที่ของห้องโถงใช้ประกอบศาสนพิธี และเป็นที่พักประดิษฐานพระประธานศิลปะแบบพม่า ภายในพื้นที่แห่งนี้มีโครงสร้างเป็นเสาไม้รับน้ำหนักส่วนหลังคา เสาทั้งหมด

ประดับตกแต่งด้วยลายที่เกิดจากการปั้นรักหรือเดินเส้นรักแล้วประดับกระຈສီไว้เต็มพื้นที่ของเสา โดยเฉพาะเสาด้านหน้าห้องพระประธานซึ่งมีการปั้นรักเป็นรูปนูนต่ำเป็นรูปสัตว์ คน เทวดา และลายเครือพันธุพฤกษา ในส่วนของเพดานห้องโถงประดับด้วยกรอบลายเป็นช่องๆ เต็มเพดาน เป็นลวดลายพันธุ์พฤกษาและรูปสัตว์ โดยใช้เทคนิคการเดินเส้นรักปิดกระຈສီ มีการใช้ลายคำในช่องว่างของกรอบลาย นอกจากนั้นยังสร้างห้องเจ้าอาวาสไว้ในด้านขวาและด้านซ้ายมือของห้องพระประธาน และมีพื้นที่ระเบียงขนาดยาวด้านหน้าห้องโถงซึ่งมีการฉลุไม้เป็นลายเครือพันธุพฤกษาส่งสร้างเป็นโค้งคิ้วไว้ด้านหน้าระเบียงนี้อีกด้วย

ส่วนที่สองเป็นส่วนหลังคา สร้างหลังคาโดยใช้แผ่นสังกะสีคลุมเต็มพื้นที่อาคารตั้งแต่ทางเดินเข้าจนถึงส่วนของห้องโถง แยกออกจากบริเวณด้านซ้ายมือของพื้นที่อาคาร ชั้นหลังคานี้สร้างเป็นหลังคาแบบจั่วซ้อนชั้นลดหลั่นกันเป็นกลุ่มของชั้นหลังคา วางลดหลั่นและสลับตามแนวขวางและแนวยาวของอาคาร มีการประดับชั้นจั่วด้วยการฉลุไม้และฉลุสังกะสีประดับเป็นป้านลม และหน้าจั่วเพื่อเพิ่มความสวยงามให้แก่อาคาร ซึ่งมีลักษณะการวางชั้นหลังคาเช่นเดียวกับจองวัดป่าฝาง ในส่วนของเชิงชายหรือแป้นน้ำย้อยนั้นในอดีตเป็นไม้ฉลุลาย เมื่อกาลเวลาผ่านไปทำให้ไม้ฉลุลายผุกร่อนเกือบหมด ในเวลาต่อมาจึงมีการเปลี่ยนวัสดุโดยใช้สังกะสีฉลุเป็นลายเครือพันธุพฤกษาไว้โดยรอบแทน ซึ่งทำให้งดงามอยู่จนถึงปัจจุบัน

จองวัดม่อนจำศีล

จองวัดม่อนจำศีล

วัดม่อนจำศีลเป็นวัดที่เก่าแก่ คาดว่าเป็นวัดป่าสำหรับเจริญกรรมฐาน ซึ่งถูกทิ้งไว้ให้รกร้างมานาน มีเจดีย์ซึ่งบรรจุพระเกศธาตุของพระพุทธเจ้า ชุ่มพระเจ้าทันใจ (เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด) กำแพงล้อมบริเวณเจดีย์ และชุ่มประตู ซึ่งปรักหักพังตามกาลเวลา

ต่อมาพระมหาป่าเมืองแปง ซึ่งเป็นพระกรรมฐาน ได้รุดงค์มาพบองค์เจดีย์ และเห็นว่าเป็นวัดที่เก่าแก่ เป็นที่อันสงบวิเวก เหมาะสมที่จะปฏิบัติธรรม จึงได้เจริญกรรมฐานประจำอยู่ที่นี้ ต่อมาเมื่อผู้คนได้ทราบข่าวจึงพากันมาฟังพระธรรมเทศนา เจริญกรรมฐาน ถวายทานและเกิดศรัทธาเลื่อมใส จึงได้ช่วยกันสร้าง

วิหารหน้าซุ้มพระเจ้าทันใจขึ้น เพื่อเป็นที่บำเพ็ญกุศล (ปัจจุบันถูกไฟไหม้หมดแล้ว) และได้ช่วยกันบูรณะองค์เจดีย์ ให้มีสภาพที่ดีขึ้น ต่อมาได้ก่อหุ้มเจดีย์องค์เดิมเพื่อให้มีขนาดใหญ่ขึ้น อีกหลายครั้ง

พ.ศ. 2410 ได้มีคหบดีชาวพม่านำช่างจากเมืองมณฑลเลย์ มาทำการบูรณะและเปลี่ยนรูปทรงของเจดีย์

กำแพง และซุ้มประตูให้เป็นศิลปะแบบพม่าและได้สร้างจองไม้สักอีก 1 หลัง เมื่อ พ.ศ. 2424 ซึ่งเป็นศิลปะพม่าที่งดงามมาก ทั้งนี้ด้วยฝีมือในการตกแต่งลวดลายติดกระจกของช่างนั่นเอง เนื่องจากไม่ได้เป็นพื้นที่ประกอบศาสนกิจและขาดการดูแลอย่างต่อเนื่อง ทำให้จองของวัดม่อนจำศีลในปัจจุบันมีสภาพที่ทรุดโทรม

จองวัดศรีชุมในอดีต

จองวัดศรีชุมในปัจจุบัน

จองวัดศรีชุม

กลุ่มงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นบนพื้นที่เขตวัดเก่าแห่งนี้ ล้วนสร้างขึ้นตามแบบงานศิลปกรรมพม่า ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยเจ้าหลวงนรนนท์ชัยขวลิตเป็นเจ้าผู้ครองเมืองลำปาง โดยมีคหบดีชาวพม่าชื่อ จองตะก่าอูโย พ่อเลี้ยงหม่องยีผู้เป็นลูกเขยและแม่เลี้ยงป้อมเป็น

เจ้าศรัทธาในการก่อสร้าง ซึ่งจองแห่งนี้ได้สร้างขึ้นราว พ.ศ. 2443 และได้มีการบูรณะซ่อมแซมในช่วง พ.ศ. 2463 ดังปรากฏหลักฐานจารึกภาษาพม่าด้านทางขึ้นจองแห่งนี้ว่า “เจ้าศรัทธาจองตะก่าอูหม่องยี แม่ป้อมพร้อมพร้อมด้วยบุตรทั้งหลาย เป็นผู้สร้างในปีศักราชพม่าได้ 1282”

ลักษณะอาคารแบบเดิมเป็นอาคารสี่เหลี่ยมผืนผ้า 2 ชั้น มีหลังคายอดปราสาททรงพม่า ถือว่าเป็นอาคารแบบพม่าที่สมบูรณ์และสวยงามมากที่สุด แต่ว่าอาคารนี้ได้ถูกไฟไหม้ในวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2535 ทำให้งานศิลปกรรมที่มีคุณค่าในการศึกษาถูกเพลิงเผาไหม้จนหมด ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2539 กรมศิลปากรได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ ตามลักษณะสถาปัตยกรรมแบบเดิม ภายในอาคารหลังใหม่นี้ยังคงมีงานศิลปกรรมบางส่วนที่หลงเหลือสมบูรณ์พอที่จะศึกษาได้ คือ บานประตูเขียนลายคำ และลายปูนปั้นประดับกระจกในซุ้มทางเข้าด้านหน้าของทั้ง 2 ด้าน

จองวัดศรีชุมเป็นอาคาร 2 ชั้น ก่ออิฐถือปูน โดยชั้นล่างเป็นกุฏิของพระภิกษุสามเณร ชั้นที่สองคือชั้นบน แบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นห้องโถงกลาง เป็นที่ประดิษฐานพระประธาน ส่วนที่สองเป็นห้องด้านซ้ายที่จำวัดของเจ้าอาวาส และส่วนที่สามเป็น

ห้องด้านขวาขนาดห้องโถงกลางทั้ง 2 ข้าง ด้านหลังห้องโถงกลางเป็นระเบียง กรอบซุ้มประตูเป็นแบบตะวันตก ด้านนอกอาคารในส่วนบนประดับสายพวงมาลัยรูปบันไดรอบอาคารซึ่งเป็นความนิยมตามแบบงานประดับของภาคกลางในสมัยนั้น และสร้างบันไดไว้ด้านนอกบริเวณด้านหน้าของห้องด้านซ้ายและด้านขวา ประดับด้วยงานแกะสลักไม้เป็นโก่งคิ้วไว้ด้านหน้าจั่วบนของซุ้มมุขคลุมบันได

ส่วนที่สองเป็นส่วนชั้นหลังคา แบ่งชั้นหลังคาออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นหลังคาทรงจั่วซ้อนชั้นคลุมซ้อนขึ้นตามแนวขวางของอาคาร สร้างเป็นหลังคาทรงจั่วซ้อนชั้นกัน 4 ชั้น ส่วนที่สองเป็นหลังคาทรงปราสาทซ้อนชั้นกัน 7 ชั้น มีซุ้มบันแถลงประดับไว้ทั้งสี่ด้านทุกชั้น ซึ่งความงามของชั้นหลังคาเป็นเอกลักษณ์ของจองแห่งนี้ วัสดุที่ใช้สร้างส่วนใหญ่เป็นไม้แกะสลักผสมกับการฉลุสังกะสีประดับชั้นในยอดปราสาท

มณฑปปราสาทวัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม

จอมมณฑปปราสาท วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม

งานศิลปกรรมพม่าที่พบภายในวัดคือ มณฑปปราสาทแบบพม่า

ภาษาพม่าเรียกอาคารลักษณะนี้ว่า “เปียดัด” หมายถึงปราสาท มณฑปแห่งนี้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2452 ซึ่งอยู่ในสมัยเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต เป็นเจ้าผู้ครองนครลำปาง โดยมีศรัทธาคือจองคำแดงเป็นผู้นำในการก่อสร้าง ใช้เวลาในการก่อสร้างประมาณ 9 ปี ดังปรากฏในจารึกภาษาพื้นเมืองบนหินอ่อนด้านหน้ามณฑปนี้ว่า

“จุลศักราชได้ 1271 ตัว ปีกัดแล้ว เดือน 5 แสม
ค่ำ พร่ำว่าในวัน 5 ประมุขมณฑลศรัทธาหมายมีพระองค์
ตนเป็นเจ้าบุญวาทย์วงศ์ตนเป็นเจ้านครลำปางท่าน
ได้อนุญาตปลงวาง ฮื่อจองคำแดงได้สร้างยก ปก แบ่ง

ครุฑเจ้าแก้วแต่เล่าหมายมี จอจก้างเป็นเค้าพร้อม
ภริยาชื่อว่าแม่จันทร์ พร้อมยังกับลูกเต้าพี่น้องถวย
พร้อมกับน้องผู้หนึ่งชื่อว่า คำจามเนยะ หนึ่งหมายมี
นายห้อยหม่องง่วยสิน พวกกันได้สร้างวิหารปราสาท
หลังหนึ่งนี้ ในวัดพระแก้วดอนเต้านี้ ข้าได้หล่อยัง
พระพุทธรูปเจ้าไว้องค์หนึ่งไว้ในพระวิหาร เพื่อไว้ให้
เป็นที่ไว้ เป็นที่สักการบูชาแก่คนแลเทวดา คำชูโชตะ
กะพระพุทธรูปสาตราบต่อเท่า 5000 ภาษาเตียงแต่ดี
หลี เถิงยามติถิอันประเสริฐผู้ข้าจักมายั้เวรทาน แลหยาด
น้ำแล้วตั้งแต่เดือน 7 ยามเป็นวันสุชะ จุลศักราชได้
1279 ยังมีขุนอนุมิตินางบัวคำเป็นเจ้าครุฑด้วย”

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของมณฑปปราสาท

มณฑปยอดปราสาทมีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบ
พม่า ตั้งชิตอยู่ทางทิศใต้ของเจดีย์พระแก้วดอนเต้า มี
แผนผังเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าย่อมุมด้านหน้า ลักษณะทาง
สถาปัตยกรรมของอาคารเป็นหลังคาถลดหลั่น ย่อมุม
ตามลักษณะของแผนผัง มีทางเข้า 3 ทางคือ ทางด้าน
ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก ส่วนทางทิศเหนือ
เป็นผนังทึบชิดกับองค์เจดีย์ ด้านหน้าทางเข้านี้มีการ
ประดับด้วยไม้แกะสลักสร้างเป็นโก่งคิ้ว ภายในมีแผนผัง
เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีการประดับตกแต่งเป็นงาน
ปั้นรักประดับกระจกไว้ทุกส่วนของโครงสร้าง ด้านใน
สุดเป็นห้องพระประธาน ผนังด้านในมีการสร้างเป็นก
รอบช่องสี่เหลี่ยมด้วยเทคนิคงานลายคำ ประดับด้วย
ลายพันธุ์พฤกษา

ส่วนที่เป็นมณฑปมีลักษณะเป็นอาคารโปร่ง มี
ทางเข้า 3 ทางเพื่อที่จะไปนมัสการองค์พระประธาน

คือ ด้านหน้า ด้านซ้าย และด้านขวาองค์
พระประธาน ทางเข้าทุกทางจะมีมุขยื่นออกมาจากตัว
อาคาร ส่วนประกอบของมุขที่ยื่นออกมา ไม่ว่าจะเป็น
เพดาน จั่ว หน้าบัน และรวงผึ้งก็ตาม ล้วนประดับด้วย
ไม้แกะสลักและงานปั้นรักกระหนะประดับกระจก
แทบทั้งสิ้น

ชั้นหลังคาถือเป็นงานช่างที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะ
แบบพม่า เป็นหลังคาซ้อนลดหลั่นกัน มีการประดับ
ด้วยไม้แกะสลักปิดทองเป็นช่อฟ้า เชิงชาย และเมฆตั้ง
แบบพม่า กลางชั้นหลังคาสร้างเป็นซุ้มปราสาทซ้อนชั้น
ลดหลั่นกันเป็นยอดปราสาท ยอดบนสุดเป็นปัลลิสและ
ฉัตรแบบพม่า

เมื่อ พ.ศ. 2521 กรมศิลปากรได้บูรณปฏิสังขรณ์
มณฑปปราสาทหลังนี้ เนื่องจากสภาพของโครงสร้างที่
เริ่มมีการทรุดตัวลงและการผุพังของเนื้อไม้ รวมไปถึง
การเปลี่ยนหลังคา จากหลังคาไม้แป้นเกล็ดเป็นหลังคา
สังกะสี เปลี่ยนเครื่องประดับหรือเครื่องบนใหม่ ซ่อมแซม
บางส่วนที่ชำรุด หายไป โดยใช้วัสดุสมัยใหม่เพื่อให้มี
สภาพที่สมบูรณ์และคงอยู่ต่อไป

อาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบมอญ
กล่าวคือเป็นอาคารเดี่ยว ชั้นเดียว เป็นห้องโถง มีแผนผัง
เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ชั้นหลังคาซ้อนชั้นลดหลั่นกัน
สองชั้น มีแผงคอสองโดยรอบ ชายหลังคาคลุมต่ำ อาคาร
ที่จัดอยู่ในกลุ่มดังกล่าว ได้แก่ วิหารวัดป่ารวก และ
วิหารวัดท่ามะโอ

การประดับกระจก ภายในมณฑปปราสาทวัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม

เจดีย์และวิหารวัดป่าราง

สภาพภายในวิหารวัดป่าราง

วิหารวัดป่าราง

วัดป่ารางสร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. 2464-2470 วัดแห่งนี้เคยเป็น ที่ตั้งของกองทหารที่ใช้ในการปราบกบฏเงี้ยวเมื่อ พ.ศ. 2445 พวกเงี้ยว(ไทใหญ่)ในมณฑลพายัพ ได้ก่อการกำเริบเป็นกบฏขึ้น ต่อมา พ.ศ. 2448 เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต เห็นว่าค่ายทหารอยู่ในวัดป่ารางไม่เหมาะสม จึงอุทิศที่ดินของท่านที่ม่อนสันติสุขริมฝั่งห้วยแม่กระดืบให้เป็นที่ตั้งค่ายทหาร พร้อมกับปลูกอาคารไม้ให้อีกหนึ่งหลัง เมื่อสำเร็จเรียบร้อยแล้วจึงเคลื่อนย้ายหน่วยทหารจากวัดป่ารางมาที่ตั้งใหม่และอยู่มาจนกระทั่งทุกวันนี้

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวิหารวัดป่าราง

วิหารเป็นอาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบมอญ กล่าวคือเป็นอาคารเดี่ยว ชั้นเดียว เป็นห้องโถง มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ชั้นหลังคาทรงจั่วซ้อนชั้นลดหลั่นกันสามชั้น มีแผงคอสองโดยรอบ ชายหลังคาคลุมต่ำภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้น ศิลปะแบบมณฑลเลย ประดับด้วยงานปั้นรักกระหนาบประดับกระจกสีต่างๆ เรียงกันบนฐานชุกชี 5 องค์ ตามคติการนับถือพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ ปัจจุบันโครงสร้างอาคารด้าน

ทิศเหนือได้ทรุดตัวลง ส่งผลกระทบต่อพระพุทธรูปภายในวิหาร โดยเฉพาะองค์ที่ประดิษฐานด้านเหนือสุด เพราะการทรุดตัวของอาคารนี้ ทำให้ฝ้าเพดานด้านทิศเหนือโปกค้ำเคี้ยวพระพุทธรูปองค์ดังกล่าว ซึ่งทางวัดกำลังหาวิธีการที่เหมาะสมในการบูรณปฏิสังขรณ์ต่อไป

วิหารวัดท่ามะโอ

วัดท่ามะโอ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จัดสร้างโดยอุบาสกชาวพม่าชื่อ “อุจันโอง” ซึ่งได้เข้ามาประกอบอาชีพเป็นพ่อค้าไม้ในเมืองลำปาง อุบาสกท่านนี้เป็นผู้นับถือและเลื่อมใสในพระรัตนตรัยมั่นคง สมบูรณ์ด้วยศรัทธาปรารถนาความเจริญ

รุ่งเรืองแห่งพระศาสนา ได้บริจาคทรัพย์ซื้อที่ดินในบริเวณท่ามะโอ ริมแม่น้ำวัง สร้างวัดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2437 (ตรงกับ จ.ศ. 1256)

วัดนี้ มีชื่อเรียกในภาษาบาลีว่า “มาตุลुकคิตถาราม” ส่วนชื่อเรียกในภาษาไทย คือ “วัดท่ามะโอ” เพราะอาศัยชื่อท่าน้ำในบริเวณนี้(ท่ามะโอ)เป็นที่ตั้ง คำว่า “วัด” ตรงกับคำบาลีว่า “อาราม” คำว่า “ท่า” ตรงกับคำบาลีว่า “ติตถะ” คำว่า “มะโอ” ตรงกับคำ

วิหารวัดท่ามะโอ

บาลีว่า “มาตุลฺลคะ” คำทั้ง 3 คือ อารามะ ตติถะ มาตุลฺลคะ เมื่อสับเปลี่ยนคำหน้าไปไว้หลัง สับเปลี่ยน คำหลังมาไว้หน้า จึงกลายเป็น “มาตุลฺลคตติถาราม” แปลว่า “วัดท่ามะโอ”

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวิหารวัดท่ามะโอ วิหารมีลักษณะเป็นอาคารเดี่ยว โครงสร้างหลังคาเป็นจั่วชั้นเดียว ซ้อนด้วยหลังคาแบบคลุมสองชั้น คลุมลาดต่ำลงมาทั้งสองด้าน ต่อด้วยมุขด้านหน้าวิหาร มีซุ้มหลังคาคลุมมุขทางเดินไปตลอด ด้านหน้าจั่วของมุขทางเดินมีจารึกของการสร้างวิหารเป็นภาษาพม่า อาคารหลังนี้ก่ออิฐถือปูนทั้งหลัง มีระเบียงโดยรอบ ภายในอาคารมีพระพุทธรูปพุทธลักษณะแบบพม่า ศิลปะมันทลีย์ ประดิษฐานภายในซุ้มไม้แกะสลักที่มีความสวยงาม บานประตูและหน้าต่างประดับด้วยลายพันธุ์พฤกษาและลายประดิษฐ์ด้วยเทคนิคงานลายคำที่มีความละเอียดประณีต ภายนอกอาคารก่อซุ้มโค้ง (Arch) ศิลปะแบบตะวันตก ภายในซุ้มประดับด้วยงานปูนปั้นในแบบศิลปกรรมพม่า บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชาดกและพุทธประวัติ ตกแต่งโดยการทาสีน้ำมันสีต่างๆ อย่างสวยงาม ในส่วนของกันสาทรอบวิหารนั้น ทำจากไม้ฉลุลายเป็นระบายชายคาล้อมรอบตัวอาคาร ซึ่งลายที่นำมาใช้เป็นอิทธิพลมาจากศิลปะแบบตะวันตกที่ช่างพม่านิยมสร้างกันในอดีต

อาคารที่มีลักษณะเป็นแบบตึกผสมกับโครงสร้าง และการประดับอาคารส่วนบนแบบศิลปกรรมพม่า-ไทใหญ่ เป็นการผสมผสานระหว่างศิลปกรรมแบบพม่า กับแบบตะวันตกโดยเฉพาะชาวอังกฤษ ที่เข้ามาควบคุม การทำไม้ของชาวพม่าในล้าปางสมัยนั้น ส่งผลให้เกิด

จองวัดจองคา

กลุ่มอาคารในลักษณะที่เป็นตึกก่ออิฐถือปูนทั้งหลังบ้าง หรือครึ่งตึกครึ่งไม้บ้าง อาคารในกลุ่มดังกล่าว ได้แก่ จองวัดจองคา และวิหารวัดม่อนจำศีล

จองวัดจองคา

วัดจองคา หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วัดไชยมงคล ตั้งอยู่เยื้องกับวัดป่าฝาง จากการสอบถามรักษากร เจ้าอาวาสวัดป่าฝาง ทำให้ทราบว่าวัดจองคาถือเป็นวัด ที่วัดน้องกับวัดป่าฝาง คาดว่าสร้างในปี พ.ศ. 2420-2450²

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของจองวัดจองคา

อาคารศาสนสถานโดดเด่นของวัดคือ จองซึ่งเป็นอาคาร ก่ออิฐถือปูนสองชั้น สูง 15 เมตร ทาสีขาวทั้งหลัง หลังคา ทรงจั่วซ้อนชั้น สร้างเครื่องไม้แบบพม่า ถือเป็นงาน ศิลปกรรมในช่วงรัชกาลที่ 5-6 ชั้นล่างกันพื้นที่เป็นที่ จำวัดของสามเณร รวมทั้งเป็นห้องเก็บของ และเป็น

2 สัมภาษณ์ พระพิชญพล, รักษาการเจ้าอาวาสวัดป่าฝาง, วันที่ 7 มีนาคม 2553.

หน้าบ้านจองและไม้ฉลุระเบียง วัดจองคา

สถานที่เรียนหนังสือภาษาบาลี ภาษามครและภาษาพื้นเมือง ซึ่งในอดีตวัดจองคาเป็นวัดเดียวในจังหวัดลำปางที่มีการจัดสอบภาษาบาลี และภาษามครให้แก่พระภิกษุสงฆ์

ส่วนบันไดทางขึ้นด้านหน้าอยู่ทางทิศตะวันตกของจอง โดยมีมุขบันได คลุมด้วยหลังคาทรงจั่วซ้อนชั้น คลุมไว้ตั้งแต่ด้านหน้าบันไดเชื่อมต่อหลังคาของชั้นที่สอง หลังคาบันไดนี้สร้างเป็นหลังคาแบบซ้อนชั้นลดหลั่นตามระดับของบันได มีการประดับตกแต่งด้วยลายไม้แกะสลักในส่วนของเชิงชาย ส่วนหน้าบันเป็นงานปั้นรักกระแฉะประดับกระจกเป็นรูปเทวดาที่มีความสวยงามมาก นอกจากนี้เสามุขบันไดทางขึ้นด้านหน้าประดับด้วยโครงโลหะฉลุลายเป็นลายเครือพันธุ์พฤกษา แล้วปั้นรักกระแฉะประดับกระจกสีต่างๆ ก่อนจะลงรักปิดทองอย่างสวยงาม ฝ้าเพดานประดับด้วยลายดาวเพดานเทคนิคฉลุสลวยด้วยไม้ลงรักปิดทอง ในส่วนของกันสาด ชายคา และระเบียงโดยรอบทำด้วยแผ่นไม้ฉลุสลวยฝีมือประณีต

ชั้นบนแบ่งพื้นที่เป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นห้องโถงประดิษฐานพระพุทธรูปสำริด ปางสมาธิทรงเครื่อง

ชื่อว่าพระพุทธรูปไชยมงคล ถือเป็นพระพุทธรูปอีกองค์หนึ่ง ที่มีลักษณะงดงามตามแบบศิลปะช่างจากมณฑลเยลีย์ ซึ่งพระพุทธรูปองค์ดังกล่าวนี้ได้นำมาจากเมืองมณฑลเยลีย์ เมื่อ พ.ศ. 2450 ส่วนที่สองด้านซ้ายมือของพระประธานแบ่งออกเป็นห้องๆ ซึ่งในอดีตอาจเป็นห้องเรียน และบางส่วนกันพื้นที่เป็นที่จำวัดของเจ้าอาวาส

วิหารวัดม่อนปู่ยักษ์

วัดม่อนปู่ยักษ์สร้างเมื่อ พ.ศ.2442 โดยตระกูลนันทาแกง อาคารเสนาสนะประกอบด้วย อาคารหลัก 3 หลัง หนึ่งในนั้นคือ วิหารก่ออิฐถือปูนแบบศิลปะตะวันตก โดยอาคารดังกล่าวอยู่บริเวณใจกลางของวัด

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวิหารวัดม่อนปู่ยักษ์ วิหารของวัดม่อนปู่ยักษ์ เป็นงานก่ออิฐถือปูนทั้งหลัง ที่ได้รับรูปแบบจากตะวันตก ตัววิหารหันหน้าไปทางทิศตะวันออกตั้งอยู่บนฐานยกพื้นสูง มีเจดีย์ศิลปะแบบพม่าตั้งอยู่ทางด้านท้ายวิหาร ในแนวเดียวกับวิหาร โดยมีกำแพงแก้วล้อมรอบอีกชั้นหนึ่ง วิหารเป็นอาคาร

ด้านหน้าวิหารวัดมอนปู่ยักซ์

งานจิตรกรรมแบบพม่า ภายในวิหารวัดมอนปู่ยักซ์

ก่ออิฐถือปูนจนจรดหน้าบัน เป็นตึกคอนกรีตแบบโคโลเนียล มีกรอบหน้าต่างซุ้มโค้ง แต่หลังคาทรงจั่วภายนอกตกแต่งอย่างเรียบง่าย ไม่มีการประดับด้วยช่อฟ้า และใบระกาแต่ประการใด ภายในมีเสากลมรับน้ำหนักอยู่กลางวิหารจำนวน 3 ต้น ประดิษฐานพระประธานแบบพม่า ศิลปะมันดาลเลย์ เบื้องหลังมีพระพุทธรูปแบบเดียวกันแต่ขนาดเล็กกว่าประดิษฐานอยู่หลายองค์ ฐานชุกชี ตั้งชิดกับผนังช่องด้านในทั้ง 3 ด้านหันหน้าไปทิศตะวันออก มีการประดับตกแต่งภายนอกวิหารด้วยลายต่างๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะตะวันตก เช่น การใช้ซุ้มโค้ง (Arch) การใช้รูปปั้นรูปนกยูงซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระอาทิตย์ ประดับที่บริเวณหน้าบันทางทิศตะวันออก ส่วนหน้าบันทางทิศตะวันตกประดับด้วยรูปปั้นรูปกระต่ายสัญลักษณ์แทนพระจันทร์ และในส่วนล่างของหน้าบันทั้งสองข้างปรากฏรูปเทวดาแต่งกายแบบพม่าประดับอยู่ วิหารมีทางเข้า 3 ด้าน ด้านทิศเหนือ 1 ด้าน ทิศใต้ 1 ด้าน และทิศตะวันออกอันเป็นประตูทางเข้าใหญ่อีก 1 ด้าน ซุ้มหน้าต่างเป็นซุ้มประตูสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีวงโค้งอยู่ด้านบน ภายในวงโค้งอันเป็นหน้าบันแต่งด้วยงานปูนปั้นเป็นลายไปไม้แบบศิลปะปูนปั้นแบบพม่า ในส่วนของหลังคานั้นได้

ปฏิสังขรณ์โดยการเปลี่ยนกระเบื้องใหม่ ภายในวิหารประกอบด้วย ประตู 3 บาน หน้าต่างรวม 14 บาน และปรากฏช่องแสงขนาดเล็กเป็นรูปกากบาทบริเวณผนังด้านทิศตะวันตก บนผนังมีงานจิตรกรรมแบบพม่าในพุทธศตวรรษที่ 25 ที่น่าสนใจและมีคุณค่าในด้านศิลปกรรม ที่สามารถบ่งบอกถึงวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวพม่าได้เป็นอย่างดี ซึ่งงานจิตรกรรมชุดดังกล่าวถือเป็นงานจิตรกรรมแบบสกุลช่างพม่าที่สำคัญแห่งหนึ่งในประเทศ

สรุป

จากการศึกษางานสถาปัตยกรรมแบบพม่า-ไทใหญ่ของวัดจำนวน 18 วัดในเขตอำเภอเมืองลำปางในครั้งนี้ สามารถวิเคราะห์ถึงลักษณะรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบพม่า-ไทใหญ่ ที่พบภายในพื้นที่เขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปางได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสร้างงานสถาปัตยกรรมและงานศิลปกรรมที่ยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นชนชาติพันธุ์พม่า-ไทใหญ่ ไว้ได้เป็นอย่างดี โดยสามารถสรุปรายละเอียดในรูปตารางได้ดังนี้

ตารางแสดงผลการศึกษา สํารวจแหล่งศิลปกรรมพม่า-ไทใหญ่ ที่มีความสําคัญ ในจังหวัดลำปาง

ที่	ชื่อวัด	อาคารสถาปัตยกรรม					
		มณฑป ปราสาท	จอง/ วิหาร	อุโบสถ	กุฏิ	เจดีย์	ซุ้มประตู โขง
1.	วัดศรีชุม		✓	✓	✓	✓	✓
2.	วัดป่าฝาง		✓	✓		✓	
3.	วัดไชยมงคล		✓			✓	✓
4.	วัดม่อนปู่ยักษ์		✓	✓		✓	
5.	วัดม่อนจำศีล		✓			✓	✓
6.	วัดจองคำ					✓	
7.	วัดพระเจดีย์ขาวหลัง					✓	
8.	วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม	✓					
9.	วัดท่ามะโอ		✓	✓		✓	
10.	วัดป่ารวก		✓			✓	
11.	วัดพระบาท	✓				✓	
12.	วัดศรีรองเมือง		✓	✓		✓	
13.	วัดสิงห์ชัย						✓
14.	วัดพระเจ้าทันใจ					✓	
15.	วัดเขาแก้ว					✓	
16.	วัดท่าครวน้อย					✓	
17.	วัดศรีบุญโยง					✓	
18.	วัดไชยาทุ่งล้อม (จู้ดทุ่ง)		✓	✓			
รวม		2	9	6	1	15	4

ตารางการสร้างงานสถาปัตยกรรม จะมี ปี พ.ศ. ไต่เปลี่ยนและ ศรัทธาผู้สร้างเป็นคหบดีชาวพม่า-ไทใหญ่³ ดังนี้

ลำดับ	ชื่อวัด	ปีที่สร้าง	ชื่อศรัทธาผู้สร้าง
1	วัดพระแก้วดอนเต้า	พ.ศ. 2452	จองคำแดง
2	วัดจองคำ	พ.ศ. 2414	นายสงวียงะ และนางใหญ่ บุญรัตน์
3	วัดม่อนจำศีล	พ.ศ. 2424	หมื่นใหม่ตะก่า ต้นตระกูลโพธิพันธ์
4	วัดศรีชุม	พ.ศ. 2433	จองตะก่าอุโย, พ่อเลี้ยงหม่องยีและแม่เลี้ยงป้อม บริบูรณ์
5	วัดศาสนโชติการาม (ป่าฝาง)	พ.ศ. 2435	อุส่วยอัติถ์ และแม่คำหวาน ต้นตระกูลสุวรรณอัติถ์
6	วัดท่ามะโอ	พ.ศ. 2437	อุจันทรโอง
7	วัดจองคา(วัดไชยมงคล)	พ.ศ. 2441	นายโพเล เลลามัน และญาติมิตร
8	วัดม่อนปู่ยัซ(วัดม่อนสันฐาน)	พ.ศ. 2442	พ่อเผ่านันตาน้อย พ่อเผ่านันตาไก่ พร้อมพี่น้องอีกสามคน ตระกูลนันตาแก
9	วัดศรีรองเมือง	พ.ศ. 2447	จองตะก่าอินตะ และแม่คำออน ศรีสองเมือง
10	วัดพระเจดีย์ขาวหลัง	พ.ศ. 2461	ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้าง
11	วัดป่ารวก	พ.ศ. 2470	พระอุสาสะนะ

บทส่งท้าย

การสร้างตัวด้วยการค้าขาย และการทำป่าไม้ร่วมกับชาวตะวันตก ทำให้ชาวพม่า-ไทใหญ่สะสมความมั่งคั่งจนเป็นคหบดีของลำปางได้อย่างมากหน้าหลายตา เมื่อมีทรัพย์สินมากพอประกอบกับความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 24 – ศตวรรษที่ 25 ของลำปาง เกิดวัดที่เป็นรูปแบบศิลปะพม่าขึ้นอย่างมากมาย แม้ปัจจุบันวัดเหล่านี้จะชำรุด ทรุดโทรม และมีปัญหาด้านศรัทธา โยมอุปถัมภ์ รวมถึงความขัดแย้งภายนอกและภายในวัดก็ดี แต่วัดเหล่านี้ก็ยังคงทรงความงามและคุณค่ามหาศาลในฐานะปูมหมายเหตุบอกเล่าเรื่องราวภูมิหลังครั้งเก่า และถือเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์พัฒนาการของเมืองลำปาง ซึ่งคนทั้งหลายควรที่จักตระหนักและทำนุบำรุงรักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป

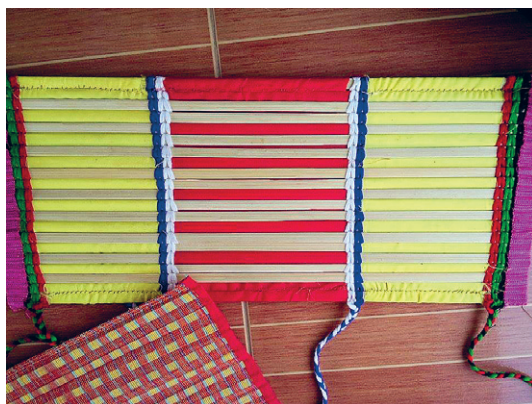
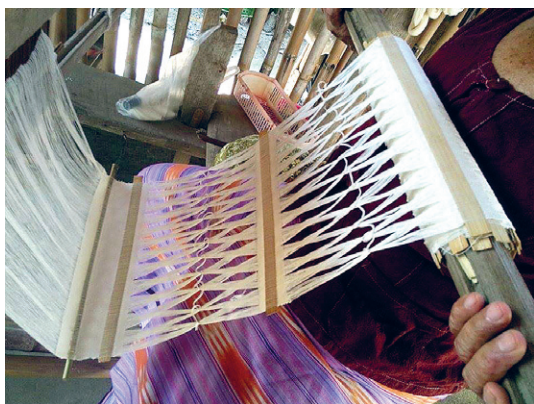
บรรณานุกรม

มณีนรัตน์ รัตนัง, ประติมากรรมประดับศาสนาสถานพม่าในเมืองลำปาง, เชียงใหม่ : ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
 ชาญคณิต อวรณ์, ลวดลายประดับอาคารศาสนสถานแบบพม่าในเมืองลำปาง, เชียงใหม่: ภาควิชาศิลปะไทยคณะวิจิตรศิลป์, 2546.
 พระครูพิศาลสุภัททกิจ, เจ้าอาวาสวัดม่อนจำศีล, สัมภาษณ์, วันที่ 16 พฤษภาคม 2553.
 พระพิชญพล, รักษาการเจ้าอาวาสวัดป่าฝาง, สัมภาษณ์, วันที่ 7 มีนาคม 2553.
 พระราชจินดานายก, เจ้าอาวาสวัดพระเจดีย์ขาวหลัง, สัมภาษณ์, วันที่ 17 พฤษภาคม 2553.
 พระอธิการฤทธิ์สุริยกานต์ , เจ้าอาวาสวัดจองคำ, สัมภาษณ์, วันที่ 17 พฤษภาคม 2553.
 พระอธิการมานิต, เจ้าอาวาสวัดเขาแก้ว, สัมภาษณ์, วันที่ 18 พฤษภาคม 2553.

อ้างอิงจาก, <http://www1.tv5.co.th/service/mod/heritage/nation/tour/sao.htm>

พุทธศรัทธาจากผ้าทอแม่แจ่ม

เรื่อง : นางสาววันเพ็ญ พองตา¹

การทอผ้าถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในอำเภอแม่แจ่ม มาเป็นเวลานาน เปรียบเสมือนการทอผ้าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของผู้หญิงทุกคน โดยส่วนมาก จะใช้เวลาว่างหลังจากการเก็บเกี่ยวมาทอผ้าเพื่อใช้ทำเป็นเครื่องนุ่งห่มและทำเป็นเครื่องสักการะ เช่น ตุ้ม และ ผ้าห่อคัมภีร์ เตรียมไว้สำหรับ

ช่วงเข้าพรรษาที่จะมาถึงในฤดูฝนเพื่อถวายเป็นอานิสงค์ผลบุญและอุทิศให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วเกิดจากความศรัทธาและความเชื่อในบาปบุญการเวียนว่ายตายเกิด ที่ถูกสั่งสมและปลูกฝังกลายเป็นวัฒนธรรมความเชื่อสืบต่อกันมา และจนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตที่มักจะเกี่ยวข้องกับการทำบุญเรื่อง

1 นักศึกษาสาขาวัฒนธรรมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ของนรกและสวรรค์และพูดให้เราเกรงกลัวที่จะทำบาป ทำดีได้ขึ้นสวรรค์ทำบาปได้ตกนรกอย่างการทำตุ้มมักจะทำถวายเป็นอนิสงค์ผลบุญ หากเวลาเราตายไปเราจะได้เกาะชายตุ้มขึ้นสวรรค์ตามความเชื่อที่มีมายาวนานหลายชั่วอายุคน วัสดุที่ใช้ในการทำตุ้มนั้นจะใช้วัสดุง่ายๆ ที่สามารถหาได้ในชุมชน วัสดุที่ใช้ในการทำตุ้มก็มีผ้าฝ้ายและไม้ไผ่

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ทำตุ้ม แม่แดง ศรีเที่ยง อายุ ๗๐ ปี บ้านเลขที่ ๒๕/๑ หมู่ ๘ ตำบลบ้านทัพ อำเภอมะแม่ม

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นคนในพื้นที่ทำตุ้มและทอผ้าเป็นอาชีพ สืบต่อมาจากมาจากบรรพบุรุษรุ่นสู่รุ่น เริ่มทำตั้งแต่อายุ ๑๑ - ปัจจุบัน แต่ขณะนี้แก่แล้วทำบ้างพักบ้าง ฝ้ายที่จะใช้ในการทอตุ้มเป็นฝ้ายปั่นมือและฝ้ายโรงงาน ไม้จะใช้ไม้ไผ่ที่หาได้ง่ายตามบ้าน ตุ้มผืนหนึ่งจะยาวประมาณ ๓ เมตร กว้างประมาณ ๑๒ นิ้ว ในตุ้มผืนหนึ่งจะมีช่องที่กั้นระหว่างช่องโดยไม้ไผ่ กว้างเท่าขนาดความกว้างของผ้าที่ทอ ช่องนั้นจะมีขนาดยาวกว้างเท่ากันเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสขั้นตอนการทอเหมือนกับการทอผ้าทั่วไปต่างกันแค่ตรงที่ว้าใส่ไม้เข้าไปปิดหัวท้ายและทำเป็นช่องเว้นไว้ไม่ทอยาวเท่ากับขนาดของผ้าทอให้ได้เป็นช่องสี่เหลี่ยม ทำไปเรื่อยจนเสร็จและนำมาตกแต่งที่หลังเป็นอันเสร็จ

ส่วนระยะเวลาในการทอ วันหนึ่งได้ประมาณ ๒ ผืน แต่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์เพราะต้องนำมาตกแต่งและเก็บรายละเอียดอีกที แล้วก็ส่งขายในราคาส่งที่ ๘๐ บาท ส่วนราคาปลีกจะแล้วแต่ร้านค้า

ด้วยในปัจจุบันในท้องถิ่นนี้หาคนทำตุ้มยากขึ้นทุกวันแม่แดงจึงเริ่มที่จะสอนให้หลานสาวซึ่งขณะนี้กำลัง

ปิดเทอม ให้เริ่มทำตุ้มและสอนเกี่ยวกับการทอผ้าต่างๆ เพื่อไม่ให้สูญหายไป

และผ้าทออีกอย่างที่จะเป็นเครื่องสักการะ คือ ผ้าห่อคัมภีร์ ดิฉันก็ได้สอบถามจาก แม่บัวไข บุญรัง อายุ ๖๑ ปี บ้านเลขที่ ๗๐ หมู่ ๑๐ ตำบลช้างเคื่อง อำเภอมะแม่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ที่เคยทำ เล่าว่า ผ้าห่อคัมภีร์มักจะใช้ในงานศพ และถวายทานให้เจ้ากรรมนายเวร เพื่ออุทิศให้แก่ผู้ล่วงลับไป แม่บัวไขยังเล่าต่อไปว่าแม่ก่อนแม่เลี้ยงวัวเยาะแม่อีกจะเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทำผ้าห่อคัมภีร์ใส่ยามติดตัวไปด้วย ในเวลากลางวันที่แดดร้อนวัวอยู่ดี แม่อีกจะหยิบเอาของที่เตรียมไว้ขึ้นมานั่งทำ ถ้าวัวไปเก็บเก็บใส่ยามแล้วตามวัวไป ทำแบบนี้ทุกวัน จะได้ผ้าห่อคัมภีร์วันละ ๓ - ๔ ผืน แล้วก็นำไปส่งให้ร้านขายยาในตัวอำเภอซึ่งอยู่ไกลจากหมู่บ้านเพียง ๔ - ๕ กิโลเมตร ราคาส่งผืนละ ๓๐ บาท ฝ้ายที่นำมาทอก็หาซื้อได้ตามท้องตลาด เลือกเอาตามความเหมาะสมกับวัยของผู้ล่วงลับ เช่น ผู้ใหญ่ อาจเลือกเอาสี ดำ แดง กรม ขาว แต่ถ้าเป็นเด็กก็ให้เลือกเอาสีที่สดใสสมวัยเด็ก

แม่บัวไขเริ่มทำตั้งยังเด็กแม่ของแม่บัวไขเป็นคนสอนให้และแม่บัวไขก็มีความสนใจในด้านนี้ด้วย แต่ตอนนี้เลิกทำแล้วเพราะไม่มีเวลาและร้านยาที่ส่งของให้ประจำก็รับจากที่อื่นมาแล้วเพราะแม่บัวไขทำไม่ทันตามความต้องการของท้องตลาดและคนที่ทำผ้าห่อคัมภีร์ก็หาได้ยากมากเพราะไม่มีคนสนใจที่จะสืบทอด

จะเห็นได้ว่าการทำเครื่องสักการะทั้งหลายไม่ได้มีจุดประสงค์เพียงเพื่อถวายทานเท่านั้นแต่หากยังยึดเป็นอาชีพและทำเป็นของตกแต่ง โดยยึดถือเอาความเชื่อและศาสนาไม่เสื่อมคลาย

ธรรมโอสถ

เรื่อง : ลลิตา ธีระสิริ

ธรรมโอสถคือการบำบัดเยียวยาโรคในแนวปรัชญาเป็นธรรมชาติบำบัดที่แท้จริง วิธีการนี้มีปรากฏเป็นที่กล่าวขานในประเทศไทยที่มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติมาช้านาน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเล่าในวงการสงฆ์ชั้นเกจิอาจารย์ทั้งสิ้น พระคุณเจ้าอาจารย์เยเหล่านั่น ใช้วิธีการปฏิบัติสมาธิขั้นสูง เพื่อระงับอาการและระงับโรค

วิธีการบำบัดโรคโดยอาศัยธรรมชาติ จึงเป็นที่น่าฟังในหมู่พุทธบริษัทเสมอมา

สำหรับในวงการแพทย์ก็มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับการรักษาโรคของพระภิกษุหลายรูป จะขอยกมาเท่าที่พอมีบันทึกไว้ ดังเรื่องของเจ้าคุณนรรัตนราชมานิตที่ไม่ยอมฉันทารักษาเนื่องจากที่คอ เรื่องของหลวงปู่ฝั้น อาจาโรเกจิอาจารย์ในระยยะสุดท้ายของชีวิต เรื่องราวของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต กับการรักษาอาการปวดท้อง และการใช้สมาธิรักษาโรคมาเลเรีย เรื่องราวของหลวงพ่อดิ่ง หิน นรสาโร ที่ใช้สมาธิรักษาโรคมะเร็งกระเพาะอาหาร เรื่องของหลวงพ่อดำเขียน สุวนธโน ที่ประสานการรักษาแผนปัจจุบันเข้ากับสมาธิขั้นสูงในวาระสุดท้าย ฯลฯ

ทุกวันนี้ยังมีพระภิกษุอีกหลายรูปเช่น พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล คุณหัสเช่นอาจารย์กัมพล ทองบุญนุ่

ที่อาศัยธรรมะรักษากายและใจ ตลอดจนช่วยให้ผู้คนพ้นทุกข์จากการเจ็บป่วยเรื้อรัง อาการเจ็บป่วยระยะสุดท้าย และการเตรียมตัวเผชิญความตายด้วยอาการสงบ ขนาดจัดเป็นคอร์สอบรมสำหรับผู้สนใจ

ทั้งหมดทั้งมวลเหล่านี้ เรียกได้ว่าธรรมโอสถจะลองเอาเรื่องราวทั้งหลายมาปะติดปะต่อเล่าให้ฟัง และจะพยายามอธิบายให้เข้าใจว่าทำไมธรรมะ และสมาธิถึงได้รักษาอาการและโรคต่างๆ ได้

เจ้าคุณนรรัตนราชมานิต

ธมมวิทโกภิกขุ หรือ “เจ้าคุณนอ” หรือ “เจ้าคุณนรรัตน์” หรือ “เจ้าคุณนรรัตนราชมานิต” วัดเทพศิรินทร์ ท่านเป็นพระภิกษุรูปหนึ่งที่มีเรื่องเล่ามากมายเกี่ยวกับการใช้ธรรมโอสถในการรักษาอาการและรักษาโรค

มีเรื่องเล่าว่า หากสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวรมหาเถระ) ป่วยครั้งใด ท่านจะให้คนไปนิมนต์เจ้าคุณนรรัตน์ มาแสดงธรรมเทศนา และอาการป่วยของท่านก็ดีขึ้นทุกครั้ง

เรื่องการแสดงธรรมรักษาโรคแบบนี้มีมาแต่ครั้งพุทธกาลแล้ว ในพระไตรปิฎกมีเรื่องเล่าว่า ครั้งที่สัมมา

เจ้าคุณนรรัตน์ราชมานิต รมมวิตกโก

เจ้าคุณนรรัตน์เวียนเทียนในปี 2513

สังเกตเห็นเนื้องอกที่คอด้านซ้าย

สัมพุทธเจ้าเสด็จไปเยี่ยมพระมหากัสสปะที่อาพาธได้รับความทุกข์ทรมานอยู่ พระองค์ทรงแสดงบทสวดโพชฌงค์แก่พระมหากัสสปะ เมื่อพระมหากัสสปะน้อมจิตปฏิบัติตามที่ท่านก็สามารถหายจากโรคได้อีกครั้งหนึ่งพระองค์ได้ทรงแสดงธรรมบทนี้แก่พระโมคคัลลานะ หลังจากนั้นปรากฏว่า พระโมคคัลลานะก็หายจากอาพาธ

และเมื่อใดที่พระพุทธองค์ป่วย พระองค์ก็จะให้พระมหาจุณทะมาสาธยายธรรมบทโพชฌงค์ปริตรให้พระองค์สดับเช่นเดียวกัน

พระไตรปิฎกอธิบายว่า โพชฌงค์ปริตร นั้นเป็นหลักธรรมที่พระองค์ทรงแสดง เป็นธรรมเกี่ยวกับปัญญาธรรมขั้นสูง เป็นคำสอนในการทำใจให้สว่าง สะอาด ผ่องใสเมื่อน้อมจิตปฏิบัติตามก็จะเกิดพลังจิตอันแรงกล้าที่จะไปรักษาโรคทางกายให้หายได้

เป็นธรรมดาที่กายกับใจอาศัยซึ่งกันและกัน หากกายเจ็บ จิตใจก็จะไม่สบาย วิตกกังวล ท้อแท้ กระสับกระส่ายไปด้วย ในทำนองกลับกัน หากใจไม่สบายก็ทำให้กายป่วยได้เช่นเดียวกัน หากมีจิตใจดี แข็งแรง ป่วยเป็นอะไร ถึงเวลาที่ตั้งใจเอาจิตมาพยุอาการทางกายได้เต็มที่ เช่น พระพุทธเจ้าและมหาสาวกที่มีจิตใจพัฒนาสมบูรณ์ เมื่อมีกำลังใจ มีจิตใจผ่องใสเบิกบาน

ยามได้ฟังธรรมเทศนา จิตจึงเข้ามาควบคุมกาย ไม่เหลือเหตุปัจจัยที่ทำให้ป่วย นั่นคือเอาของดีภายในใจออกมา รักษาโรคทางกาย

ผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมโพชฌงค์ก็จะเข้าใจความธรรมดาของชีวิต ว่าเป็นของไม่เที่ยง มีการแตกดับไปเป็นของธรรมดา เมื่อเข้าใจก็จะเห็นความแตกดับเป็นสิ่งที่ปกติ สิ่งใดเกิดมาสิ่งนั้นย่อมดับไป ก็จะทำให้มุ่งรักษาใจไม่ให้ป่วยนี้แหละคือความศักดิ์สิทธิ์ที่แท้จริงของโพชฌงค์ปริตร

สำหรับเรื่องเล่าเกี่ยวกับตัวท่านเจ้าคุณนรรัตน์ เองนั้นมีตั้งแต่ว่ากันว่าเวลาท่านนั่งสวดภาวนาในโบสถ์ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลาสั้นหรือนานถึง 10 ชั่วโมง ท่านก็ไม่เคยขยับกายและไม่เคยลุกไปไหน เมื่อมีคนถามท่านว่าไม่เมื่อยหรือ ท่านกล่าวว่า “ร่างกายอยู่ในบังคับของจิต”

เจ้าคุณนรรัตน์เคยถูกงูเห่ากัดข้อเท้าจนบวมเป่ง ท่านก็พักรักษาตัวในกุฏิด้วยการใช้ธรรมโอสถ เพียงวันเดียวท่านก็หาย คางคกพิษกัดเท้าท่านก็ใช้วิธีเดียวกัน เมื่อท่านปวดเข้าจนบวมเป่ง ด้วยโรครุมมาตอยด์ท่านก็ไม่เคยฉีดยา ถือไม้เท้าพุงเดินไป 2-3 วัน ท่านก็หายเป็นปกติ

บทสวดโพชฌงค์ปริตร

โพชฌงค์โศกะตีสังขาโต อัมมานัง วิจะโย ตะธา วิริยัมปิตีปัสสัทธิ โพชฌังคา จะตะธาปะเร
สมาธูปะกะโพชฌังคา สัตเต เต สัพพะทัลลีนามุนินา สัมมะทักขาตา ภาวิตา พะหุลีกะตา
สังวัตตันติ อะภิญญายะ นิพพานายะ จะ โพธิยา เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เต โหตุ สัพพะ
ทาทาเอกัสะมิง สะมะเย นาโถ โมคคัลลานัญจะ กัสสะปัง คีลาเน ทุกขิเต ทิสสะวา โพชฌังเค
สัตตะ เทสเย เต จะ ตัง อะภินันทิตะวาโรคา มุจจิงสุ ตังขะณเ

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เต โหตุ สัพพะทาทา เอกะทา อัมมะราชาปี เกลัญญะนาภิปีฬิโต
จุนทัตถะเรนะ ตัญญะวะ ภาณปะตะวานะ สาทะรัง สัมโมทิตะวา จะ อาพาธา ตัมहा วุฏฐาสี
ฐานะโส เอเตนะ สัจจะวัชเชนะโสตถิ เต โหตุ สัพพะทาทา

ปะทีนา เต จะ อาพาธา ตินณันนัมปิ มะเหลสัง มัคคาหะตะกิเลสวะ ปัตตานูปัตติธัมมะตัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะโสตถิ เต โหตุ สัพพะทาทา

คำแปล

โพชฌงค์ 7 ประการ คือ สติสัมโพชฌงค์ ธรรมวิจยะสัมโพชฌงค์ วิริยะสัมโพชฌงค์ ปิตีสัมโพชฌงค์
ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ สมาธิสัมโพชฌงค์ และอุเบกขาสัมโพชฌงค์ 7 ประการเหล่านี้ เป็นธรรมอัน
พระมุนีเจ้า ผู้ทรงเห็นธรรมทั้งปวงตรัสไว้ชอบแล้ว อันบุคคลเจริญแล้วกระทำมากมายแล้ว ย่อมเป็น
ไปเพื่อความรู้อย่าง เพื่อความตรัสรู้ และเพื่อบริหานด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดี
จงบังเกิดมีแก่ท่าน ตลอดกาลทุกเมื่อ ใน

สมัยหนึ่ง พระโลกนาถเจ้า ทอดพระเนตรเห็นพระโมคคัลลานะ และพระมหากัสสปะอาพาธ ได้
รับทุกขเวทนา จึงทรงแสดงโพชฌงค์ 7 ประการ ให้ท่านทั้งสองฟัง ท่านทั้งสองนั้น ชื่นชมยินดียิ่ง
ซึ่งโพชฌงคธรรม โรคก็หายได้ในบัดดลด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดี จงบังเกิดมีแก่ท่าน
ตลอดกาลทุกเมื่อ

ครั้งหนึ่ง องค์พระธรรมราชาเอง (พระพุทธเจ้า) ทรงประจวบหนัก รับสั่งให้พระจุนทะเถระ กล่าว
โพชฌงค์นั้นนั้นแลถวายโดยเคารพ ก็ทรงบันเทิงพระหฤทัย หายจากพระประชวรนั้นได้โดยพลัน
ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดี จงบังเกิดมีแก่ท่าน ตลอดกาลทุกเมื่อ

ก็อาพาธทั้งหลายนั้น ของพระผู้ทรงคุณ(พระมหาฤๅษี)อันยิ่งใหญ่ทั้ง 3 องค์นั้น หายแล้วไม่กลับ
เป็นอีก ดุจดั่งกิเลส ถูกอริยมรรคกำจัดเสียแล้ว ถึงซึ่งความไม่เกิดอีกเป็นธรรมดา ด้วยการกล่าว
คำสัตย์นี้ ขอความสวัสดี จงบังเกิดมีแก่ท่าน ตลอดกาลทุกเมื่อเทอญ...

บทสวดโพชฌงค์พร้อมคำแปล

เมื่อมีคนถาม ท่านตอบว่าท่านใช้วิธีการทางโยค
ศาสตร์ขับไล่อาการปวด และเกี่ยวกับข้อที่ปวด ท่านก็
ว่า “มันเป็นขึ้นมาเอง ก็ให้มันหายไปเอง”

ยังมีอีกครั้งที่ท่านรู้สึกร่างกายซิกซ่ายอ่อนแรง
ทรงตัวไม่ได้ ท่านก็ใช้วิธีการถ่ายเทพลังงานมาที่มือ
ซ่ายจนรู้สึกร้อน แบบเดียวกับที่สมัยใหม่เรียกว่า
“biofeedback” ซึ่งจะว่าไปคือการใช้พลังจิตบังคับ
ระบบประสาทอัตโนมัติเพื่อให้กลับมาสมดุลทำให้

ร่างกายทำงานได้เป็นปกติอีกครั้งหนึ่ง

ถ้าจะเล่าเรื่องราวของเจ้าคุณนรรัตน์ ก็ต้องเล่า
ถึงเรื่องมะเร็งที่ต่อต้านซ้ายของท่านด้วย มีแพทย์แผน
ปัจจุบันหลายคนมีโอกาสเข้าไปดูแลท่าน แต่เจ้าคุณ
นรรัตน์ปฏิเสธการรักษาและไม่ยอมใช้ยาแม้แต่เม็ดเดียว
ที่ท่านยอมก็เพียงให้ทำแผลของตอม่น้ำเหลืองที่แตก
ออกมาเท่านั้น

จิตตานุภาพเป็นวิธีสร้างอำนาจของจิตให้เข้มแข็ง เนื่องจากจิตตานุภาพสามารถปกป้องตนเองจากทั้งตนเอง ผู้อื่น และเคราะห์กรรม มี 3 ประเภทคือ

1. จิตตานุภาพบังคับตนเอง
2. จิตตานุภาพบังคับผู้อื่น
3. จิตตานุภาพบังคับเคราะห์กรรม

ทั้งนี้เจ้าคุณนรรัตน์ให้แง่คิดว่า
“ตนของตนย่อมเป็นที่พึ่งของตนเอง”

จิตตานุภาพ

เนื้อร้ายที่เจ้าคุณนรรัตน์เป็นนั่นคือมะเร็งชนิด squamous cell carcinoma เดิมที่ท่านมีแผลในปาก ซึ่งแน่นอน โดยทั่วไปจะทำให้เกิดอาการเจ็บปวด และอ้าปากไม่ขึ้น แต่ท่านไม่เคยมีอาการใดๆ เลย จนในที่สุด เนื้อร้ายลามไปที่ต่อมน้ำเหลืองด้านข้างของคอด้านซ้าย ท่านให้เรียกก้อนเนื้อร้ายนี้ว่า “ผีสบาย” และบอกว่า มันจะมีอายุ 5 ปี ถ้าแตกก็ตาย

หมอหลายคนที่เคยบวชที่วัดเทพศิรินทร์สังเกตว่า ในปี 2512 ที่คอท่านมีเม็ดแข็ง แต่ท่านไม่อนุญาตให้จับ พอถึงปี 2513 ก้อนนี้โตขึ้นเร็วมาก ในเดือนพฤษภาคม ก้อนมีขนาดเท่าลูกหมากดิบ ในเดือนตุลาคม ก้อนเนื้อร้ายแตกมีน้ำเหลืองไหลออกมา และเจ้าคุณนรรัตน์ละสังขารไปเมื่อ 8 มกราคม 2514

วิธีการรักษา บำบัดอาการและโรคที่เล่ามาทั้งหมด ท่านเจ้าคุณนรรัตน์เรียกว่า “จิตตานุภาพ”

จิตตานุภาพตามคำสอนของท่าน แปลว่า อำนาจของจิต มีอยู่ด้วยกัน 3 แบบคือ จิตตานุภาพบังคับตัวเอง จิตตานุภาพบังคับผู้อื่น และจิตตานุภาพบังคับเคราะห์กรรม

ที่เกี่ยวข้องกับธรรมโอสธโดยตรง คือ จิตตานุภาพบังคับตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดแยกย่อยออกไปมีหลายแบบ แต่โดยรวม คือการสร้างกำลังใจให้เจริญด้วยกุศล การประคับประคองและสงบใจไม่ให้หวั่นไหว วิธีฝึกใช้ใจบังคับร่างกายที่ง่ายที่สุดตามแบบของท่าน น่าจะเป็นการบังคับให้หลับ คือไม่กังวลจนฟุ้งซ่านหรือตื่นตามแต่ใจ คือกำหนดการตื่นให้ตรงเวลา

ท่านกล่าวว่า ความสะดุ้งตกใจหรือเสียใจทำให้เกิดโรคหรือโรคกำเริบ หากผู้ป่วยมีจิตใจดีก็จะหายเร็ว ดังนั้นอาศัยการฝึกหัดบังคับจิตเป็นประจำ กระทั่งจิตมีพลังเข้มแข็ง จนสามารถบังคับอาการหรือโรคทางกายได้ นั่นคือการรักษาแบบพุทธวิธี

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร เป็นพระสายปฏิบัติ เป็นพระเถระฝ่ายกัมมัฏฐานและเป็นพระอุปัชฌาย์ ท่านออกจาริกแผ่บารมีธรรมและสั่งสอนผู้คนจนเป็นที่เลื่อมใสของคนหม่อมมา

สำหรับพระอาจารย์ฝั้น ในระยะท้ายก่อนที่ท่านจะละสังขาร ปี 2519 พระอาจารย์ฝั้นอาพาธหนัก รพ.สกลนคร ต้องส่งตัวท่านมารักษาที่รพ.จุฬาลงกรณ์ แต่อาการของท่านไม่กระตือรือร้น ท่านจึงขอลาพักรักษาให้เหตุผลว่า “จะขอละสังขาร”

เมื่อเกจิอาจารย์กลับวัดก็ต้องมีแพทย์ พยาบาล มาดูแลตลอดเวลา แล้วก็มีการเล่าในวงการแพทย์ว่า เมื่อพระอาจารย์ฝั้นกลับถึงวัด ท่านเคยมีวัตรปฏิบัติ เช่นไร ท่านก็กระทำเป็นประจำ

ในครั้งนั้น แพทย์ผู้ดูแลสังเกตว่า คราใดที่พระอาจารย์ทำสมาธิ ชีพจรและการหายใจที่เร็วก็ลดลงมาเป็นระดับปกติ ความดันเลือดที่สูงก็จะลดลงเป็นปกติ แม้แต่ไข้ที่ขึ้นสูงก็ลดลงได้เอง แต่เมื่อท่านออกมาจากสมาธิ ชีพจรและการหายใจที่เคยลดลงก็กลับมาเร็วตามเดิม ความดันเลือดก็กลับขึ้นสูงและมีไข้สูงเช่นเดิม แล้วท่านก็ละสังขารไปเมื่อ 4 มกราคม 2520

เมื่อครั้งที่พระอาจารย์ฝั้นยังเผยแพร่พระธรรม เทศนาโปรดผู้คน ถ้ามีคนไม่สบายมาปรึกษา ท่านเคยดองยาสมุนไพร ซึ่งมีสมอเป็นตัวยาลึกตามที่บ้านทักไว้ในพระไตรปิฎก ปรากฏว่าสามารถใช้แก้โรคได้สารพัด แต่ท่านต้องให้ผู้ป่วยฟังธรรมและรับไตรสรณาคมน์ก่อน เมื่อกินยาของท่านไป 3 วันก็หายหลายราย โดยเฉพาะในอีสาน เช่น ที่ห้วยเสนง จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น จนชาวบ้านพากันเรียกท่านว่า “เจ้าผู้มีบุญ”

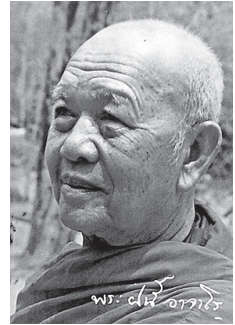
อีกครั้งหนึ่ง ที่จังหวัดอุบลราชธานี สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร) อาพาธหนัก ท่านจึงเรียกพระเถระฝ่ายกัมมัฏฐานเข้าไปเทศนาอธิษฐานถวายธรรมหลายรูป พระอาจารย์ฝั้นเป็นรูปหนึ่ง

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ยามหนุ่ม

พระอาจารย์ฝั้นออกธุดงค์ที่ถ้ำขาม

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

ให้ท่านทำจิตเป็นสมาธิ ยกไวกรรมธรรม 84,000 พระธรรมชั้นธ ยกอันนี้ไว้เสียก่อน ทำจิตให้เป็นสมาธิ เราต้องตั้งสมาธิให้ได้ ภาวนากำหนดจิตให้เป็นสมาธิ พอตั้งเป็นสมาธิได้แล้ว ให้เป็นหลัก เปรียบเหมือนเราจะนับตั้งร้อยตั้งพัน ก็ต้องตั้งหนึ่งเสียก่อน ถ้าเราไม่ตั้งหนึ่งเสียก่อน ก็ไปไม่ได้ ฉันทะจิตของเราจะรู้ได้ เราก็ตั้งจิตของเราเป็นสมาธิเสียก่อน เปรียบเหมือน นัยหนึ่งคือเหมือนเราจะปลูกต้นไม้ พอปลูกลงแล้ว ก็มีคนเขาว่า ปลูกตรงนั้นมันจะงามดี ก็ถอนไปปลูกตรงนั้น และก็มีคนเขามาบอกอีกว่า ตรงโน้นดีกว่า ก็ถอนไปปลูกตรงโน้นอีก ทำอย่างนี้ ผลที่สุดต้นไม้ก็ตาย ทั้งเสียเปล่าๆ ไม่ได้อะไรเสียอย่าง ฉันทะจิตของเราจะทำจะปลูกอะไร ก็ฝังให้มันแน่น ไม่ต้องถอนไปไหน มันเกิดขึ้นเอง นี่แหละสมาธิ ฉันทะจิตฉันทะนั้นแหละ หรืออีกนัยหนึ่ง เปรียบเหมือนเราจะขุดน้ำบ่อ ต้องการน้ำในพื้นดิน เราก็ขุดลงไปแห่งเดียวเท่านั้น พอเราขุดไปได้หนอยเดียว ได้น้ำลึก 2-3 บาตรแล้ว มีคนเขาบอกว่าที่นั่นมันดี เรา ก็ย้ายไปขุดที่อื่นอีก พอคนอื่นเขาบอกว่า ตรงนั้นไม่ดี ตรงนี้ไม่ดี ก็ย้ายไป ย้ายมา ผลที่สุดก็ไม่ได้กินน้ำ ใครจะว่าก็ช่างเขา ขุดมันแห่งเดียวคงถึงน้ำ ฉันทะจิต เปรียบเหมือนสมาธิของเรา ต้องตั้งไว้แห่งเดียวเท่านั้น เมื่อเราตั้งไว้แห่งเดียว ไม่ต้องไปอื่นไกล ไม่ต้องส่งไปข้างหน้า ข้างหลัง ไม่ต้องคิดถึงอดีต อนาคต กำหนดจิตให้สงบอันเดียวเท่านั้น

ได้ให้ท่านทำสมาธิภาวนา ทำจิตให้สงบ ให้พิจารณาแยกธาตุ แยกขันธ์และอายตนะออกเป็นส่วนๆ ตามความเป็นจริง พิจารณาให้เห็นความเป็นไปของสิ่งเหล่านั้นตามหน้าที่ของมัน ให้แยกกายออกจากจิต แยกจิตออกจากกาย ให้ยึดเอาตัวจิต คือผู้รู้เป็นหลัก พร้อมด้วยสติ ธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ให้พิจารณาให้อยู่ในสภาพของมันเองแต่ละอย่าง เมื่อพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว จะเห็นได้ว่า ธาตุทั้ง 4 ต่างเจ็บไม่เป็น ป่วยไม่เป็น แดดจะออก ผ่นจะตก ก็อยู่ในสภาพของมันเอง ในตัวคนเราก็ประกอบไปด้วยธาตุทั้ง 4 นี้รวมกัน การที่มีความเจ็บปวดป่วยไข้อยู่นั้น ก็เนื่องมาจากตัวผู้รู้ คือจิต เข้ายึดด้วยอุปาทานว่า เป็นตัวเป็นตน เป็นของเขาของเรา เมื่อพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว ตัวผู้รู้คือจิตเท่านั้นที่ไปยึดเอา มาว่าเจ็บ ว่าปวด ว่าร้อน ว่าเย็น หรือหนาว ฯลฯ ตามสภาพความเป็นจริงแล้ว สิ่งทั้งปวงเหล่านั้นไม่ได้เป็นอะไรเลย ดินก็คงเป็นดิน น้ำก็คงเป็นน้ำ ไม่มีส่วนรู้เห็นในความเจ็บปวดใดๆ ด้วย เมื่อทำจิตให้สงบและพิจารณาเห็นสภาพความเป็นจริงแล้ว จิตย่อมเบื่อหน่ายและวางจากอุปาทาน คือเว้นการยึดถือมั่นในสิ่งเหล่านั้น เมื่อละได้เช่นนี้ ความเจ็บปวดต่าง ๆ ตลอดจนความตายย่อมไม่มีตัวตน เพราะฉะนั้น หากทำจิตให้สงบ เป็นสมาธิแน่วแน่แล้ว โรคต่างๆ ก็จะทุเลาหายไปเอง

เมื่อพระอาจารย์ฉันอธิบายถวายธรรมแล้ว สมเด็จพระมหาธีรวงศ์พูดว่า เออ เข้าที่ตี แล้วถามต่อไปว่า แล้วฉันจะอยู่ได้ตลอดพรรษาหรือไม่

พระอาจารย์ฉันเรียนตอบไปว่า ถ้าพระเดชพระคุณทำจิตให้สงบได้ดังที่อธิบายถวายมาแล้ว ก็รับรองว่าอยู่ได้ตลอดพรรษาแน่นอน

ทั้งหมดที่เล่ามาแสดงให้เห็นถึงธรรมโอสธในอีกตัวอย่างหนึ่ง

หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต

หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต เป็นเกจิอาจารย์อีกท่านหนึ่งที่มีเรื่องเล่าหลายครั้งเกี่ยวกับการใช้ธรรมโอสธเยียวยาตนเอง

ไม่มีใครไม่รู้จักหลวงปู่มั่น ท่านเป็นพระสายปฏิบัติเชี่ยวชาญทางสมถวิปัสสนา ท่านออกธุดงค์แสวงหาวิเวกเพื่อบำเพ็ญสมณธรรม รวมทั้งออกเผยแผ่ธรรมะทั้งทางภาคอีสานและภาคเหนือ จนมีผู้เลื่อมใสศรัทธามากมาย กระทั่งทุกวันนี้ก็ยังคงมีผู้กล่าวขานถึง

สำหรับกรณีของธรรมโอสธ หลวงปู่มั่นมีวิธีรับอาพาธด้วยตัวท่านเอง

ครั้งหนึ่งที่ถ้าสาริกา เขาใหญ่ นครนายก หลวงปู่มั่นมีอาการท้องเสีย ซึ่งน่าจะเกิดจากอาหารเป็นพิษ รักษาด้วยยาธรรมดาไม่หาย ท่านจึงออกไปหาหาสมุนไพรในป่าทำให้เหน็ดเหนื่อยมากเพราะท่านไม่ได้ฉันอะไรเลย จึงคิดว่า “ให้มันตายด้วยการประพฤติธรรมดีกว่า”

หลวงปู่มั่นจึง “เข้าที่ นั่งคู้บัลลังก์ ตั้งกายตรง ดำรงสติสัมปชัญญะ กำหนดพิจารณา กายคตาสติ กัมมัญฐาน ไม่นานก็ได้ความสงบจิต” จากนั้นอาการอาพาธก็บรรเทาหายวันหายคืนโดยลำดับ จนร่างกายแข็งแรงดังเดิม

อีกครั้งหนึ่งเมื่อหลวงปู่มั่นอยู่ที่ห้วยน้ำกิง ท่านพิจารณาธาตุขันธ์แล้วรู้ว่าจะป่วย และรู้ว่าหายได้ในที่นั้น ท่านจึงปลีกตัวออกไปจากหมู่คณะอยู่คนเดียว ครั้งนั้นหลวงปู่มั่นมีอาการปวดท้องอย่างรุนแรง อันเป็นโรคประจำตัวมาตั้งแต่เด็ก ท่านใช้วิธีเร่งรัดพิจารณาวิปัสสนานานประมาณ 1 ชม. อาการก็สงบลง ท่านบอกว่า “ร่างกายนี้ละลายพิบลลงสู่ดินเลย” ครั้งนั้น

ปรากฏคาถาขึ้นบาทหนึ่งว่า “นาณญตร โพชฌมา ตปส นานญตร ปฏินิสสัคคา” แปลว่า ธรรมอันเว้นโพชฌงค์เสียแล้วจะเป็นเครื่องแผดเผาได้มี

ยังมีอีกหลายครั้งที่หลวงปู่มั่นมีอาการปวดท้อง ท่านก็ระงับอาการของโรคได้ด้วยธรรมโอสธทุกครั้งไป

สำหรับเรื่องเล่าเกี่ยวกับธรรมโอสธของหลวงปู่มั่นในเชียงใหม่ เป็นเรื่องที่ท่านรักษามาละเลียดด้วยตนเอง กล่าวคือ

ครั้งนั้นท่านป่วยด้วยไข้มาเลเรีย จนกระทั่งมาเลเรียขึ้นสมอง ท่านเจ้าคุณพระเทพโมลี (พิมพ์ ธรรมธโร) อาราธนามารักษาตัวที่วัดเจติยหลวง และให้อยู่ในความดูแลของแพทย์แผนปัจจุบัน วันหนึ่งหมอบอกว่า “หมดความสามารถแล้ว”

แต่หลวงปู่มั่นกลับบอกว่า “ไม่ตายดอกอย่าตกใจ” และท่านตกลงใจใช้ธรรมโอสธ โดยขอย้ายไปอยู่ในที่วิเวกคือที่วัดป่าเปอะ ทำการเจริญกายคตาสติก็มีภูมิจานเป็นอนุโลม ปฏิโลม พังแผดเผาภายในอยู่ทั้งกลางวัน กลางคืนไม่นานมาเลเรียก็หายปรากฏบาทคาถาขึ้นว่า “ณายี ตปติ อาทิจโจ” แปลว่า “ผานแผดเผาเหมือนดวงอาทิตย์ฉะนั้น”

ต่อเรื่องนี้ มีเรื่องเล่าในวงการแพทย์ว่า หลวงปู่มั่นเป็นไข้มาเลเรีย ติดเชื้อมาเลเรียที่ต้อยา สมัยนั้นยาที่ดีที่สุดคือควินิน แต่ก็ใช้รักษาไม่ได้ผลเนื่องจากเชื้อไม่ตอบสนอง เม็ดเลือดแดงจึงแตกเอาๆ ขนาดที่ปัสสาวะออกมาเป็นสีดำ

สำหรับมาเลเรียเป็นโรคติดเชื้อมาจากมิดาตัวหนึ่งติดต่อกันโดยมียุงก้นปล่องเป็นพาหะ ทุกวันนี้ไม่ค่อยมีใครเป็นแล้ว แต่สมัยนั้นใครอยู่ในป่า เช่นพระธุดงค์ก็เสี่ยงสูงที่จะเป็นไข้มาเลเรีย เมื่อเชื้อมาเลเรียเข้าไปในกระแสเลือด มันจะเข้าไปอยู่ในเม็ดเลือดแดงแล้วเชื้อมาเลเรียจะแบ่งตัวเพิ่มจำนวนทำให้เม็ดเลือดแดงแตกออก เชื้อใหม่ที่เกิดในกายเราแต่ละตัวก็ออกมาเจาะเข้าไปในเม็ดเลือดแดงเม็ดใหม่อีก ทำให้เม็ดเลือดแดงแตกอีก เมื่อเม็ดเลือดแดงแตกไม่หยุด เพราะไม่ได้รักษา หรือเป็นเพราะเชื้อต้อยากก็แล้วแต่ ผู้ป่วยจะมีอาการคือปัสสาวะเป็นสีดำ เมื่อควบคุมมาเลเรียไม่ได้เม็ดเลือดแดงแตกหมด ผู้ป่วยก็จะตาย ในสมัยก่อนหากใครเป็นมาเลเรียและปัสสาวะออกมาเป็นสีดำ แสดงว่าอาการทรุดหนักมากแล้ว

แล้วในกรณีของหลวงปู่มั่นทำไมจึงหายจาก
มาเถรีได้ จะลองอธิบายให้เข้าใจโดยหาเหตุผลแวดล้อม
มาอธิบาย ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงกายสังขารจากการทำสมาธิ

(ธัมมานุสारी)

	ชีพจร (ครั้ง/นาที)	การหายใจ (ครั้ง/นาที)	ความดันเลือด (mmHg)
ก่อนทำสมาธิ	74	18	110/70
จิตสงบระยะที่ 1	69	18	110/70
จิตสงบระยะที่ 2	62	17	100/70
จิตนิ่ง	54	16	90/70

ตารางการเปลี่ยนแปลงของสัญญาณชีพขณะทำสมาธิ

เวลาที่เราทำสมาธิ และจิตสงบ ร่างกายของเรา จะเกิดการเปลี่ยนแปลงคือ จะมีชีพจรลดลง หายใจช้าลง และมีความดันเลือดลดลงด้วย ดังตารางข้างใต้

จะเห็นว่าเมื่อทำสมาธิแล้วจิตสงบร่างกายจะทำงานน้อยลง ตัวเลขดังกล่าวในตารางรวบรวมได้เมื่อคนปกติทำสมาธิถึงขั้นจิตนิ่ง แต่สำหรับเกจิอาจารย์ขนาดหลวงปู่มัน การเปลี่ยนแปลงทางกายสังขารอาจจะเกิดขึ้นมากกว่านี้ แต่เราก็ไม่มีตัวเลขที่บันทึกไว้แน่นอน

มีแพทย์หลายคนที่สามารถทำสมาธิได้ถึงขั้นลึกซึ่ง เช่นนพ.พินโอสถ หัตถ์บาเรอ ปรากฏว่าเมื่อก่อนท่านทำสมาธิ การเปลี่ยนแปลงทางกายสังขารเกิดขึ้นมากกว่าในตาราง กล่าวคือ ชีพจรเต้นเพียง 6 ครั้งต่อนาที ลมหายใจวัดไม่ได้ กลายเป็น 0 ส่วนความดันเลือดลดลงเป็น 40/0 มม.ปรอท

อธิบายได้ว่าในขณะที่คนเราอยู่ในสภาวะจิตนี้
อย่างลึกลับนั้น ร่างกายของคนเราจะมีเมตาโบลิซึมหรือ
การเผาผลาญลดลงอย่างมาก อาศัยเพียงการเต้นของ
หัวใจ 6 ครั้ง/นาที ก็สามารถหล่อเลี้ยงให้มีชีวิตอยู่ได้
แล้ว และแน่นอนเมื่อหัวใจเต้นช้าลง ความดันเลือดจึง
ลดลงมาก

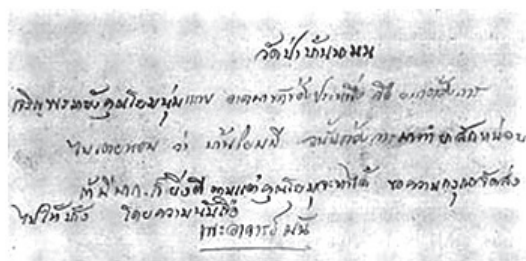
พิธีเปิด - ข้าราชการเรือนคดีโจรกรรมสามารถออกให้หนังสือ
ไปขึ้นทะเบียนหนังสือขึ้นไว้ในโฉนดโฉนดที่ดินตามคำขอ
ความสนใจของประชาชนที่เดินทางเข้ามาบนถนน
โชนเพ่งเงินให้ ที่เมืองกัลกัตตา อินเดีย เมื่อวันที่ 23 ก
ตุลาคมที่ผ่านมา (10/07/71) 25/10/71 4

โยคีเอาศีรษะฝังดินได้นาน 1 ชั่วโมง โดยอยู่ในสมาธิตลอดเวลา

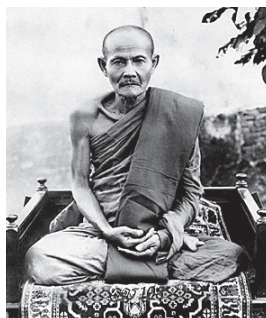
สำหรับลมหายใจที่วัดไม่ได้นั้น ทางพระเรียกว่า ลมหายใจละเอียด คือไม่สามารถมองเห็นการขยับเขยื้อนของทรวงอก หรือการเคลื่อนไหวของลมเข้าออกทางจมูกอีกต่อไป แสดงว่าในขณะอยู่ในสมาธิเพียงแค่มลมไหลผ่านเข้าออกทางรูจมูกลงไปในปอด ก็มีออกซิเจนเพียงพอแก่การดำรงชีวิตแล้ว

รูปข้างบนนี้ เป็นรูปยคที่เอาศัระผ้งดินไวนานถึง 1 ชั่วโมง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นโยคต้องอยู่ในสมาธิตลอดเวลา อธิบายได้ว่า ในเมื่อโยคมีสมาธิจะเียดขณะอยู่ในสมาธิ อากาศที่แทรกอยู่ในเนื้อดินหรือเม็ดทรายจึงมีมากพอให้เขาหายใจได้ถึง 1 ชั่วโมง

ยังมีโยคีที่ทำพิธีลงไปในอนในโรงศพแล้วให้
เอาโลงฝังดินไว้ตามมาตรฐานของฝรั่งคือ อยู่ใต้ดิน 6
ฟุต หรือเกือบ 2 เมตร เมื่อครบกำหนด 7 วัน ไปขุด
เอาโลงขึ้นมา พอเปิดฝาโลงโยคีก็ก้าวออกมาจาก
โลงศพ หาได้เป็นอันตรายแต่อย่างใด แต่นั่นหมายความว่า
โยคีต้องอยู่ในสมาธิตลอดเวลา อากาศในโลงจึงจะ
พอให้เขาหายใจได้นานถึง 7 วัน

จดหมายลายมือหลวงปู่มั่นขอใบเตยหอมจากโยมอุปฐากมาทำยา

หลวงปู่มน ภูริทัตโต

วิหารหลวงปู่มนในวัดเจติยหลวง เชียงใหม่

หากเราเอาปรากฏการณ์ข้างต้นมาอธิบายธรรมโอสธในกรณีของหลวงปู่มน เราจะพบว่าท่านสามารถกำจัดเชื้อมาเลเรียให้ตายไปได้โดยการใช้การปฏิบัติล้วนๆ

เนื่องจากไม่มีใครบันทึกไว้ว่าหลวงปู่มน ใช้เวลา รักษาตัวเองจากมาเลเรียกี่วัน สมมติเอาว่า ท่านใช้เวลา 7 วันเท่าโยคีที่นอนในโลง ในระหว่างนั้นหัวใจท่านจะเต้น 6 ครั้งต่อนาที และการหายใจเป็นลมหายใจละเอียดเช่นเดียวกับของ นพ.ชินโอสธ และในระหว่างที่ท่านรักษาตัวเองท่านยอมไม่ฉันอาหาร ในช่วงเวลานั้นเชื้อมาเลเรียก็จะไม่ได้รับอาหาร แถมไม่มีออกซิเจนเพียงพอที่จะใช้

ดังนั้นภายใน 7 วันเชื้อมาเลเรียที่ดื้อยาก็ตายไปเอง ในขณะที่ร่างกายของหลวงปู่มนยังคงความมีชีวิตอยู่ได้ แต่นั่นหมายความว่าท่านจะต้องใช้ภาวนาสมาธิปฏิบัติกรรมฐานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

แต่หลวงปู่มนเองท่านไม่ได้สะทกสะท้านต่อความตาย เนื่องจากในระยะสุดท้ายแห่งชีวิตท่าน ท่านได้กล่าวว่า “ใครจะสามารถรดน้ำให้ไม้แก่นล่อนกลับมีใบขึ้นมาอีกได้ ก็ลองดู”

หมายความว่าเมื่อถึงคราวที่ท่านจะต้องละสังขาร ท่านก็ตามใจลูกศิษย์ลูกหาที่จะมาขอรักษาพยาบาล ท่านยินยอมให้รักษาพยาบาลตามควร ไม่ได้ปฏิเสธการรักษาแผนปัจจุบัน หากใครมาหาท่าน ใกล้ชิดท่าน ท่านก็จะเทศนาให้ธรรมะทุกครั้งไป จนกระทั่งเวลาอาพาธหนักถึงที่สุดท่านพูดไม่ได้ เพราะเสมหะมากท่านจึงหยุดให้อาหาร

แต่กระนั้นคนใกล้ชิดเล่าว่า ยังคงเห็นอาการของท่านนั้นแก้มักกล้าในมรณาสันกาลเป็นขวัญตา ใครที่

ได้สัมผัสท่านต่างเต็มตื่นไปด้วยปิติปรัโมทย์ ซึ่งหาได้ไม่ยากนัก และต่างก็ปลงธรรมสังเวชในการเปลี่ยนแปลงของสังขารอันเป็นไปตามธรรมดาโลก

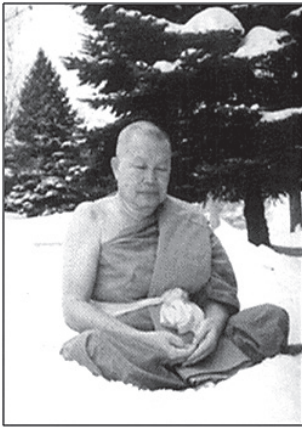
อาจารย์สิงห์ทน นราสโก

อาจารย์สิงห์ทน นราสโก เป็นพระผู้บวชเรียนจนจบปริญญาเอกจากประเทศอินเดีย ต่อมาลาสิกขาและเข้าทำงานสอนวิชาปรัชญาและศาสนา ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมื่ออายุ 53 ปี ท่านป่วยด้วยโรคมะเร็งกระเพาะอาหาร รักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันประมาณ 1 ปี ไม่ได้ผล ท่านจึงออกบวชอีกครั้งหนึ่ง อาศัยธรรมโอสธรักษามะเร็งจนทุกวันนี้อยู่ได้เกือบ 20 ปี โดยไม่มีอาการกำเริบขึ้นมาอีก

ถามท่านว่า ท่านรักษาตัวเองแบบไหนท่านตอบว่าในระยะแรกท่านทำสมาธิอยู่ที่ถ้ำเชียงดาวครั้งละหลายๆ วันจึงออกมาบิณฑบาตรครั้งหนึ่ง ทำเช่นนั้นนานประมาณ 2 ปี ท่านก็บอกว่าท่านหายแล้ว ต่อเรื่องนี้อาจจะอธิบายได้ว่าการที่ท่านทำสมาธิครั้งละหลายๆ วัน ทำให้เซลล์มะเร็งขาดอาหาร ขาดออกซิเจน รวมทั้งการทำสมาธิที่จิตนิ่งในระดับลึกจะเกิดปิติ ทำให้ฮอร์โมนเอนดอร์ฟินส์หลั่ง และเพิ่มภูมิต้านทานต้านมะเร็งขึ้นมาในร่างกายได้เอง จึงเป็นเรื่องของปรากฏการณ์ธรรมชาติแท้ ๆ ในการรักษามะเร็ง

อีกวิธีที่ท่านใช้คือการฝึกพลังรังสีธรรม ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งในการเปิดจักระด้วยตนเอง จักระเป็นจุดตัดของกระแสพลังชีวิตในร่างกายฝึกเพื่อเพิ่มพลังจนเกิดปิติทำให้ใจนิ่งแน่วแน่ ทำให้ศูนย์พลังหรือจักระเข้มแข็งทำให้ร่างกายฟื้นฟูพลังคุณภาพขึ้นมารักษาโรคร้าย ทั้งนี้

อาจารย์สิงห์หน นราสโก
นั่งสมาธิในหิมะ

อาจารย์สิงห์หน นราสโก ที่เชียงดาว

**บทสวดมนต์สอนเจ้ากรรมนายเวรเพื่อเกิดพลังคุ้มครองตัวเองและผู้ป่วย (ฉบับย่อ)
ของอาจารย์สิงห์หน นราสโก**

ตั้งนโมสามจบ

สัพเพ สัตตา อะเวรา โหนตุ อภัยาปัชฌา โหนตุ อะนีฆา โหนตุ สุขี อัตตานัง ปะริหะรันตุ

สัพเพ สัตตา สัพพะทุกขา ปะมัญจันตุ

สัพเพ สัตตา สัทธะสัมปัตติโต มา วิคัจฉันตุ

สัพเพ สัตตา กัมมัสสกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี กัมมะพันธู กัมมะปฏิสสะระณา ยัง กัมมัง กะริสสันติ

กัลปยามัง วา ปาปะกัง วา ตัสสะ ทายาทา ภาวิสสันติ

ทุกกะโต ทุกขะฐานันติ ะทันทิ พุทธา

นะ หิ เวเรนะ เวรานิ สะมันตีระ กุทาจะมัง อะเวเรนะ จะ สัมมันติ เอสะ ธัมโม สะนันตะโนฯ

พุทโธ พุทธัง รัक्षा ธัมโม ธัมมัง รัक्षा สังโฆ สังฆัง รัक्षाฯ

พุทโธ พุทธัง อะระหัง ธัมโม ธัมมัง อะระหัง สังโฆ สังฆัง อะระหังฯ

พุทโธ พุทธัง กัมมะ ธัมโม ธัมมัง กัมมะ สังโฆ สังฆัง กัมมะฯ

อายุ วุฒโน สุขัง พะลัง ะวันตุเม (สวดเพื่อผู้อื่นใช้ ะวันตุเต)

นะสาเปเส พุรุอะกัง ปะริปัตตัง ปะริขันตัง มัจจุราชา นะภาสะติ มัจจุราชา นะ ปัสสะติฯ

สุญญะโต โลกัง อะเวกขัสสุ บุญชฺ (ใส่ชื่อตัวเองหรือชื่อผู้ป่วยลงไป)

สะทา สะโต อัตตานทิฏฐัง อุทฺทัง อะวัง มัจจุทะโรสยา อะวัง โลกัง อเวกขันตัง มัจจุราชา นะ ปัสสะติฯ

อิมัง สัจจะวาจัง อะธิฐามิ ทุตติยัมปิ อิมัง สัจจะวาจัง อะธิฐามิ ตะติยัมปิ อิมัง สัจจะวาจัง อะธิฐามิ

โย ทัณเฑนะ อัทธมเทสุ อัปปะทญฺเฐสุ ทุสสะติ ทะสันนะ มัญญุตะรัง ฐานัง ขิปปะเมวะ นิคัจฉะติ

เวทะนัง ะรุสสัง ขานิง สะรีลัสสะ ะ เกทะนัง ะรุกััง วาปิอาพาธัง จิตตักเขปิง ะ ปาปุณเ ระชะ

โต วา อุปะลักคัง อัพภักขาณัง ะ ทารุณัง ปะริกขะยัง ะ ญาตึนัง โภคานัง ะ ปะกังคุนัง อะถะวาสสะ

อะคะรานิ อัคคิ ทะหะติ ปาวะโก กายัสสะ เกทา ทุปปัญญะ นิระยัง โส อุปะปะชชติฯ

ด้วยแนวคิดที่ว่าทุกคนล้วนมีพลังในตัว หากรู้จักวิธีกระตุ้นโดยรับพลังจากธรรมชาติเข้ามาเสริมพลังให้กับตัวเอง ก็จะทำให้ได้พลังในการเยียวยาเพิ่มมากขึ้นเพื่อไปสู่กับเซลล์มะเร็งจนกระทั่งเอาชนะโรคร้ายได้

สุดท้ายวิธีการที่อาจารย์สิงห์ทนต์แนะนำ คือการสวดมนต์รักษาโรค ซึ่งท่านเน้นที่การสวดออกเสียงเพื่อให้คลื่นเสียงจากการสวดมนต์ไปกระตุ้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับเซลล์ของร่างกาย จะเป็นบพสวดบพไหนก็ได้

หากบพสวดที่อาจารย์แนะนำให้ผู้ป่วยสวดเป็นประจำได้แก่ บพสวดมนต์สอนเจ้ากรรมนายเวรเพื่อให้เกิดพลังคุ้มครองตัวเอง

หรือถ้าญาติมิตรอยากจะสวดให้ผู้ป่วยก็จะคุ้มครองผู้ป่วยดังบพสวดและคำแปลข้างนี้

จะเห็นได้ว่าการรักษาตัวเองด้วยธรรมโอสธสามารถใช้หลายวิธีประกอบกัน วิธีการต่าง ๆ จะเสริมส่งกันเองทำให้การเอาชนะโรคร้ายได้ผลดียิ่งขึ้น

ทุกวันนี้อาจารย์สิงห์ทนต์สวดมนต์ออกเสียงเมื่อถึงเวลาพักเป็นประจำ และปฏิบัติสม่ำเสมอตลอดมา

วัดของอาจารย์คือวัดวรเชษฐ จังหวัดอยุธยาหรือไม่เช่นนั้นท่านก็จะอยู่ที่สถานปฏิบัติธรรมพระนเรศอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

คำแปลของบพสวดสอนเจ้ากรรมนายเวร

ขอให้สรรพสัตว์ผู้เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น อย่มีเวรต่อกันเลย อย่ำพยาบาทปองร้ายกันเลย อย่างมีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย ขอให้มีความสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด (แผ่เมตตา)

ขอให้สรรพสัตว์ฯลฯ จงพ้นจากความทุกข์โดยประการทั้งปวงเถิด(แผ่กรุณา)

ขอให้สรรพสัตว์ฯลฯ อย่ำได้ปราศจากและอย่ำได้พลัดพรากจากสมบัติและบุคคลที่เป็นที่รัก ที่ตัวมีอยู่เถิด (แผ่เมตตา)

สรรพสัตว์ฯลฯ มีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย ทำกรรมใดไว้จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม จักได้รับผลแห่งกรรมนั้น (แผ่อุเบกขา)

พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ต่างตรัสสอนไว้ว่า ทำทุกข์แก่ท่าน ทุกขนั้นจะมาถึงตน

เวรจะไม่ระงับด้วยการจองเวร มันเป็นเช่นนั้นไม่ว่าในกาลเวลาใดก็ตามหรือไม่ว่ากาลไหนๆ ก็ตามเวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวรเท่านั้น ที่กล่าวมานี้เป็นคำสอนที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งก่อนพุทธกาลแล้ว

ขอคุณพระศรีรัตนตรัยคือพระพุทธ พระธรรม และพระอริยสงฆ์ปกป้องคุ้มครองรักษา ทั้งคุณญาณบารมีของพระอริยะผู้ทรงอภิญญาทั้งหลาย ช่วยปกป้องคุ้มครอง ช่วยให้มีอายุยืนยาว มีผิวพรรณผ่องใส มีความสุข และมีพลังคุ้มครอง เป็นเหตุให้เกิดความปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งหลาย ทั้งเป็นเหตุปัจจัยช่วยให้เกิดพลังปาฏิหาริย์อันเป็นอัศจรรย์ ทำให้ญามัจจุราช (เจ้ากรรมนายเวร) ไม่พุดถึง และมองไม่เห็น (ข้าพเจ้าหรือผู้ป่วย)

นี่แนบุญชู (สมมติว่าผู้ป่วยชื่อบุญชู) เธอจงมองโลกหรือตัวเองให้ว่างเปล่า ไม่มีตัวตน เมื่อเข้าใจมองโลกหรือตัวเองว่า ว่างเปล่า ไม่มีตัวตน มัจจุราช เจ้ากรรมนายเวร จะมองไม่เห็น

ขอกล่าว้า้อธิฐานขอให้เป็นจริงอย่างนั้นอย่างแท้จริง ขอกล่าว้า้เป็นครั้งที่ 2 เป็นครั้งที่ 3

ผู้ใดประทุษร้ายต่อผู้ที่ไม่เคยคิดร้ายต่อ ลงโทษผู้ที่ไม่เคยทำความผิด ย่อมได้รับภัยร้ายแรง 10 ประการ อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างทันตาเห็น คือ ได้รับทุกขเวทนาหรือทุกข์ทรมานอย่างแรงกล้า สรีระร่างกายถูกทำลายเจ็บป่วยอย่างหนัก มีจิตฟุ้งซ่านอย่างหนัก อาจถึงกับเป็นบ้า ถูกทางราชการทำโทษอย่างรุนแรง ถูกกล่าวหาว่ามีความผิดอย่างร้ายแรง ญาติเสียชีวิตแทนทรัพย์สินสมบัติมีอันพินาศฉิบหาย ไฟป่าหรือไฟไหม้บ้านชนิดไม่ทราบสาเหตุ ทั้งๆ ที่เม่น่าจะเกิดภัยเช่นนั้น ตายไปแล้วยังคงนรกชดใช้กรรมต่อ

หลวงพ่อกำเขียน สุวณโณ

หลวงพ่อกำเขียน สุวณโณคืออดีตเจ้าอาวาสวัดป่าสุคะโต อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ

แรกเริ่มเมื่อเป็นหนุ่ม ท่านออกบวชเพื่อศึกษาวิชาคาถาอาคม ทำนํ้ามนต์ ปัดรังควาญ ไส้ผิ จนนคล่องแคล่ว

หลวงพ่อดำเขียน สุวณฺโณ

หลวงพ่อดำเขียนในขบวนธรรมยาตรา
ที่อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ชำนาญ จนสามารถใช้ความหลังเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี เมื่อชาวบ้านเดือดร้อน ท่านก็ช่วยรักษาตั้งแต่อาการเจ็บไข้ปกติ ไล่ผี คลอดบุตร ผูกข้อมือให้เด็กฯ จนคนในหมู่บ้านเรียกท่านว่าเป็นหมอธรรม

ในภายหลังหลวงพ่อดำเขียนฝึกปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่เทียน จิตตสุโภ สร้างจังหวะในการฝึกจิตให้รู้สึกตัวตลอดเวลา ท่านจึงทั้งวิชาอาคมของคลังดั้งเดิม ด้วยเห็นวาทะฝึกสติรู้ทันต่อการเคลื่อนไหว รู้ทันต่อใจที่คิดต่างหากจึงจะถึงซึ่งทางหลุดพ้น

ในระยะหลัง หลวงพ่อดำเขียนป่วยด้วยโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลือง รักษาด้วยการฉายรังสีและเคมีบำบัดจนหายขาด หลังจากนั้น 8 ปี หลวงพ่อดำเขียนกลับเป็นเนื้อร้ายที่หลอดอาหารทำให้กลืนลำบาก ระยะ 7 เดือนในช่วงท้ายของชีวิตท่าน หลวงพ่อปฏิบัติกรรมเตรียมตัวตายสำหรับเผชิญกับการละสังขารให้สานุศิษย์ได้ศึกษาถึงการเตรียมความพร้อมในวาระเปลี่ยนผ่านทั้งทางกายและจิต ทำหนังสือแสดงเจตนาที่ระบุถึงแนวทางการดูแลท่านในระยะท้าย ตลอดจนงานจัดงานศพ ฯลฯ

เนื่องจากท่านมีลูกศิษย์ลูกหามากมาย จึงมีข้อเสนอเพื่อทำให้ในระยะสุดท้ายของท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่ว่าใครจะมาเสนอวิธีการอะไร แบบไหน กระทั่งการให้ยาแก้ปวด เช่น มอร์ฟิน ท่านก็ไม่เคยปฏิเสธ ราวกับท่านเมตตาและยอมรับที่คนใกล้ชิด คณะแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ต้องการถวายเป็นการรักษา

ให้ท่าน ท่านเพียงแต่เขียนตอบมาว่า ท่านต้องตายแน่ๆ

ท่านไม่เคยแสดงอาการเจ็บปวด อาการหงุดหงิดให้เห็น ท่านบอกว่าท่านอยู่กับความเจ็บปวดได้ จะให้มอร์ฟินก็ได้ ให้ไมให้ มันก็จะได้ผลไม่ต่างกัน ทำให้หมอเลิกใช้มอร์ฟินไปเอง ถึงป่วยท่านก็มีอารมณ์ขัน ตอนหนึ่งท่านหยุดหายใจ และได้รับการปั๊มกลับมา ท่านก็เขียนบอกคนใกล้ชิดว่า “เมื่อเข้าหลวงพ่อบุญญาณาเราคณไทยหายใจไม่สะดวก อยู่เมืองไทยดีกว่า”

เมื่อท่านนอนไม่ได้ ท่านก็หันมาเจริญสติแทน เมื่อท่านง่าย จึงทำให้ผู้ดูแลต่างคลายความเคร่งเครียดวิตกกังวลลง เกิดกำลังใจในการปรนนิบัติดูแลท่านจนถึงวาระสุดท้าย

ที่ท่านทำเช่นนี้ได้ นับว่าต้องมีจิต มีสติอันแก่กล้า ขนาดที่โรคภัยในวาระสุดท้ายก็ก่อความทรมานไม่ได้ เช่นนี้น่าจะนับเป็น ธรรมโอสธ สำหรับวาระสุดท้ายของชีวิตประการหนึ่ง

พระไพศาล วิสาโล เขียนถึงหลวงพ่อดำเขียนเอาไว้ว่า “หลวงพ่อดำเขียนพากเพียรสอนธรรมแก่ลูกศิษย์อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย แม้ในยามอาพาธ ไม่สามารถพูดหรือแสดงธรรมได้อย่างเคย ท่านก็ยังสอนธรรมให้แก่พวกเราด้วยการทำให้ดู อยู่ให้เห็น เย็นให้สัมผัสได้ตลอด 7 เดือนแห่งการอาพาธของท่านนั้นอุดมไปด้วยบทเรียนที่สามารถเก็บเกี่ยวได้มากมาย นอกจากบทเรียนทางธรรมแล้ว บทเรียนอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากก็คือ บทเรียนในการดูแลรักษาผู้ป่วย”

สรุปธรรมโอสธ

กายและใจเป็นที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อกายป่วยใจย่อมวิตกกังวลและพาให้กายป่วยหนักขึ้นกว่าเดิม ในทางตรงข้ามหากใจสงบ ใจสบาย ใจก็จะมาช่วยประคับประคองกายในยามเจ็บป่วยให้ฟื้นตัวได้ดีกว่า อาการที่เป็นมากก็จะลดน้อยลง โรคร้ายก็จะคลายความรุนแรงลง

หากสุขภาพกายสมบูรณ์แข็งแรง เราจะมีอัตราเสี่ยงในการเจ็บป่วยฉับไวด หากสุขภาพจิตนั้นพัฒนาสมบูรณ์ดังามเต็มทีเช่น พระอาจารย์ หลวงพ่อ และเกจิทั้งหลาย เมื่อเจ็บป่วยก็สามารถดึงเอาจิตมารักษากายได้โดยง่าย อาการป่วยหรือโรคภัยไข้เจ็บก็จะหายไปเองได้ฉับนั้น

การรักษาโรคหรือบรรเทาอาการของโรค หากผู้ใดอาศัยแต่ยาหรือการรักษาในโรงพยาบาลเท่านั้น ถือได้ว่าได้รับการรักษาเพียงครึ่งคน เพราะอาศัยเพียงการรักษาทางกายเท่านั้น ส่วนใจที่เป็นส่วนประกอบของคนเราอีกครั้งหนึ่งยังไม่ได้รับการดูแลฟื้นฟู

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น เป็นที่ยอมรับว่า “จิตเป็นนายกายเป็นบ่าว” ดังนั้นบรรดาพระอาจารย์ภิกษุทั้งหลายที่เล่ามาอาศัยเพียง “ธรรมโอสธ” ปรับจิตให้เกิดพลังในการรักษาที่เข้มแข็งแต่เพียงอย่างเดียวก็สามารถบรรเทาอาการทางกายให้หายขาดได้อย่างเป็นที่น่าอัศจรรย์

ทุกวันนี้มีงานวิจัยมากมายที่ยืนยันว่าการปฏิบัติสมาธิ การฝึกจิตสงบ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบหายใจ ระบบหัวใจและการไหลเวียนของเลือดเกิดการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนในร่างกาย ส่งผลเพิ่มภูมิต้านทาน รวมทั้งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจได้ด้วย

ดังนั้น ต่อไปนี้เรื่องเล่าเกี่ยวกับ “ธรรมโอสธ” ของบรรดาเกจิอาจารย์ซึ่งถูกเล่าขานแต่ไหนแต่ไรมานับวันจะสามารถอธิบายได้ด้วยวิทยาศาสตร์การแพทย์ และเราก็เข้าใจได้กระจ่างยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. ชินโอสธ หัศบำเรอ, นพ., เข้าไปถึงหัวใจพระพุทธรศาสนา, สำนักงานนิตยสารโลกทิพย์-โลกลีลับ, กทม, 2544
2. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), กายหายไข้ใจหายทุกข์, โรงพิมพ์ บริษัท ยูนิตี้เพรส จำกัด, นนทบุรี, 2556
3. สมพร เตรียมชัยศรี, รศ.ดร.การปฏิบัติสมาธิเพื่อการเยียวยาสุขภาพ, สำนักการแพทย์ทางเลือกกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. 2552
4. สิงห์ทน นราสโร, พระอาจารย์ ดร., ธรรมะในบทสวดมนต์, สำนักงานนิตยสารโลกทิพย์, กทม
5. สิงห์ทน นราสโร, พระ, พลังรังษีธรรม, สำนักปฏิบัติธรรมเมตตาธรรม, เชียงใหม่, 2543
6. สุวรรณภา คำไร, คินสู่ธรรมชาติ วิธีสู่การตายอย่างสงบ บทเรียนจากการดูแลหลวงพ่อคำเขียน สุวณโณ, สมาคมบริบาลผู้ป่วยระยะท้าย คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, จังหวัดขอนแก่น, 2558
7. เกร็ดประวัติเจ้าคุณนรฯ http://www.dharma-gateway.com/monk/monk_biography/lp-nor/lp-nor_hist-10.htm
8. ที่สุดแห่งพระบิณฑุสงฆ์คู่แผ่นดินกรุงรัตนโกสินทร์ เจ้าคุณนรรัตนราชมานิต (ธมมวิตกโกภิกขุ) วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร <http://www.phuttawong.net/index.aspx?ContentID=ContentID-051228172801232>
9. พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร http://www.dharma-gateway.com/monk/monk_biography/lp-phun/lp-phun-hist-01-01.htm
10. ประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระ ฉบับสมบูรณ์ - พระญาณวิริยาจารย์ http://www.dharma-gateway.com/monk/monk_biography/lp-mun/lp-mun-hist-03-01.htm
11. ประวัติหลวงพ่อคำเขียน http://www.kanlayanatam.com/Myimage-patitintam/jul0608/lp_kamkean.htm

คอลัมน์ กองก้นบ้านเฮา

เรื่อง : สุนทร บุญมี¹

ข้าวซอยไก่

ข้าวซอย เป็นอาหารจานเดียวประเภทเส้นของชนล้านนาที่ได้ยืมอิทธิพลมาจากจีนชอง ซึ่งได้มี การปรับปรุงรสชาติและวิธีการปรุงจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของอาหารประจำท้องถิ่นที่มีส่วนผสมของกะทิใน ปริมาณมากประกอบกับกลิ่นหอมเครื่องเทศต่างๆในน้ำแกงที่ทำให้มีรสชาติอร่อย ข้าวซอยที่แพร่หลายและ เป็นที่นิยมคือข้าวซอยเนื้อและข้าวซอยไก่ ส่วนข้าวซอยหมูจะไม่เป็นที่นิยม เครื่องเทศหลักชนิดหนึ่งที่ขาด ไม่ได้ในการทำข้าวซอยก็คือ ชะโก หรือเนืองขาวท้องถิ่นเรียกว่าปึกชอง ซึ่งจะช่วยให้น้ำแกงมีกลิ่นหอม เป็นเอกลักษณ์ วิธีทำข้าวซอยสูตรดั้งเดิมมีดังนี้

เครื่องปรุงข้าวซอย

ชะโก	3	ลูก
เม็ดผักชี	1	ซ็อนไต้ะ
อบเชย	1	ป๊อน
ฮี้ฮ่า	1	ซ็อนไต้ะ
กานพลู	10	ดอง
ดีปลี	3	ดอง
ลูกจันทร์	1	ลูก
กระวาน	10	ลูก
พริกไทยเม็ด	1	ซ็อนไต้ะ
วุ้นมันฉว	3/4	ถ้วยตวง

ตัวเครื่องเทศทุกอย่างย่ำให้หอมยกเว้นวุ้นมันฉว แล้วโหลกให้ละเอียด ตักเก็บใส่ถ้วยไว้ใช้ได้นาน

เครื่องปรุง

อกไก่หรือสะโพกไก่สับชิ้นโตๆ	1/2	กิโลกรัม
ผั้วข้าวซอย	2	ซ็อนไต้ะ
จิวแก่ทุบ	2	ซ็อนไต้ะ
เส้นข้าวซอย	10	ก๊อน
หัวกะทิ	2	ถ้วยตวง
หางกะทิ	6	ถ้วยตวง
ซีอิ๊วขาว	3	ซ็อนไต้ะ
น้ำมันสำหรับทอดเส้นโรยหน้า	2	ถ้วยตวง

หอมแดง, มะนาว, ต้นหอมผักชีหั่น, ผักกาดดองหั่น ตามชอบ

น้ำมันพริกสำหรับปรุงรส

พริกขี้หนู	3	ซ็อนไต้ะ
น้ำมัน	3	ซ็อนไต้ะ
ซีอิ๊วดำ	2	ซ็อนไต้ะ

วิธีทำ

- นำไก่ที่สับมาหมกกับผั้วข้าวซอยนึ่งไว้ประมาณ 1 ชั่วโมง
- แบ่งเส้นข้าวซอยประมาณ 2 ก๊อน ทอดในน้ำมันให้เหลืองกรอบพักไว้
- ผัดน้ำมันพริกสำหรับปรุงรสตามส่วนผสมนึ่งไว้
- นำหัวกะทิที่ต้วยไฟให้เดือดตักใส่ภาชนะพักไว้
- นำหางกะทิที่ต้วยไฟ ใส่ไก่ที่หมกไว้พร้อมจิวแก่ทุบพอไก่นุ่มเติมซีอิ๊วขาว ห้ไฟพอให้ร้อนตักไว้
- ตักน้ำให้เดือดแบ่งเส้นข้าวซอยนำมอลวกพอเส้นล่อนจันทักลวบน้ำเหือดแล้วลวกอีกครึ่งใส่ชาม
- เติมน้ำมันพริกข้าวซอย 1 ซ็อนชา ภาดด้วยน้ำข้าวซอยนึ่งไก่ไก่ เติมหั้วกะทิ 1 ซ็อนไต้ะ โรยหน้าด้วยเส้นทอดกรอบและต้นหอมผักชี
- ปรุงรสด้วยมะนาว รับประทานกับหอมแดงและผักกาดดองหั่น

1 ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๗ ด้านโภชนาการ

ที่มาภาพ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ <http://library.cmu.ac.th/niclanfood>

ข่าวประชาสัมพันธ์

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ให้การต้อนรับแขกแก้วมาเยือน

ให้การต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมผู้บริหารระดับสูงของกลุ่มวัคซีนโรคไข้เลือดออกแห่งอาเซียน (ASEAN Dengue vaccination Steering Committee) โดยมี รองศาสตราจารย์โรม จิรานุกรม รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และนักศึกษาเก่าสัมพันธ์ เป็นประธานกล่าวต้อนรับพร้อมด้วย ผู้อำนวยการ ผศ.วิลาวัลย์ เสวตเศรณี คณะผู้บริหาร และบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมให้การต้อนรับ ในวันที่ 8 มกราคม 2558

ให้การต้อนรับคณะผู้เข้าร่วมประชุมในโครงการประชุมสภาคณบดีคณะสถาปัตยกรรมแห่งประเทศไทย ที่เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา และร่วมรับประทานอาหารกลางวันแบบล้านนา ในวันที่ 4 เมษายน 2558 ณ เรือนไทลื้อหม่อนตุ๊ด

ผศ.วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ ให้การต้อนรับคณะผู้บริหารบริษัท เจียมพัฒนาเท็กซ์ไทล์ส จำกัด นำโดยคุณเอนก เจียมพิทยานุกุล ประธานกรรมการบริษัทฯ ที่เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา ร่วมกิจกรรมพิธีบายศรีสู่ขวัญ ในงานแอ่วเฮือนไตลื้อ และฝึกประดิษฐ์งานหัตถกรรม ดุนโลหะ และวาดภาพบนร่ม ทั้งนี้ บริษัท เจียมพัฒนาเท็กซ์ไทล์ส จำกัดได้บริจาคเงินเพื่อบำรุงเรือนโบราณล้านนา จำนวน 10,000 บาท

ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 30 มกราคม 2558

กิจกรรม โครงการ ทัศนศึกษา และการเข้าเยี่ยมชม ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณาจารย์และนักศึกษา ภาควิชา วัสดุและการก่อสร้างเบื้องต้น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้าเยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

เพื่อศึกษาโครงสร้าง วัสดุ และการก่อสร้าง อาคารไม้ในรูปแบบพื้นถิ่นภาคเหนือ โดยให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงของอาคารไม้ และสถาปัตยกรรมอันนำไปเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอน วันที่ 29 มกราคม 2558

ให้การต้อนรับคณะนักศึกษาจากคณะ วิศวกรรมศาสตร์และสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัย Tanku Abdul Rahman University College ประเทศมาเลเซีย ที่เข้าทัศนศึกษาและเยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา และเรียนรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนา วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557

กิจกรรมศิลปวัฒนธรรมศึกษา โรงเรียน Brain School เชียงใหม่ (Nursery Program) ได้เข้าเยี่ยมชมเรือนโบราณล้านนา โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนล้านนา และรู้จักเรือนล้านนาในอดีต ในวันที่ 3 เมษายน 2558

กิจกรรมวาดภาพศิลปะสำหรับเด็กภาค
ฤดูร้อน คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประจำปี พ.ศ. 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณ
ล้านนา นำน้องๆจากหลากหลายโรงเรียนที่เข้า
ร่วมกิจกรรม เข้าวาดภาพสถาปัตยกรรมเรือน
โบราณล้านนา ในวันที่ 23 มีนาคม 2558

ให้การต้อนรับคณาจารย์และนักศึกษา
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เข้าศึกษาดูงานด้าน
สถาปัตยกรรมเรือนล้านนาพื้นถิ่น ในวันที่ 14
พฤษภาคม 2558

โครงการและกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม จัดโดยสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มช.

การจัดกิจกรรมสู่ชาวอาขวิญ บัณฑิตสะ
หรี ห่าสิบปี มช. เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อบายศรี
สร้างขวัญกำลังใจให้แก่บัณฑิต รุ่นที่ 49 ที่จะ
เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร อีกทั้งเป็นการ
ต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์
เรือนโบราณล้านนา และร่วมเฉลิมฉลองวันครบ
รอบการสถาปนา 50 ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ในวันที่ 18 มกราคม 2558 ณ เรือนหม่อนตุต
พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

ร่วมจัดบูธนิทรรศการในงานสตรอเบอรี่
และของดีอำเภอสะเมิง ครั้งที่ 14 โดยสำนัก
ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
และชุมชนบ้านแม่สาบ ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอ
สะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 12-15
กุมภาพันธ์ 2558 เพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่
ข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้นัก
ท่องเที่ยวและผู้มาร่วมงานได้ศึกษาวิถีชีวิตชาว
ไทลื้อ บ้านแม่สาบ ตามแผนดำเนินงานโครงการ
จัดการด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อรองรับการ
ท่องเที่ยวและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ในชุมชน
บ้านแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งคำนึง
ถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีชาวไทลื้อชุมชน
บ้านแม่สาบ ให้สอดคล้องไปตามการเปลี่ยนแปลง
ของวัฒนธรรมสมัยใหม่ได้ อีกทั้งเป็นการ
บูรณาการด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมกับ
หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชนในท้องถิ่น
ได้มีส่วนร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิจกรรม แอ่วเฮือนไตลื้อ ประจำเดือน มกราคม 2558 จัดแสดงถึงวิถีชีวิตของชาวไทลื้อ ที่อาศัยอยู่ ณ หมู่บ้านลวงเหนือ อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ภายในงานมีกิจกรรมแสดงวิถีชีวิตชาวไทลื้อประกอบด้วย การทำอาหารและขนม การปั่นฝ้าย การทอผ้า และการจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ของชาวไทลื้อ ที่หาได้ยากในปัจจุบัน รวมทั้งกิจกรรมการคูณโลหะ และวาดภาพบนร่ม ให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกปฏิบัติ ณ เรือนไทลื้อ:เรือนหม่อนตูด และศาลาศิลปวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา ระหว่างวันที่ 29-31 มกราคม 2558 เวลา 09.00-16.00 น.

เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2558 เวลา 18.00 น. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดพิธีเปิดนิทรรศการวิถีชีวิตล้านนากับเรือนโบราณ ผ่านผลงานจิตรกรรม คุณพ่อบุญปัน พงษ์ประดิษฐ์ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธีเปิดงาน และผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวรายงาน พร้อมด้วยแขกผู้มีเกียรติเข้าร่วมพิธี

การจัดนิทรรศการวิถีชีวิตล้านนากับเรือนโบราณ ผ่านผลงานจิตรกรรม คุณพ่อบุญปัน พงษ์ประดิษฐ์ นั้น ได้เน้นผลงานของคุณพ่อบุญปัน พงษ์ประดิษฐ์ จิตรกรล้านนาในอดีต ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตล้านนากับเรือนโบราณ นำมาจัดแสดงในนิทรรศการ และมีการจัดบรรยายให้ความรู้ในหัวข้อ “ภาพจิตรกรรมฝาผนังในภาคเหนือของไทย:บุญปัน พงษ์ประดิษฐ์” โดยอาจารย์ ดร. Sebastian Tayac ผู้ศึกษาวิจัยงานของศิลปินบุญปัน เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษา ศิลปิน และบุคคลที่สนใจ ได้รับทราบผลงานของศิลปินท้องถิ่นในอดีต และให้สังคมได้รับรู้และตระหนักถึงคุณค่าของงานจิตรกรรมในล้านนา

นอกจากนี้ การจัดนิทรรศการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าชม ได้รู้จัก รับทราบและความเข้าใจงานจิตรกรรมล้านนา ควบคู่ไปกับสถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของชาวล้านนาในอดีต ในมุมมองของศิลปินรุ่นบุกเบิก ที่มีอารมณ์ขันและมุมมองล้านนาร่วมสมัยในอดีต โดยสำเนาภาพถ่ายทั้งหมด และของใช้ส่วนตัวของศิลปินบุญปัน ที่นำมาจัดแสดงครั้งนี้ ได้รับความร่วมมือจาก รศ. เบญจวรรณ ทองศิริ ครอบครัวยายาทของ คุณพ่อบุญปัน และคณะทำงานที่ช่วยกันรวบรวมผลงานของคุณพ่อบุญปัน พงษ์ประดิษฐ์ รวมทั้งการจัดแสดงเครื่องแต่งกาย ภาพลายเส้นเรือนโบราณ มาจัดแสดงให้ทุกท่านได้ชม โดยนิทรรศการเปิดให้บุคคลทั่วไปได้เข้าชมทุกวันในช่วงตั้งแต่วันที่ 11 มีนาคม - 10 เมษายน 2558 เวลา 09.30-16.30 น. ณ เรือนลุงคิว พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยบุคลากรสำนักฯเข้าร่วมขบวนแห่สงฆ์พระพุทธรูปสำคัญของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดย มช. ได้อัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญประจำมหาวิทยาลัย พระพุทธรูปผืนศิลาและพระพุทธรูปพม่าผืนศิลา ประดิษฐานบนรถบุษบก ร่วมขบวนแห่สงฆ์พระพุทธรูปสำคัญ พระพุทธรูปสำคัญใน จ. เชียงใหม่ ในงานประเพณีสงกรานต์ ประจำปี 2558 โดยมี รองศาสตราจารย์ นพ.นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร บุคลากร และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมสืบสานประเพณีปีใหม่เมืองล้านนาวันที่ 13 เมษายน 2558

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีมอบรางวัลรางวัลภูมิแผ่นดินปันล้านนา ประจำปี พ.ศ. 2557 เพื่อเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติของผู้ทรงคุณวุฒิและศิลปินที่มีคุณูปการต่องานศิลปวัฒนธรรมล้านนา โดยมี รองศาสตราจารย์ นพ.นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้มอบรางวัลให้กับผู้ได้รับการคัดเลือก จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

1. นายอินสม ปัญญาโสภะ สาขาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
2. นายกวินดา เชียงตา สาขาศิลปการแสดงและการขับขานพื้นบ้าน
3. นายสุริยา ยศถาวร สาขาศิลปการแสดงและการขับขานพื้นบ้าน
4. นายบุญรัตน์ ทิพย์รัตน์ สาขาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน
5. นางวิไล บุญเทียม สาขาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

โดยพิธีดังกล่าวจัดขึ้นในพิธีทำหัวดีต่ออธิการบดี อธิการบดี และคณาจารย์ผู้อาวุโส ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2558 ณ บริเวณลานสัก ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันศุกร์ที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรณี ผู้อำนวยการ พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร และบุคลากรสำนักฯ เข้าร่วมพิธีดำหัวอดีตอธิการบดี อธิการบดี และคณาจารย์ผู้อาวุโส ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2558 เพื่อร่วมแสดงความเคารพ และสืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของล้านนาให้มีการสืบทอดและคงอยู่ต่อไป ณ ลานสัก หน้าศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันศุกร์ที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2558

ผู้ช่วยวิลาวัลย์ เศวตเศรณี ผู้อำนวยการ พร้อมด้วย คณะผู้บริหารและบุคลากรสำนักฯ ร่วมพิธีสระเกล้าดำหัว อดีตผู้บริหาร และคณะกรรมการอำนวยการประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประจำปี 2558 เพื่อแสดงออกถึงความเคารพและการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ล้านนา อีกทั้งเพื่อความเป็นสิริมงคลเนื่องในวันปีใหม่ล้านนา วันที่ 29 เมษายน 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานเปิดการประชุมวิชาการด้านล้านนาคดีศึกษา ของกลุ่มเครือข่ายศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยในภาคเหนือ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรณี ผู้อำนวยการ กล่าวรายงาน ณ ห้องประชุม โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ วันศุกร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแถม รองผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นประธานในพิธีเปิด โครงการอบรมความรู้ ประวัติศาสตร์และล้านนาคดี โดยมีนายสันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์ หัวหน้างานบริการและประกันคุณภาพ กล่าวรายงาน โครงการดังกล่าว จัดขึ้นระหว่าง วันที่ 27 มิถุนายน – 19 กรกฎาคม 2558 (เฉพาะ วันเสาร์ – อาทิตย์) ณ สำนักส่งเสริมศิลป วัฒนธรรม และ สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยจัดบรรยายให้ความรู้ ด้านการนำเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ท้องถิ่น ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมล้านนา มรดกทางวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ รวมทั้งการนำผู้เข้ารับ การฝึกอบรมไปทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่ ณ วัด โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ และแหล่งท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมภายในจังหวัด เชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง วันที่ 27 มิถุนายน 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เป็นประธานเปิดการบรรยายและ ฝึกปฏิบัติงานใบตองและจักสานล้านนา โดยมี อ.สนั่น ธรรมธิ เป็นผู้บรรยายให้ความรู้เรื่องงาน ใบตองและจักสานล้านนา การบรรยายดังกล่าว เป็นกิจกรรมในโครงการอนุรักษ์และสืบสาน ประเพณีล้านนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ร่วม รับฟังการบรรยายได้รับความรู้และแนวทางใน การอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีล้าน นาว่างถูกต้องและยั่งยืน ทั้งนี้ ผู้รับฟังการ บรรยายได้ร่วมฝึกปฏิบัติการทำงานใบตองและ งานจักสาน อาทิ การทำสวยดอกแบบต่างๆ การสานเครื่องใช้จากไม้ไผ่ ในวันศุกร์ที่ 29 พฤษภาคม 2559

พิธีเปิดการเสวนา ขับชอของกิน พื้นถิ่นล้านนา โครงการล้านนาคดีศึกษา มช. ด้านที่ 1 โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.เสริมเกียรติ จอมจันทร์ ยอง รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานเปิดการเสวนา และนายสนั่น ธรรมธิ กล่าวรายงานการจัดงาน กิจกรรมภายในงานประกอบด้วย การเสวนา คุณประโยชน์สมุนไพรในอาหาร การสาธิตทำอาหารล้านนา การขับชานชอพื้นเมือง ณ สถาบันวิจัยสังคม ในวันศุกร์ที่ 8 พฤษภาคม 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการ เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการอบรมการทำเครื่องเงินล้านนา โครงการดังกล่าวจัดขึ้นระหว่างวันที่ 4 - 26 กรกฎาคม 2558 (เฉพาะวันเสาร์ - อาทิตย์) ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยจัดบรรยายให้ความรู้ด้านเกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมเครื่องเงิน อาทิ ประวัติความเป็นมาของเครื่องเงินประเภทต่างๆ และการฝึกปฏิบัติการทำเครื่องเงินแบบดั้งเดิมด้วยเทคนิคต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่เข้าอบรมสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดทั้งในด้านการสืบสานงานศิลปหัตถกรรม ด้านการงานอาชีพ รวมไปถึงการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สนใจได้อย่างถูกต้อง ในวันที่ 4 กรกฎาคม 2558

กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม กับนานาชาติ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมกับ เจแปนฟาวนด์ชั่น กรุงเทพฯ จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ LED Lightning Design Workshop เปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบการจัดแสงสำหรับการแสดง โดยได้รับเกียรติจาก Mr. Takayuki Fujimoto นักออกแบบการจัดแสงสำหรับการแสดงผู้มีชื่อเสียงระดับโลก เข้าร่วมให้ความรู้ในการฝึกอบรมดังกล่าว ในวันพุธที่ 28 มกราคม 2558 ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

กิจกรรมบรรยายพิเศษในหัวข้อ Thai Art แก่นักศึกษา มหาวิทยาลัย Coe College ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิลาวรรณย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เป็นวิทยากร บรรยาย และได้นำเอาศิลปะการเชิดหุ่นกระบอก ล้านนาประยุกต์ สถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนา และหัตถกรรมล้านนา มาเผยแพร่และให้ความรู้แก่นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2558

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ร่วมกับ เจแปนฟาวนด์ชั่น กรุงเทพฯ จัดกิจกรรม Wrap Up Session Space On “Run&Learn:New Curatorial Constellations” ในวันจันทร์ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2558 ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมกับ วิทยาลัยนานาชาติ มช. จัดกิจกรรม Lanna Culture Workshop ภายใต้โครงการเรียนรู้ วัฒนธรรมไทย-ล้านนา โดยบรรยายให้ความรู้ ด้านสถาปัตยกรรมล้านนาและจัดฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการด้านศิลปวัฒนธรรมล้านนาให้กับนัก ศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้นักศึกษาชาวต่างชาติที่ได้เข้ามาศึกษาใน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับความรู้ และมีความ เข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมล้านนา และมีเจตคติ ที่ดีต่อจังหวัดเชียงใหม่ ในวันพุธที่ 8 เมษายน 2558

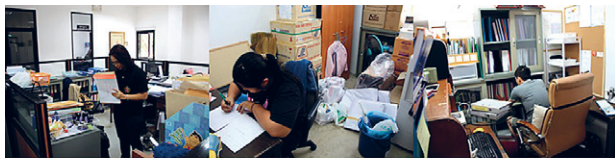
กิจกรรมพัฒนาบุคลากร และการศึกษาดูงานของผู้บริหาร และบุคลากร สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการใช้ โปรแกรม Adobe Photoshop เบื้องต้น แก่ บุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยมีนาย ศุภฤกษ์ กุลสุ และนายต่อพงษ์ เสมอใจ นักช่าง ศิลป์ ให้ความรู้เรื่องดังกล่าว ในวันที่ 9 มกราคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการจัดการ ไวรัสในคอมพิวเตอร์ ให้แก่บุคลากรสำนักส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม โดยมีนายพิชัย แสงบุญ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ให้ความรู้เรื่องดังกล่าว ในวันที่ 15 มกราคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนัก ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิจกรรม 5 ส.

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดกิจกรรม 5 ส. เพื่อการพัฒนางองค์กร ประจำปี 2558 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกในองค์กรต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและภูมิทัศน์สถานที่ทำงาน เพื่อให้เกิดความสะอาด สนุกสนานในการทำงานด้านศิลปวัฒนธรรม และร่วมกันพัฒนาพื้นที่อาคารสำนักงาน โต๊ะทำงานของบุคลากรแต่ละคนจากใกล้ตัวสู่บริเวณโดยรอบให้มีความสวยงาม เพิ่มพื้นที่ใช้สอย ลดความสิ้นเปลืองในการดูแลรักษา เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด ในวันศุกร์ที่ 13 กุมภาพันธ์ 2558 ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการจัดการความรู้เรื่อง ขั้นตอนก่อนการให้พัสดุจัดซื้อจัดจ้าง และการรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ ให้แก่บุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยมีนายสันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์ หัวหน้างานบริการและประกันคุณภาพ และนางสาววนิดา เชื้อคำฟู พนักงานปฏิบัติงาน ให้ความรู้เรื่องดังกล่าว ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยบุคลากรสำนักฯ เข้าร่วมโครงการศึกษาดูงานด้านศิลปวัฒนธรรม เหนือ-ใต้ โดยได้เข้าพบ ผศ.ดร.ประภา กาหยี อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต พร้อมด้วย อ.ดร.สำราญ ชัยสวัสดิ์ ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต คณะผู้บริหารและบุคลากรที่ให้การต้อนรับ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานด้านส่งเสริมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พร้อมทั้งเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ส่วนแสดงนิทรรศการของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต และศึกษาดูงานด้านศิลปวัฒนธรรม ในจังหวัดภูเก็ต ระหว่างวันที่ 5-6 มีนาคม 2558 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต และจังหวัดภูเก็ต

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดโครงการพัฒนาบุคลากรมุ่งสู่ทีมงานคุณภาพ หลักสูตร Better Together โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการดังกล่าว ในวันศุกร์ที่ 20 มีนาคม 2558 ณ โรงแรมปราชญ์ ราชพฤกษ์ รีสอร์ท แอนด์ สปา เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการประชุมของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการลัษณาคติศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 1/2558 ที่จัดขึ้นเพื่อรายงานผลการดำเนินงานของโครงการลัษณาคติศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 24 มีนาคม 2558 ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการอำนวยการโครงการลัษณาคติศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 1/2558 ที่จัดขึ้นเพื่อรายงานผลการดำเนินงานของโครงการฯ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ และเลขานุการอำนวยการโครงการฯ พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร จากคณะและส่วนงานต่างๆ เข้าร่วมประชุม ในวันที่ 25 มีนาคม 2558 ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการอำนวยการประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร สำนักฯ เข้าร่วมการประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินงานและร่วมวางแผนการดำเนินงานต่างๆของ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ในวันที่ 29 เมษายน 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

กิจกรรมด้านทำนุบำรุงศาสนา

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีทำบุญ เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ ประจำปี พ.ศ. 2558 เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่คณะผู้บริหารและบุคลากร สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เป็นประธานในพิธี ในวันที่ 7 มกราคม 2558 ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีไหว้พระภูมิเจ้าที่เนื่องในเทศกาลปีใหม่เมือง เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่หน่วยงาน โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ พร้อมด้วยบุคลากรสำนักฯเข้าร่วมพิธี ในวันที่ 9 เมษายน 2558

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา จัดพิธีทำบุญตักบาตร เนื่องในวันมาฆบูชา ประจำปี พุทธศักราช 2558 โดยมี รองศาสตราจารย์ นพ.นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยมีคณะผู้บริหาร บุคลากร และพุทธศาสนิกชน ร่วมพิธี ณ ถนนสายวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันพุธที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ พร้อมด้วยคณะผู้บริหารและบุคลากรสำนักฯ เข้าร่วมพิธีทำบุญตักบาตรเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล แต่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ โดยมี รองศาสตราจารย์ นพ.นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดี เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมพิธีดังกล่าว ในวันที่ 1 เมษายน 2558 ณ ศาลาธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร บุคลากร นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และประชาชนชาวเชียงใหม่ เข้าร่วมพิธี ในวันที่ 11 มิถุนายน 2558 ณ หน่วยประตูดอก จังหวัดเชียงใหม่

นางรุจิรา คอทอง เลขานุการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้แทนผู้อำนวยการ ร่วมพิธีทำบุญตักบาตรเนื่องในวันวิสาขบูชาประจำปี 2558 ที่จัดขึ้นโดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีนายศุภชัย เอี่ยมสุวรรณ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วย คณะผู้บริหาร บุคลากรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพุทธศาสนิกชน ร่วมพิธี ณ ถนนสายวัฒนธรรม (ทางขึ้นวัดฝายหิน) วันที่ 1 มิถุนายน 2558

นางรุจิรา คอทอง เลขานุการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้แทนผู้อำนวยการ พร้อมด้วย บุคลากร ร่วมพิธีทำบุญสืบชะตาเมืองเชียงใหม่ ประจำปี 2558 ที่จัดขึ้นโดยเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อความเป็นสิริมงคล และเพื่อให้ชาวเชียงใหม่ ได้ร่วมแรงร่วมใจทำบุญและสืบสานประเพณีที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยมี รองศาสตราจารย์ โรม จิรานุกรม รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ และนักศึกษาเก่าสัมพันธ์ เป็นประธานในพิธี

พิธีทำบุญเนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนาสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน และร่วมทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่อดีตผู้บริหารสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่ถึงแก่กรรม รวมถึงอุทิศส่วนกุศลให้แก่เจ้าของเรือนโบราณล้านนาที่ล่วงลับไปแล้ว โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เข็รรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย และประธานกรรมการอำนวยการประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิลาวัณย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์มาณพ มานะแซม รองผู้อำนวยการฯ และบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมพิธีดังกล่าว ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2558 ณ วัดธาตุคำ ตำบลหายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ร่วมกิจกรรม งานต่างๆ ของส่วนงานในมหาวิทยาลัยและนอกมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เข้าร่วมพิธีเปิด งานวันวิชาการ มช. ครั้งที่ 10 “วิถีวิจัย: 5 ทศวรรษ มช. รวมพลังเพื่อแผ่นดิน” (Research Path: 5 Decades CMU United for the Nation) โดยมีรองศาสตราจารย์ นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธีฯ ภายในงานมี 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ นิทรรศการ 5 ทศวรรษ วิวัฒนาการ มช. งานวันวิชาการ ครั้งที่ 10 “วิถีวิจัย: 5 ทศวรรษ มช. รวมพลังเพื่อแผ่นดิน” และงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ (CMU Book Fair) ครั้งที่ 21 ทั้งนี้ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ได้ร่วมจัดนิทรรศการ โครงการล้านนาศึกษา มช. โดยนำเสนอผลงานวิชาการ 8 ด้านล้านนาศึกษาของคณะ/ส่วนงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัยที่บูรณาการงานวิชาการร่วมกัน ในวันที่ 19 มกราคม 2558 ณ ศาลาอังกว๋ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นายสันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์ หัวหน้างานบริการและประกันคุณภาพ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นผู้แทนผู้อำนวยการ ร่วมพิธีทำบุญและพิธีเปิดอาคารสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่ โดยมีนายวิสูตร บัวชุม ผู้อำนวยการ ททท.สำนักงานเชียงใหม่ และคณะผู้บริหาร ร่วมให้การต้อนรับ ในวันที่ 24 มีนาคม 2558 ณ อาคารสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่

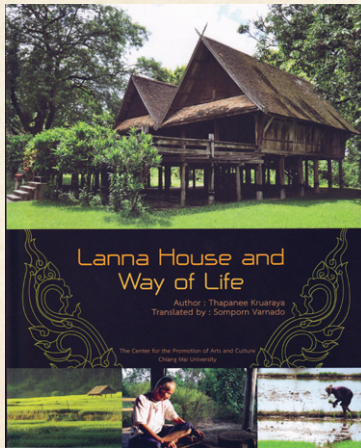
นางรุจิรา คอทอง เลขาธิการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้แทนผู้อำนวยการ เข้าร่วมพิธีเปิดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระชนมายุ 5 รอบ 60 พรรษา โดยมีศาสตราจารย์ ดร.นพ. พงษ์รักษ์ ศรีบัณฑิตมงคล รองอธิการบดีฝ่ายแผนงานและพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธาน โดยนิทรรศการดังกล่าวจัดขึ้นระหว่างวันที่ 2-30 เมษายน 2558 พร้อมกันนี้ ได้มีพิธีมอบรางวัลแก่ผู้ชนะเลิศการประกวดการเขียนเรียงความในหัวข้อ “สมเด็จพระเทพในดวงใจ” ในวันที่ 2 เมษายน 2558 ณ ห้องโถง ชั้น 1 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นางรุจิรา คอทอง เลขาธิการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้แทนผู้อำนวยการ เข้าร่วมพิธีทำบุญครบรอบ 26 ปี แห่งการสถาปนา สำนักบริการวิชาการ มช. โดยมีรองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข รองอธิการบดีฝ่ายบริการพัฒนาสังคม ศิลปวัฒนธรรมและกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธีทำบุญดังกล่าว ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ณ ห้องประชุมสำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

.....

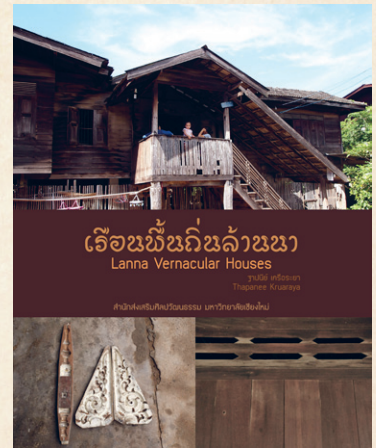
สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๒๓๙ ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
อ.เมือง จ. เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทรศัพท์ ๐-๕๓๙๔-๓๖๒๕
โทรสาร ๐-๕๓๒๒-๒๖๘๐

Lanna House and
Way of Life

ร้อยสาระ สรรพล้านนาคดี
เล่ม ๔

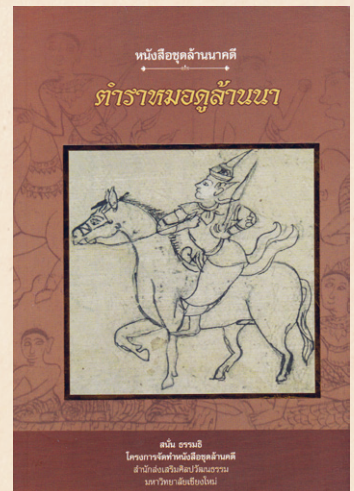
เรือนพื้นถิ่นล้านนา

ล้านนาพฤกษาคติ

กีน้อผะพญา

ตำราหมอดูล้านนา

ติดต่อสอบถามและสั่งซื้อได้ที่ : สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒๓๙ ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทร ๐๕๓-๙๔๓๖๓๗ , ๐๘-๖๑๑๗-๕๒๗๗

ส่งทางไปรษณีย์เพิ่มค่าจัดส่งเล่มละ ๓๐ บาท (ณวันที่ส่งจ่าย นางสาวนาภา คำวงศ์)

RACHAMANKHA
CHIANG MAI

Rachamankha Hotel and Restaurant.
Your Home in Chiang Mai.

6 RACHAMANKHA 9, PHRA SINGH, CHIANG MAI 50200, THAILAND
T. +66 53 904 111 F. +66 53 904114 E-MAIL SALES@RACHAMANKHA.COM WWW.RACHAMANKHA.COM